

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**HAYAL GÜCÜNÜN SINIF ÖĞRETMENLİĞİ MESLEĞİNDE
KULLANILMASINA İLİŞKİN BİR ÖZ İNCELEME**

Hatice AVŞAR

ORCID: 0000-0002-0593-3577

Danışman

Prof. Dr. Ahmet SABAN

ORCID: 0000-0003-0853-1853

Konya – 2022

ÖN SÖZ

Bireyin deneyimlediği veya başkalarının yaşantılarında gözlemlediği birçok olay ve bu olayların arkasındaki olgular bireyin hayatında olumlu veya olumsuz izler bırakabilir. Yaşanan olayların arkasındaki olguları fark edebilmek ve zihnimizde şekillendirerek hayatımıza değerli sunular armağan etmek için ise hayal gücüne ihtiyaç vardır. Bilgi çağı ile ifade edilen bu dönemde bir ülkenin gelişmesi için başarının ötesinde zihinsel disiplini sağlayan hayal gücünün aktif kullanılması beklenmektedir. Geleceği şekillendiren, çocukların yaşamlarının ilk zamanlarında önemli bir konuma sahip olan bir sınıf öğretmeni olarak ben de hayal gücümün getirileri ile hem kendime hem de öğrencilerime farklılıklar sunmaya ve bu farklılıklardan doğan gelişime destek olmaya çabalamaktayım. Bu çalışmayı da böyle bir çabaya bağlı olarak gerçekleştirdim.

Öncelikle, düşüncelerime yeni ufuklar açarak hayal gücümün gelişmesine destek olan, düşüncelerimde farklı fikirlerin oluşumuyla beni akademik çalışmalara heveslendiren, araştırma sürecinde değerli fikirleriyle yol göstererek kıvılcımlar uyandıran, hoşgörüsünü ve bilimsel yaklaşımını örnek aldığım değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Ahmet SABAN'a bana kattığı her şey için sonsuz teşekkür ederim. Danışmanım olarak kendisiyle çalışmak harika bir duyguydu.

Ayrıca, tez jürimde bulunarak değerli görüş ve önerilerini benimle paylaşan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD ile Dr. Öğr. Üyesi Sema AYDIN CERAN'a katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Son olarak, mesleki ve akademik yaşantımda desteğini hiç esirgemeyen, sürekli daha iyiye ulaşmam için bana fırsatlar sunan değerli eşim Selman AVŞAR'a ve sabrı ile destek veren minik kızım Zeynep Berra AVŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Hatice AVŞAR

Nisan 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	9
1.1. Problem Durumu	9
1.2. Araştırmanın Amacı.....	12
1.3. Araştırmanın Önemi.....	13
2. ALAN YAZIN	16
2.1. Hayal Gücü ve Öğretmenlik Mesleği.....	16
2.2. Öğretim Felsefesi Olarak Hayal Gücü	19
2.3. Öğretmenlikte Hayal Gücünü Ortaya Çıkaran Etmenler.....	23
2.4. Öğretmenlikte Hayal Gücünü Sınırlayan Etmenler.....	26
2.5. Öğrencilerin Hayal Gücü Nasıl Geliştirilebilir?.....	28
2.6. İlkokulda Hayal Gücünün Önemi.....	33
2.7. İlkokul Programlarının Hayal Gücü ile İlişkisi	36
2.8. İlgili Araştırmalar	39
3. YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Deseni.....	44
3.2. Araştırma Fikrinin Doğuşu ve Araştırma Desenin Kararlaştırılması.....	45
3.3. Çalışma Grubu.....	47
3.4. Verilerin Toplanması, Analiz Edilmesi ve İnanırcılığının Sağlanması.....	49
4. BULGULAR	54
4.1. Araştırma Sürecinde Hayal Gücümü Yansıtan Etkinlikler	54
4.2. Araştırma Süreci Öncesi Mesleki Hayatımda Uyguladığım Etkinlikler.....	81
4.3. Meslektaşlarımda Hayal Güçlerine Dayalı Uyguladığım Etkinlikler	103
4.4. Etkinlikler Esnasındaki Duygu ve Düşüncelerimi Yansıtan Günlükler.....	106
4.5. Eleştirel Arkadaşımın ve Meslektaşlarımda Yorumları.....	125
4.5.1. Eleştirel Arkadaşımın Yorumları	125
4.5.2. Meslektaşlarımda Yorumları.....	126
4.6. Öğrencilerimin Öğretim Sürecine Yönelik Görüşleri	127
4.7. Hayal Gücü Bağlamında İleriye Dönük Planladığım Çalışmalar	129

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER	132
5.1. Tartışma.....	132
5.2. Öneriler.....	140
KAYNAKLAR.....	143
EKLER.....	157
Ek 1. Etik Kurul Raporu.....	158
Ek 2. Araştırma İzin Yazısı	159
Ek 3. Beyin Deneyi Başlıklı Kitabım.....	160
Ek 4. Gezgin Ayraç Başlıklı Kitabım.....	161
Ek 5. TOYGENS Adlı Oyunum.....	162

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Hayal Gücünün Sınıf Öğretmenliği Mesleğinde Kullanılmasına İlişkin Bir Öz İnceleme başlıklı tez çalışmamın toplam **134** sayfalık kısmına ilişkin, 30/04/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%2** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dâhil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

30/04/2022

Hatice AVŞAR

Prof. Dr. Ahmet SABAN

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

30/04/2022

Hatice AVŞAR

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

HAYAL GÜCÜNÜN SINIF ÖĞRETMENLİĞİ MESLEĞİNDE KULLANILMASINA İLİŞKİN BİR ÖZ İNCELEME

Hatice AVŞAR

Bu çalışmada, bir sınıf öğretmeni olarak kendi uygulamalarımı “hayal gücü” bağlamında değerlendirmeyi, anlamayı ve geliştirmeyi hedefledim. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorular yönlendirici oldu: (1) Nasıl bir öğretmenlik anlayışına sahibim? Öğretmenlik anlayışımın özünde ne bulunmaktadır? (2) Hayal gücü, öğretmenlik anlayışında nasıl bir konuma sahiptir? Hayal gücümü geliştirmek için ne tür uygulamalar yapıyorum? (3) Öğrencilerimin hayal güçlerini geliştirmek için ne tür uygulamalar yapıyorum? Öğrencilerim bu konuda ne düşünüyor? (4) Hayal gücünün mevcut ilkökul programındaki yeri ve önemi nedir? İlkokul programında öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek için ne tür uygulamalar önerilmektedir? (5) Öğrencilerimin hayal güçlerini geliştirmek için ileriye dönük ne tür uygulamalar yapmalıyım? Etkili ders planları hazırlamak ve uygulamak için hayal gücünden nasıl yararlanabilirim? (6) Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek için meslektaşlarım ne tür uygulamalar yapmaktadır? Kendi uygulamalarım hakkında meslektaşlarım ne düşünüyor? (7) Hayal gücüyle yoğunlaşmış bir meslek anlayışını beslemek ve devam ettirmek için ileriye dönük yapacağım çalışmalar neler olabilir?

Araştırmada, hayal gücümün getirileri ile birlikte ulaştığım mesleki yenilikleri sorgulamak için nitel araştırma desenlerinden biri olan “bireysel araştırma” desenini kullandım. Bu yöntemi deneyimlerimi anlamlandırmak ve mesleğim için yeni fikirleri, eylemleri ya da anlayışları keşfetmek için tercih ettim. Bu yöntemle (a) düşüncelerime daha sistematik bir şekilde yansıtılarak ve kendi hayal gücümün esinlenerek sınıftaki öğretim-öğrenme sürecinde gerçekleştirdiğim etkinlikleri tanıtmayı ve (b) öğretmenlik anlayışımın önemli bir boyutunu oluşturan hayal gücümün mesleğime, kişisel gelişimime ve kendimi anlamlandırmaya yönelik katkısını incelemeye çalıştım. Araştırmayı, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Güz döneminde Ağrı ili Diyadin ilçesindeki bir ilkökulda öğrenim gören 27 üçüncü sınıf öğrencimle yürüttüm. Verileri detaylandırmak ve inandırıcılığımı artırmak için birden fazla veri toplama yöntemine başvurdum (örneğin, sınıf içi uygulamalarım ve gözlemlerim; tuttuğum günlükler; eleştirel arkadaşım, meslektaşlarım ve öğrencilerimle gerçekleştirdiğim görüşmeler; fotoğraflar, vb.).

Araştırmada ulaştığım bulguları, sırasıyla, (1) sahip olduğum hayal gücümü yansıtan ve bu araştırma sürecinde uyguladığım etkinlikler, (2) araştırma süreci öncesi mesleki hayatımda uyguladığım etkinlikler, (3) meslektaşlarımın hayal gücü doğrultusunda uyguladığı etkinlikler, (4) uygulamalarım esnasındaki duygu ve düşüncelerimi yansıtan günlükler, (5) eleştirel arkadaşımın ve meslektaşlarımın yorumları, (6) öğrencilerimin öğretim-öğrenme sürecine yönelik görüşleri ve (7) hayal gücü bağlamında ileriye dönük planladığım çalışmalar, şeklinde yedi başlık altında yapılandırdım. Sonuç olarak, öğrencilerimin öğrenmelerine daha fazla katkı sağlayabilmek için hayal gücüm bağlamında uygulamış olduğum etkinliklere yer vererek düşüncelerimi ayrıntılı olarak tuttuğum günlüklerde tanıttım. Günlükler sayesinde fikirlerimi şekillendirdim, yeni fikirler geliştirdim ve farklı fikirleri birbirleriyle ilişkilendirdim. Ayrıca, hayal gücüme dayalı olarak gerçekleştirdiğim etkinlikler hakkında öğrencilerimin, eleştirel arkadaşımın ve meslektaşlarımın kendi bakış açılarıyla yaptıkları değerlendirme ve yorumlarını paylaştım. Bu çalışma, bir sınıf öğretmenin hayal gücünü kullanarak ders içeriklerini planlamasını ve öğrenme-öğretim sürecini de sıradanlığın dışına çıkararak gerçekleştirmesini örneklendirmesi bakımından alanyazına önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: hayal gücü, sınıf öğretmenliği, bireysel araştırma, mesleki gelişim

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis

A SELF-STUDY ON THE USE OF IMAGINATION IN THE CLASSROOM TEACHING PROFESSION

Hatice AVŞAR

In this research, as a primary school teacher, I aimed to evaluate, understand and develop my teaching practices in the context of “imagination”. In line with this aim, the following questions guided me: (1) What kind of teaching approach do I have? What is at the core of my teaching approach? (2) What position does imagination have in my teaching approach? What kind of teaching practices do I apply to develop my imagination? (3) What kind of teaching practices do I apply to develop my students’ imaginations? What do my students think about this situation? (4) What is the place and importance of imagination in the current primary school curriculum? What kind of teaching practices are recommended to develop students’ imaginations in the primary school curriculum? (5) What kind of future practices should I implement to enhance my students’ imaginations? How can I use imagination to prepare and implement effective lesson plans? (6) What kind of teaching practices do my colleagues use to develop their students’ imaginations? What do my colleagues think about my teaching practices? (7) What can I do to nurture and maintain a profession based on imagination in the future?

I used the “self-study research” design, one of the qualitative research designs, to inquire about the professional innovations that I have reached with my imagination gains. I chose this method to make sense of my experiences and explore new ideas, actions, or understandings for my profession. With this method, I tried (a) to introduce the activities I carried out in the teaching-learning process in the classroom through reflecting on my thoughts more systematically and being inspired by my imagination, and (b) to examine the contribution of my imagination to my profession, personal development and making sense of myself. I conducted the research with 27 third-grade students studying in a primary school in Diyadin, a district of Ağrı province, in the Fall semester of the 2021-2022 academic year. I used multiple data collection methods to detail the study data and increase its credibility (such as my teaching practices and observations; my diaries; interviews with my critical friends, colleagues, and students; photographs, etc.).

I organized the findings that I have reached in the present study under seven headings including, respectively: (1) activities that reflect my imagination and which I applied during the current research process, (2) activities that I applied in my teaching before the research process, (3) activities that my colleagues applied in line with their imagination, (4) diaries reflecting my feelings and thoughts during my teaching practices, (5) comments from my critical friend and colleagues, (6) my students’ views towards the teaching-learning process and (7) works that I plan for the future in the context of imagination. In conclusion, to be more helpful to my students’ learning, I introduced the activities I have applied in the context of my imagination and detailed my thoughts in my diaries. I shaped my ideas, developed new ideas, and connected different ideas through diaries. In addition, I shared the evaluations and comments of my students, critical friend, and colleagues about the activities I carried out based on my imagination. This study contributes to the literature in terms of exemplifying how a primary school teacher can plan the content of lessons using her imagination and improve the teaching-learning process by taking it out of the ordinary.

Keywords: imagination, classroom teacher, self-study research, professional development

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu açıklanmakta ve araştırmanın amacı ile önemi hakkında bilgi verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bilginin hızla yenilendiği çağımızda “yaratıcılık” kavramı farklı bir eğitim anlayışının kendini göstermesine neden olmaktadır. Eğitimin vazgeçilmezi olan “yaratıcılık” olgusunu ele alan uzmanlar, toplumda gelişim odaklı bireylerin yetişmesi ve bu bireylerin düşünmesi, tartışması ve eleştirmesi üzerine bir eğitim planlaması gerçekleştirmektedir. Çağdaş uygarlık, yaratıcılığın (üretkenliğin) önemini anlamak ve bu düşünsel faaliyeti eğitim-öğretime uyarlamak için sistemde farklılaşmaya doğru gitmektedir. Sistemin bir parçası olan ve bu kavramı öğrencilerin içselleştirmesinde aktif rol oynayan öğretmenler, öğrencilerine doğru/uygun bir eğitim sunmak için birtakım düşünsel gelişime odaklanmaktadır.

Hayal gücü, yaratıcılık ile doğrudan ilişkili bir kavramdır. Öğretmenlerin hayal gücünü kullanarak ders içeriklerini planlamaları ve öğrenme-öğretme sürecini de sıradanlığın dışına çıkararak gerçekleştirmeleri kaçınılmazdır. Hayal gücünü etkin kullanmak, düşünsel yaşamdaki kaliteye ulaşmak için bir ihtiyaçtır. Albert Einstein “Ben hayal dünyamı yazmak için bir sanatçı kadar yeterliyim. Hayaller bilgiden daha önemlidir. Bilgi sınırlıdır. Hayaller dünyayı kuşatır.” (Işıldak, 2008, s. 65) şeklindeki sözleri ile hayal gücünün önemini vurgulamıştır. Çağdaş yaşamın getirmiş olduğu bu yenilikte öğretmenler, birçok görevi üstleneceği gibi yaşamlarında da anlamlı değişiklikler gerçekleştirmelidirler. Öğretmenler; çocukların bebeklik dönemlerinde var olan “hayal etme” yetisini, yetişkinlik dönemlerinde de varlığını koruyacak ve bu yetiyi bir kişilik özelliği haline getirecek düşünme sanatkarlarıdır. Kendi düşünme yetisini geliştirmiş bir öğretmen, “hayal gücüyle” planlanmış bir dersin en önemli parçasıdır.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde (<https://sozluk.gov.tr>) “hayal gücü” için şu iki özellik vurgulanmaktadır: “(1) Zihnin hayal yaratma yetisi, düş gücü, imgelem, muhayyile. (2) Bir nesneyi, o nesne karşımızda olmaksızın tasarımlama yetisi.” Oxford İngilizce sözlüğünde ise hayal gücü şu şekilde tanımlanmaktadır: “Hatırlanan nesnelere, durumlar ve daha önce deneyimlenen niteliklerin, nesnelere ve durumların zihinsel olarak birleştirilmesi veya yansıtılmasıyla oluşturulanlar da dâhil olmak üzere gerçekte duyulara

sunulmayan nesnelere ve durumların içsel görüntülerini veya fikirlerini oluşturma gücü veya kapasitesidir” (Pelaprat & Cole, 2011, s. 398). Orhon’a (2014, s. 49) göre, “hayal” sözcüğünün kökeni Arapça “heyli” sözcüğüne dayanır. “‘Heyli’ [ise] Arapçada ‘at’ anlamına gelir. Belki de bu yüzden, Türk ve Arap kültüründe -ve belki de diğer doğu kültürlerinde- hayal gücü, sürücüsünü evrenin dışına taşıyan bir at olarak tanımlanabilir.”

İnsanın hayal gücünü kullanması sonucunda yaratıcılık yetisi de gelişmektedir. İnsanın diğer canlılardan farklı olmasını sağlayan bu yeti, insana üstün bir özellik kazandırmaktadır. Yaratıcılık, “Bireylere çekici gelen ve sihir deha olarak adlandırılan yeni fikir ya da kavramların yaratıcı zihin tarafından farklı birlikteliklerinin oluşmasını içeren zihinsel ve sosyal bir süreç” (Kırlangıç Şimşek, 2012, s. xvi) olarak tanımlanmaktadır. Bilim dünyasında ortak bir tanımlanmamasına rağmen genel bir ifadeyle tüm insanlarda yaratıcılığın bulunduğu ve her insanın doğuştan itibaren az ya da çok yaratıcılık yeteneğine sahip olduğu ifade edilmektedir (Aslan & Arslan Cansever, 2009). Çankaya, Yeşilyurt, Yörük ve Şanlı’ya (2012) göre, bir insanda hayal gücü ne kadar gelişmiş olursa yaratıcılık yetisi de o ölçüde gelişmektedir. Bu ifade doğrultusunda ise eşsiz bir hayal gücü; bireyin çeşitli ilgi alanlarına olağanüstü zengin değerler katan, çok anlamlılık gibi üstün düşüncelerle beslenen ve başka bir gerçekliğin bilinmezlerini fark ettiren bir yeti olduğu kabul edilebilir (Balkır, 2020).

İzlenimleri ve hisleri zihinde imgeler (hayaller) olarak temsil eden hayal gücü; sonlu ve sınırlı olan, hissedilmesi ve algılanması mümkün olmayan pek çok şeyi zihinde yapılandırabilir. Zihin, zaman zaman yanılgılar da yaşayabilir. Bu yanılgıların nedeni hayal etmekten kaynaklanmaz. Zihnin yaşamış olduğu yanılgılar, fikirlerdeki bilgi eksikliğinden ve bilgi yoksunluğundan kaynaklanmaktadır (Çıvgın, 2019). Öğrenciye temel bilgileri veren bir sınıf öğretmeni, mesleğine uygun olarak tamamlamış olduğu bilgi demetini hayal gücü ile renklendirerek olması gereken bir ortamda etkili bir dille sunabilmelidir. Sınıf öğretmenleri birden fazla disiplinle ilgilenmeleri nedeniyle çok sayıda bilgi demetine sahiptir. Tüm disiplinlerde temel bilgiyi öğrencilere sunacak olan bir sınıf öğretmeni, bilgi çeşitliliğinin sunumunu hayal gücünün etkisiyle alana uygun hazırlayabilecek donanıma sahip olmalıdır.

Bilgi ve teknolojiye yenilik, farklı düşünen ve bilgiyi yapılandıran bireylerin varlığı ile şekil alır ve nitelikli bir değişime uğrar (Uçak & Erdem, 2020). Bu değişimin gerçekleşme sürecinde hayal gücü önemli bir etkidir (Küçükali & Akbaş, 2017). Toplumların çoğunda çocukların eğitimi; aynı olana yöneltme, farklı olandan uzaklaştırma şeklindedir. Eğitim sistemleri öğrenmeyi sevdiren, merakla yapılan araştırma hazzını ve yeni şeyler öğrenmenin

keyfini öğrencilere öğretememektedir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Bu nedenle, beynini sabit bir şekilde kullanmak yerine hayal gücünün sırrını fark eden ve farklı öğretim ortamları tasarlayarak hitap ettiği öğrencilerin de hayal güçlerini artıran nitelikli öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bir öğretmenin kaliteli bir eğitim-öğretim ortamı tasarlayabilmesi için yaratıcı zekâ ve hayal gücünü öğretim anlayışına uyarlaması gerekmektedir. Ancak bu yolla kendini tanıyabilen ve sınırlarını genişletebilen bireyler yetiştirilebilir. Atasoy, Kadayıfçı ve Akkuş (2007; akt., Aydın, 2011, s. 374) “hayal kurabilen öğrencilerin daha kaliteli imajlara sahip olduklarını” ve Erdoğan (2006, s. 104) da “hayal kurabilen bireyleri akademik olarak daha başarılı bireyler” olarak değerlendirmenin mümkün olduğunu dile getirmiştir.

Ülkeler ve milletlerin devamlılığı açısından eğitimin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Bu nedenle eğitim programları yenilenip, öğretmenlerin “hayal gücü” yetisini kullanarak ve bu yetinin öğrenciler tarafından kullanılabilmesine yönelik düşünce geliştirme çalışmalarında bulunulmalıdır. Bu çalışmalar ışığında aktif ve üretken beyinlerin varlığını korumak ve sürekliliği artırmak için bu düşünceye sahip öğretmenlerin varlığını devam ettirmek gerekmektedir. Bu devamlılığı sağlamak için derslerde yaratıcı düşünceyi öğretim aracı olarak kullanmak etkili ve yararlı olabilir (Karaduman & Yıldırım, 2017).

Çocukların okulu bir bilim alanı olarak görmeleri ve bu bilim alanında yaşama dair olumlu duygular geliştirebilmeleri için öğrenme ortamlarının ilgi çekici ve donanımlı olması gerekmektedir. Amaçsız ortamların belli bir süre sonra sıkıcı bir hâl alması beklendik bir durumdur. İnsan yaşamında amaç oluşturarak öğrenme ortamını şekillendirmek, öğretmenlerin sahip olduğu hayal gücünü ne ölçüde kullandıklarıyla ilgilidir. Öğretmenler eğitim-öğretim sürecinde hayal güçlerini kullanıp, farklılığın hâkim olduğu bir öğrenmenin gerçekleşmesi konusunda geliştirici teknikleri derslerinde aktif bir şekilde kullanmalıdırlar. Eğitim ortamlarını sıradanlıktan uzaklaştırmak, farklılığın hâkim olduğu bir ortamda öğrenmeye olan ilginin artması ve bu ilginin kalıcı halde bireyin kendi yaşantısında olumlu görüşler geliştirilmesi açısından önemlidir.

Hayal gücü, insanın yaşamındaki doyum ve haz duygusuyla ilişkili olan bir kavramdır (Ungan, 2007). Sınıf öğretmenliği mesleğinde temel akademik bilgileri vermek ve yaşama dair değer yargılarıyla öğrencileri hayata hazırlamak hedeflenmektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu hedefleri gerçekleştirmeleri için belli bir yaratıcılık sürecini eğitim ortamına dâhil etmeleri kaçınılmazdır. Sınıf öğretmenlerinin hem kendi hem de öğrencilerinin hayatında kalıcı bir öğrenme gerçekleştirebilmeleri için hayal gücünü etkin kullanmaları gerekmektedir. Öğrenme

ve öğretmede üstün mutluluk, hayal gücünün sınırlarını zorlamakla mümkündür. “Hayal etme” eylemi sıkça gerçekleştirildiğinde, yaratıcılık sürecine artı değer kazandırmaktadır (Er Bıyıklı & Gülen, 2018; Urgan, 2007).

Sınıf öğretmenleri, ilkokula dair farklı alanlardaki tüm konuları öğrencilere sunmak için belli bir eğitimden geçerler. Daha sonra da her sınıf öğretmeni mesleğini icra etmedeki farklılığını ortaya koyar. Bu farklılığın gerçekleşmesi ise büyük ölçüde hayal gücünün etkin kullanımına bağlıdır. İşte bu araştırma da bu anlayıştan kaynaklanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, “hayal gücünün sınıf öğretmenliği mesleğinde kullanılmasına ilişkin bir öz inceleme” yapmaktır. Diğer bir ifadeyle, bu çalışma ile bir sınıf öğretmeni olarak kendi uygulamalarımı “hayal gücü” bağlamında değerlendirmeyi, anlamayı ve geliştirmeyi hedefledim. Bu genel amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorular yönlendirici oldu:

1. Nasıl bir öğretmenlik anlayışına sahibim? Öğretmenlik anlayışımın özünde ne bulunmaktadır? Öğretmenlik anlayışımın gelişimi nasıl bir süreci izlemiştir/izlemektedir?

2. Hayal gücü, öğretmenlik anlayışında nasıl bir yere/konuma sahiptir (ne kadar önemlidir)? Hayal gücümü geliştirmek için ne tür uygulamalar yapıyorum?

3. Öğrencilerimin hayal güçlerini geliştirmek için ne tür uygulamalar yapıyorum? Acaba öğrencilerimin hayal güçlerini ne kadar geliştirebiliyorum? Öğrencilerim bu konuda ne düşünüyor?

4. Hayal gücünün mevcut ilkokul programındaki yeri ve önemi nedir? İlkokul programında öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek için ne tür uygulamalar önerilmektedir?

5. Öğrencilerimin hayal güçlerini geliştirmek için ne tür uygulamalar yapmalıyım? Hayal gücünü derslerime ve öğretmenlik anlayışıma nasıl uyarlayabilirim? Etkili ders planları hazırlamak ve uygulamak için hayal gücünden nasıl yararlanabilirim?

6. Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek için meslektaşlarım ne tür uygulamalar yapmaktadır? Kendi uygulamalarım hakkında meslektaşlarım ne düşünüyor?

7. Hayal gücüyle yoğrulmuş bir meslek anlayışını beslemek ve devam ettirmek için ileriye dönük yapacağım çalışmalar neler olabilir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin eğitimi genel olarak ailede başlar ve öğretim boyutuyla örgün eğitimle devam eden ayrı bir sürece girer. Sınıf öğretmenleri bu süreçte bireyin hayatında aktif bir rol alır. Sınıf öğretmenleri, ilkokul yıllarında yaşamsal değerleri içeren konuların öğretimiyle beraber, öğrencilere akademik bilgi vermekle de sorumludur. Bu akademik bilgi birikimi ve yaşam becerileri ise bireyin belli bir donanımla gelişmesini sağlar. Gazali (Musa, 2018) hayal gücünden yoksun bir araştırmacının, yaptığı araştırmalarda elinde kabuktan başka bir bilgi olmadığını ifade ederek hayal gücünün önemine değinmiştir. Bu nedenle, sınıf öğretmenleri eğitim sürecini hayal gücüyle zenginleştirmelidir. Hayal gücüyle donatılmış bir eğitimle yetişmiş bireyin yaşam algısı da daha özgün olacaktır. Çünkü “hayal gücü olmadan düşünce üretilemez” (Çellek, 2003, s. 4).

Her çocuk belli bir süreyi içeren ilkokul yaşantısından sonra meslek edinmek için eğitimini devam ettirmektedir. Bireylerin mesleğine giden yolun görkemini belirleyen sınıf öğretmenleri; kendi eğitim aşamalarını, yaşam görüş farkındalığının sanatsal görünümünün boyutunu ve kalitesini ne boyutta yaşadıklarını sorgulamalıdır. Sınıf öğretmenlerinin kendi yaşamlarındaki duygu ve fikir kalitesini açık ve net bir şekilde fark etmeleri, öğrencilerinin fikirlerindeki çeşitliliği ortaya çıkararak hayal güçlerini aktif kullanıp öğrenmede haz duygusunu geliştirebilmeleri için gereklidir. Egan (1986) dünyayı ve kendi deneyimlerimizi aynı anda hem duygusal hem de bilişsel yollarla anlamlandırabileceğimizi ifade etmiştir.

Vygostky’ye göre, hayal gücü “çocukluk dönemindeki sembolik oyundan bilinçli olarak düzenlenmiş zihinsel bir işleve dönüşerek gelişir. Ayrıca iç konuşma ve kavram gelişiminden etkilenir” (Starko, 2010, s. 54). Bu yönüyle hayal gücü, çocukların dünyasındaki deneyim zenginliğiyle ilişkilendirilmektedir. Erken yaşta çocukların dünyasında özel bir yeri olan sınıf öğretmenleri, çocukların deneyimlerine zenginlik kazandıracak eğitim-öğretim ortamı sunmakla sorumludur.

Çıvgın’a (2019, s. 104) göre, “Her duyum ya da algı tekil bir tecrübedir.” Bu yüzden tecrübeler toplumsal yaşantı haricinde ulaşılabilen farklı bağlamsal duyu ve algıları da kapsamaktadır. Öğrencilerde farklı bakabilme yöntemleri geliştirmek; ancak farklı bağlamsal düşünceleri besleyen öğretmenler tarafından verilen eğitimle gerçekleşebilir. Bu nedenle bir öğretmen, eğitim sürecini hayal gücüne dayanarak yapılandırabilmeli ve hayal gücündeki

zengin bakış açısı ile bir bireyin hayatına katkı sağlamalıdır. Bireyin düşüncesindeki durağanlığa etki edip bireyin gelişimine destek olmalıdır.

Öğretmenler, yaşamlarındaki birçok öğrenmeyi yeni bir fikir olarak öğrencilerine sunabilmelidirler. Bir öğretmen, ders sürecini tekdüzelikten arındırarak farklı öğretim stratejileriyle dersin ruhuna hayal gücü de ekleyip yaratıcılığı yüksek bir ders planı uygulamalıdır. Nasıl bir insan bir becerisini başka bir becerisiyle birleştirdiğinde alışılmışın dışında (yaratıcı) bir eylem ya da düşünce oluşturabiliyorsa, bir öğretmen de ders etkinliklerinde alışılmışın dışında, ilgi çekici bir ders içeriği oluşturabilmeli ve farklı nesnelere esinlenerek farklı bir uygulama ortaya çıkarabilmelidir. Eğitim planlamasında öğretmen, kapasitesini doğru bir şekilde kullanmalı ve planlamış olduğu ders içeriklerine yaratıcı düşünmeyi uygun yöntemlerle uyarlamalıdır. Bireysel şemaları geliştirmek her insanın kendi elindedir. Gözlemler ve deneyimler ne kadar çoğalırsa, ders planlarındaki şemalar da o kadar geniş bir yer kaplayacaktır. Aslan ve Arslan Cansever'e (2009) göre öğretmen, hayal dünyasının sınırlarını zorladığında çocuklara daha kalıcı ve etkin bir öğrenme ortamı sunacak ve derslerinde kullandığı anlatım teknikleri de zenginleşecektir.

Öğrencilerine davranış modeli yapmış olan öğretmen, hazırlamış olduğu ders planlarında öğrencilerinin kendi yaratıcı yeteneklerini keşfedebilmelerini sağlayacak bir içerik hazırlayabilir. Bu içeriğin zenginleşmesinde gerekli materyaller kullanarak, farklı zekâ alanlarının etkilenebileceği bir öğrenim ortamı oluşturulabilir. Yetersiz şemalarla hazırlanan bir ders içeriği; yetersiz bilgi, hayal gücünden yoksun ve yaratıcı bir bakış açısından uzak görüşler geliştirmeye mahkûm olur. Öğrencilerinin yaşamış olduğu duygu durumlarının ve akademik seviyelerinin objektif bir şekilde ele alınması, ders planlarının olumlu bir işleyiş göstermesinde önemli bir yer tutar. Bir öğretmenin, öğrencilerinin duygu durumlarını fark edebilmesi ve kontrol altında tutabilmesi için öğrencinin içinde bulunduğu kültürel çevreyi de iyi tanınması gerekir. Ders sürecinde kültürel çevreyi dikkate alarak yapılan yenilikler, özgün tasarımlarla öğrencilere sunulmalı ve onların bağımsız birer düşünür olmaları sağlanmalıdır.

İnsan, deneyimler dünyasında yaşamaktadır. Her deneyim duygusal ve düşünsel farklılıkları bünyesinde barındırır. Bu nedenle, öğretmenler deneyimsel dünyalarını genişletmek adına bakışlarını canlandırıp egzersizler yoluyla vücutlarındaki kasları çalıştırdıkları gibi beyinlerindeki yorgunluğu da engelleyebilmeli ve hayal gücüyle her öğrencinin öğrenme hazzına ve yaşam sevincine katkıda bulunmalıdırlar. İşte bu anlayışla gerçekleştirilen bu araştırma ile bir sınıf öğretmeni olarak hayal gücü bağlamında mesleğime

ilişkin anlayışımı, uygulamalarımı ve gelişimimi sorgulayarak alanyazına önemli bir katkı sunmayı hedefledim. Bireysel araştırma yaklaşımı aracılığıyla öğretmenlik mesleğimde edindiğim deneyimler ile sahip olduğum hayal gücümün etkileşimini yansıttım. Araştırmada ayrıca hayal gücüme dayalı olarak gerçekleştirdiğim etkinlikler hakkında öğrencilerimin ve meslektaşlarımla yorumlarına da yer verdim.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde, eğitimde hayal gücünün rolü ve önemi ile ilgili alanyazındaki görüşlere yer verilmiştir. Bu kapsamda, öncelikle hayal gücü olgusu tanımlanmakta ve öğretmenlik mesleği açısından hayal gücünün önemi vurgulanmaktadır. Daha sonra, hayal gücünü ortaya çıkaran ve sınırlayan etmenler tartışılmaktadır. Akabinde, “Öğrencilerin hayal gücü nasıl geliştirilebilir?” sorusu bağlamında ilkokulda hayal gücünün önemi vurgulanmaktadır. Son olarak da konuyla ilgili ulusal ve uluslararası araştırmalar özetlenmektedir.

2.1. Hayal Gücü ve Öğretmenlik Mesleği

“Hayal gücü tüm yaratıcı faaliyetlerin temelidir” (Vygotsky, 2004, s. 9); düşünmek, plan yapmak, tasarlamak, hatırlamak için kullanılan zihinsel süreci ele alan bir zihin gücüdür (Perdue, 2003). Yaratıcılığın gelişimine anlam katan “hayal gücü” (Çankaya vd., 2012; Liang, Chang, Chang, & Lin, 2012), “hayal, duyum ve algıların zihinde kalan izleri anlamına gelir. Bir yerde hayal, duyum ve algıların ürünü olmakla birlikte aralarında önemli ölçüde farklılıklar vardır. Duyum ve algılar zihne zorla yerleşir. Hayaller, hür ve akışkandır. Duyum ve algılar; iş ve güç birliği yapar, hayaller bağımsızdır” (Tos, 2007, s. 101). Bu yönüyle hayal gücü, “varsayma, gibi görme, olasılıkları düşünme, vb. gibi çok çeşitli zihinsel etkinliğin kaynağı olarak da değerlendirilir” (Budak, 2000, s. 357) ve “bireylerin beden, duygu ve düşüncelerini bir noktaya odaklayarak bu unsurları birbirleriyle ilişkilendirmelerini öngörür” (Çankaya vd., 2012, s. 49).

L’Abbe ve Domecq’a (1925; akt., Işıldak, 2008, s. 66) göre, “imge; ‘gölge’, ‘hayal’ ve ‘görüntü’ terimleri ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.” Hayal gücü anlamına gelen imgelem ise “imgeler arasında yeni ilişkiler kurma, yeni kavram ve düşünceler oluşturma yetisi olarak tanımlanabilir.” Benzer şekilde, Spinoza (Çıvgın, 2019) hayal gücünü, algılanan bir nesnenin tüm yönlerini zihinde canlandırabilme eylemi olarak değerlendirmektedir. Algılanan nesne, zamanla ilişkilendirilerek her açıdan zihinde birleştirilip belirli niteliklerde tekrar tasarlanabilir. Bir nesneyi farklı bakış açılarıyla görmeyi sağlayan hayal gücü, zihinde oluşan görüntüleri tasarlayarak gözlem gücünün ortaya çıkardığı yeni görüntüler elde edilebilmesidir; bir nevi zihinde meydana gelen sahnelemeyi gerçekleştiren yönetmendir. Vygotsky (2004, s. 9) de hayal gücünü; “Beynimizin gerçekleştirdiği birleştirme yeteneğine dayanan yaratıcı aktivite” olarak

ele almıştır. Kısacası hayal gücü, zihnin yaratıcı bir yetisi ve imgelem gücü olarak düşünülmektedir (Perdue, 2003).

Eğitimde ezberci sistemden uzaklaşarak ve öğrenmede haz duygusunu geliştirerek, yeniliğin kapısını aralayan hayal etme eylemini mümkün hale getirebiliriz. Steiner (Alphen, 2011) hayal etme gücünü, zihinsel potansiyelin ortaya çıkmasında esas kaynak olarak nitelirmektedir. Hayal edilerek, hayal etme yetisinin gelişimine olanak tanınır. Hayal etme eylemini içeren etkinliklerle bu yeti olgunlaşır. Hayata aktarılmayan, uygulanmayan yetiler, eksik kavrayışlar geliştireceğinden bir beklenti gerçekleşmez. Hayal gücünün, düşünce ve eylem bağlamında gerçekleşmesi istenilen sonuca ulaştırır. Düşünce ve gerçeklik ilişkisinde bulunarak deneyime dayalı birikim sürecinde, bütünleşmiş hayal gücü ve eylemlerimiz eğitim ortamında farklılıkları görmemizi sağlayacak, yaşayacağımız ve öğrencilerimize yaşatacağımız birçok olumsuzlukları engelleyecektir. Sınıfta hayal gücünü kullanmak öğrenmeyi de keyifli hale getirecektir.

Çok sayıda bilim insanı ve eğitimci anaokulundan liseye kadar olan eğitim döneminde, eğitim-öğretime hayal gücünün dâhil edilmesi çağrısında bulunmuştur (Wu & Albanese, 2013). Hayal gücünün getirisi olan yaratıcı uyaranların alımında ise 7-14 yaş arası çocuklarda daha fazla yatkınlık vardır (Steiner, 1997). Çocukların yaşamlarının ilk zamanlarında, zengin materyaller ve farklılığın hâkim olduğu öğrenme ortamları sağlanarak hayal gücünün kullanımına yönelik yeni fikirler, deneyimler ve beceriler kazandırılmalıdır (Yıldız & Güney Karaman, 2017). Bu yönüyle ilkokul, çocuğun eğitim hayatında önemli bir konuma sahiptir, çünkü ilkokul öğrenme stratejilerinin edinildiği sürecin ilk aşamasıdır (Yeşilyurt, 2021). Bu aşamada, çocuklar hem bilgiyi edinmek hem de öğrenmeye ilişkin farklı yöntemleri kavrayabilmek için belli bir zihinsel süreçten geçerler.

Hayal gücü, sadece zihinsel bir eğlence ya da sonuçları olmayan bir etkinlik değildir; yaşam için gerekli olan bir işlevdir (Vygotsky, 2004) ve niteliği işlemden çok işlemin kalitesine bağlıdır (Nielsen, 2006). Gagne ve arkadaşları, öğrenme stratejilerini açıklarken “zihinsel işlemler” ve “entelektüel beceriler” ifadelerine yer vermiştir (İlhan, 2014). Bu ifadeye göre, stratejiyi geliştirirken bilgiyi doğrudan edinmek bilginin işlevindeki niteliği azaltacağından, daha çok özümsemesi, içsel süreçlerden geçirilmesi sağlanmalıdır. Sınıf öğretmenleri, öğrenme stratejilerini uygun içeriklerle öğretim stratejileriyle ilişkilendirmeleri sonucu öğrencilerin kendi öğrenme stratejilerini keşfetmelerine yardımcı olurlar. Öğrenme ve öğretmede performansı geliştiren, sistemli ve amaçlı hareket etmeyi, planlı olmayı gerektiren

stratejiler öğrencilerin kavramasını kolaylaştırmaktadır (Afflerbach, Pearson, & Paris, 2008). Hayal gücünün rol aldığı ders içeriklerinde öğrenme stili modellerinin yansımaları bulunmaktadır. Çünkü hayal gücü ile planlanan öğretim, öğrencinin öğrenim sırasında baskın olan algısal tercihini ön plana çıkarır. Kuram, strateji ve stillerin farkında olunarak hazırlanan ders planları hem güdülemeyi hem de algısal farkındalığı sağlayarak birden fazla algıya hitap eder. Ayrıca, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini öğrencilere kazandırır. Farklılığın önüne ket vuran, kolay ya da alışılmış stratejilerle planlanan dersler ise öğrencilerin zengin bakış açısı kazanmalarını ve kendi öğrenme stratejilerini keşfetmelerini engeller.

Öğretim süresi, maliyet, öğrenme ortamı, öğrenci grubunun niteliği gibi unsurlar öğretmenin hayal gücündeki zenginlikle şekillenir. Gallas (2003), çocuklarda merak, neşe ve keşif dolu bir dünya yaratmak için hayal gücünü keşfeden öğretmenlerin yardımına ihtiyaç duyulduğunu söylemektedir. Farklı stratejileri uygulayabilmek için içerik ile ilişkilendirmenin yanı sıra tüm bu etmenler öğretmenin sahip olduğu hayal gücündeki zenginlikle ayrı bir boyut kazanır. Modeller, kuramlar ve yaklaşımlar hayal gücü ile desteklediğinde, sistematik bir sunuş gerçekleştirilmenin yanı sıra öğrenmedeki kolaylığın da önü açılmaktadır. Çünkü “hayal gücünün yönlendirmesiyle farklı bakış açısı yakalayarak, fark ederek, keşfederek, yorumlayarak tasarım ortaya çıkar” (Er Bıyıklı & Gülen, 2018, s. 1277).

Yöntem, teknik ve araç-gereç kullanımındaki kolaylığı ve uygunluğu sağlayan bilgi birikimlerinin uygulamada niteliği artıracığı bilinmektedir. Kuram, yaklaşım ve modelleri kavrayamadan hayal gücüne yön vermenin zorluğuna ek olarak yöntem, teknik ve araç-gereçlerin seçimi de karmaşıklaşabilir. Stratejiyi bilmek, ders içeriğinin planlamasında etken olan hayal gücünün doğru kullanımını ve o konu üzerinde zenginliğin artışı sağlayacaktır. Öğretim sürecinde “hayal kurma” yetisinin önemi üzerinde dururken, “sabır” gibi önemli bir değer varlığına da dikkat çekmek gerekmektedir. Hayallerde bir anda sonuca ulaşılma imkânı düşüktür. Uzun bir zaman dilimini içerse bile her sebebin bir sonuca ulaşma gibi yol bağlantısı bulunmaktadır. Uzunluk ya da kısalık algısından uzaklaşarak kurulan hayallerin “sebebi” belirlenmelidir. Çünkü sebep ve sonuç bağıntılı iki terimdir ve sonucun ne olduğuna odaklanılmadan önce sebep bilinmelidir (Descartes, 2014).

2.2. Öğretim Felsefesi Olarak Hayal Gücü

“Felsefe; bilgiyi, hakikati, doğruyu, iyiyi, güzeli anlama, yapma ve bulma etkinliğidir” (Veysal, 2007, s. 98). Yaratıcılık, felsefenin ardından birçok farklı disipline hizmet etmiştir. Yaratıcılığın hizmet ettiği ve gizli yönlerini gün yüzüne çıkaran bu farklı disiplinlerden biri de eğitimidir (Onur & Zorlu, 2017). Felsefeyi hayatında içselleştirmeyen bir öğretmen mutlak olarak yüzeysel ve özensizdir (Tuncel, 2004). “Felsefi arka planı olmayan bir eğitimde öğretmenin özgür ve yaratıcı bir eğitim içinde olması beklenemez” (Veysal, 2007, s. 113). Bu bağlamda eğitim, felsefenin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim felsefesinin bilincinde olan bir öğretmen, öz eleştiri bilincini de kazanmış olur. Bu öz eleştirinin getirileri ise düşünmek, fikir üzerine fikir kurmak, sorgulamak gibi birçok beceriyi de beraberinde getirir. Yeniliklerin oluşumuna neden olan düşüncelere, hayal gücünün etki etmesi sonucu birçok alanda özgünlüğe gidilebileceği düşünülmektedir. Bireylerin zihin ve davranışlarını inceleyen psikoloji bilimine göre yaratıcılık “bireyle başlar ve bu birey, yaratıcı bilişsel bir süreç boyunca bir sorunu ele alır ya da iyi bir soru sorar; yeni bir görüş ve kuramsallaşma yolu arar” (Andreasen, 2019, s. 22).

Avcı’ya (2019, s. 160) göre, “Eğitim, insanın kendini gerçekleştirmesinde en önemli bir araçtır.” Hayal gücüyle anlam kazanan eğitim ise insanı insan yapan ayırt edici bir özellik kazandıracığından zihinde anlamlı ilişkiler yaratabilen bir yeti olarak kabul edilir (Klein 2015). Albert Einstein’ın “hayal gücü her şeydir” (Templeton, 2002, s. 93) sözü hayal gücünün eğitimde kazanabileceği anlamı etkili bir şekilde vurgulamaktadır. Eğitim, hayal gücünün bir ürünüyse; bu düşünceye öğretim felsefemizde yer vermek bize ve eğiteceğimiz öğrencilere kazanç sağlayacağı anlamına gelir. Eylemlerini ve bunun sonucunda kazanmış olduğu deneyimlerini aktif olarak analiz eden bir öğretmen, eleştirilere karşı da açık fikirlidir (Duban & Yanpar Yelken, 2010). Bunun birçok iyi yanından biri de öğretmenlerin birbirlerinin fikirlerinden esinlenmesidir. Bunun sonucu ise farklı fikirlerin ve stratejilerin gün yüzüne çıkması demektir.

Hayal gücü, gerçeklikle ilişkisi olan bir kavramdır (Vygotsky, 2004). Bu gerçekliği yansıtabilmek için sınıf öğretmenin, ders içeriklerini soyut algılamanın yanında somut olarak algılaması da gereklidir. Somut kavramlarla soyut kavramları birbiriyle ilişkilendirmek için öğretmenin hayal gücüne ihtiyacı vardır (DeVries, 1988). Çünkü kavramlar arasındaki ilişkiyi zihinde canlandırarak gerçeğin arkasındaki gizlilikleri bilme, görülmeyeni fark edip farklı açılardan bakabilme yetileri hayal gücünün aktifliği için olması gereken becerilerdir. Düşünceleri somutlaştırmanın yanında soyut düşüncenin önemli bir parçası olan hayal gücünü

somutlaştırılmış düşüncelerle ilişkilendirme sanatı, öğretim felsefesiyle bağdaştırılmalıdır. Edinilmesi gereken kazanımın somut ile soyut düşüncelerin harmanlanması ile yeni bir içeriğin sunumu gerçekleştirilmelidir. Gregorc (Erden & Altun, 2016) bu ilişkilendirmeyi “örgütlenme” olarak tanımlamaktadır. İnsan beyninin, kendini örgütleyen en muhteşem bir sistem olduğu ve dışarıdan gelen bir etki olmadan sürekli ve kendiliğinden yeni ve farklı türlerde düşünceler ürettiği bilinmektedir (Andreasen, 2019).

Öğretimde uygulanacak olan stratejiler planlanırken taktiklere ihtiyaç duyulur. Schmeck (İlhan, 2014) “taktik” kelimesiyle stratejinin birleşimini oluşturan bir parçayı ifade etmiştir. Stratejiyi oluşturan bu parçalar insanda bulunan bilgi, beceri, hayal gücünün zenginliği ile şekil alır. Babadoğan (2000) öğrenmeden öğretilmeyeceğini ifade ederek kuram, strateji ve stillerin öğretmenin gerçekleştireceği rolün önemine değinmiştir. Günümüzde bireyin; “zihinsel, düşünsel, duyumsal ve bilişsel yapısı hakkında farklı kuramsal ve deneysel çalışmaları destekleyen psikoloji biliminin ortaya koyduğu yeni ve önemli bulgularla yaratıcılık kavramı çok boyutlu olarak ele alınmaya başlanmış ve yaratıcı düşünceye bakış açısı değişmiştir” (Onur & Zorlu, 2017). Hayal gücünün etkisiyle gelişen yaratıcılık yetisinin dört boyutu olan esneklik, akıcılık, orijinallik ve ayrıntılı düşünme yollarının uygun eğitimle öğrencilere kazandırılabilmesi mümkündür. Bu becerilerin uygun eğitimle kazandırılabilmesi için bu becerilere sahip öğretmenlerin varlığı hayati önem taşımaktadır (Orhon, 2014).

Öğretmen, bilim ışığına giden bir yolda bireyi destekleyendir; öğrencileri için çok fazla düşünebilen ve çok şey yapmak için çaba harcayan biridir. Ayrıca, bir öğretmenin sahip olması gereken hayal gücü, iç görü, derin gözlem, merak, derin bilme isteği, cesaret, tutku, sabır gibi birçok özellik zihinsel azim için gerekli olan niteliklerdir. Bu niteliklerle güçlü bir etki bırakmak için dikkat eden ve enerji tüketen biridir. Öğretmen yoğun bir farkındalık ve bir bilinç artışı ile kendine nitelikler kazandırmaya devam etmelidir. Ne kadar yetenekli olunursa olunsun kişinin sahip olduğu yaratıcılığı zayıflatan “tutku eksikliği” yaratıcılık probleminin esas nedeni olarak görülmektedir. Yaratıcı bireyler, hissettikleri coşkuyla yeni bir gerçekliğe yaşam vermektedirler. Bu gerçeklik ise cesaretle şekillenir. Kalbin tüm organlara kazandırdığı işlev gibi cesaret de tüm psikolojik erdemleri mümkün kılar (May, 2019).

Yaratıcı düşünme belli bir zihinsel azimle ortaya çıkmaktadır. Zihinsel azmini kullanabilen öğretmen; yaratıcı düşünme yetisine hâkimdir ve zorluklara, hüsrana ve engellere rağmen zihnindeki iç görülerin ve tasarıların peşinden gitmekte kararlıdır. Kararlarını açık bir şekilde beyan eden öğretmen ise zihinsel cesaretini ortaya koymaktadır (Şahinel, 2007).

Cesaretin göstergeleri deneyimlerimiz, beynimizdeki içsel modele katkıda bulunur. Ne kadar çok deneyim ve enerji tüketimi gerçekleştirilirse bir o kadar da beynin işlevselliğinde artış görülür. Çünkü insan beyni, inanılmaz bir enerji verimliliğiyle çalışır. Üzerinde alıştırmalar yaptığımız yeni beceriler sonucunda fiziksel olarak beyin devrelerine kazanır ve bilinç düzeyinin derinlerine yerleşir (Eagleman, 2016). Zihinsel cesaretini ve azmini kullanabilmeyi öğrenebilen bir öğretmen, yaratıcı düşünmeye ve hayal gücünü kullanmaya temel oluşturabilmek için zihinsel modelliğini öğrencilere sunmayı bilmelidir. Öğretmenler, hayal gücüne başvurduğunda hem öğrenme sürecinde mutlu anların yaşanmasına hem de öğrenenlerin konuyu öğrenmek için istekli olmalarına neden olurlar (Alphen, 2011).

Hayal gücü, yaratılışın başlangıcı (Wu & Albanese, 2013), buluşun kaynağı (Egan, 1992) ve fikirlerin geldiği/yeşerdiği yerdir. Yaratıcı kişi sahip olduğu yüksek hayal gücü sayesinde herkesin gördüğü şeyi farklı görebilen, anlamlandırabilen, onunla ilgili farklı şeyler düşünebilen, yeni fikirler geliştirebilen kişidir. Yaratıcılıkta kişinin sahip olduğu hayal gücü ile önceden birbiriyle ilişkili olmayan unsurlar arasında bağlantı kurma yeteneği vardır. Yaratıcı birey; yeni, özgün ve değerli bir şeyler üretmek için hayal gücünü kullanır ve aklına gelen kavram ve fikirleri zihninde canlandırma yeteneğine sahiptir (Karabulut Temel, 2018). Egan ve Steiner (Alphen, 2011), hayal gücünün yüksek bir biliş biçimi olduğunu ve bilgiyi dönüştürme yeteneğini içerdiğini savunur. Tasarım eyleminin esin kaynağı hayal gücüdür; birey, hayal gücünü kullandığı ve beslediği takdirde elde edeceği fikirler somut bir tasarım nesnesine dönüşebilmektedir (Turgay, 2017).

Özgür kurulan hayaller gerçeklerimizi, gerçeklerimiz de hayallerimizi şekillendirir. Hayaller hem kendimizi onarmamızda hem isteklerimizi gerçekleştirmemizde hem de geleceğimizi şekillendirmemizde önemli rehberlerimizdendir. Özgürce kurulan hayal, bireylerin esnek ve akıcı düşünme alışkanlığı kazanmasında da önemli bir yer tutar (Kırlangıç Şimşek, 2012). Hayaller, farklı hayallere yönlendirir; bu farklı hayaller ise farklı gerçeklere ulaşılmasını sağlar. İnsan hayatını donatan bu farklılıklar, düşüncede birçok gerçeğin oluşmasına yardımcı olur. Fettes (2005) öğretmenliği, yaratıcı gelişim yolculuğu olarak görmektedir. Bu yolculukta öğretmen, sınıfını çocukların yaratıcılığında yeni yollar açacak bir şekilde tasarlamalıdır (Sak, 2004). Hayal gücünün kullanımında ise bireylerin alışılmadık fikirler ürettiği söylenir (Liang vd., 2012). Bu yolculukta alışılmadık fikirlerin gelişmesi için öğretmen öz yatırımda bulunmak zorundadır. Öğrenmeyi heyecanlı ve anlamlı kılmak için bu elzem bir kuraldır. Bir öğretmen, kendine yatırım gerçekleştirmeden mesleğini yürütmeye

çalışırsa düşünsel zorluklarla karşılaşabilir. Öğretme sürecinin sevincini yaşamadan zorluklarla bütünleşerek huzursuz bir öğretme-öğrenme sürecini körelmiş yaşantısına hapseder.

“Hayal etme, faydalı bir çağrışımsal yardımdır” (Bower, 1970, s. 529). Hayal gücü, hedefe anında çağrışımlar oluşturma yeteneği olarak da ifade edilir (Liang vd., 2012). Birçok farklı çağrışımların sonucunda ise nitelikli bir bütünle karşılaşılır. Bu bütünün parçaları hayal etmedeki becerilerden oluşur. Nitelikli bir bütün ise başarıyı simgelemektedir. Çağrışımlar genelde rahat, serbest, düşünme sürecinde hayal gücünün etkisiyle ortaya çıkar. Bu yüzden bir öğretmenin öğretim sürecine dair yapacağı planlamaları gününün her alanında hissetmelidir. Bu konuya adanmış bir öğretmen hayal gücünü duyguları için içsel bir dil olarak benimsemelidir. Gordon’a (2010) göre, öğretmenler ve öğrenciler ders sürecindeki kazanımları duyularıyla düşünmeli ve öğrenme ortamını da duyularıyla algılamalıdır. Vygotsky (2004), bu durumu hayal gücünün duyguları etkilediğini söyleyerek vurgulamıştır. Her hayal etme eylemi deneyim birikimiyle başlar. Hayal gücü kullanımında deneyimle birlikte bilginin de önemi büyüktür. Isaac (Janet, 1930, akt. Vygotsky, 2004, s. 37) “Bilimin kendisi hayal gücü olmadan imkânsızdır” der. Hayal gücü olmadan beyin bu bilgileri organize edemez ve yeni yollar keşfedemez. Beynin bilgilerini organize etmesi, bilişsel davranışlarının gelişmesinde aktif rol oynamaktadır (Komporzos Athanasiou & Fotaki, 2015). Hayal edileni gerçeğe uygun hale getirmek bir insandaki zihinsel aktifliğin göstergesidir.

“Hayal gücünün mekânı, hareket gücünün ‘sinirlerin’ kaynağı olan beyindir. Sinirlerdeki sürekli hareketli parçacıklar sayesinde hayal gücüne taşınan izler, onda izler bırakan nesnenin tasarımı olarak tutulur” (Çıvgın, 2019, s. 99). İnsan beyni, görünürde dışarıdan gelen bir kontrol olmaksızın, sürekli ve kendiliğinden yeni ve farklı türlerde düşünceler üretir. Ayrıca “zihin, ne kadar özgür ve zorunluluktan uzak düşünürse o kadar insani ve karmaşık bölümlerini kullanmaktadır” (Andreasen, 2019). Bu çıkarımlar insan beyninin kendini örgütleyen en muhteşem bir sistem olduğunu göstermektedir. Ayrıca özgür zihin, sınırları çizilmemiş hayal gücünün bir ürünüdür. Descartes’a (2014, s. 28) göre, “Sinirleri harekete geçiren güç ya da bizzat sinir kökleri, hayal gücünü içeren beyinden kaynaklanır.”

Beyin temelli öğrenme modelini destekleyen çalışmalara göre, “beynin daima anlamlandırma ve öğrenme ihtiyacında olduğu” ifade edilmektedir (Çoban, 2014, s. 452). “Balkemore ve Frith, beynimizin içgüdüsel olarak ve hiç çabalımadan eğitim verme çabası içinde olduğunu ve beynimizin eğitilebilecek kapasitede olduğunu ileri sürmektedir” (Orhon, 2014, s. 21). Öğrenmek için çaba gösteren bir organı eğitmek zor değildir. Bedenimizdeki

kasları nasıl eğitebiliyorsak, beynimizdeki sinapsların yollarını da zenginleştirmek kendi elimizdedir. Daha fazla öğrenme gerçekleştirerek, daha fazla sinapsların nöronlarla bağlantısını ve bakış açısındaki zenginliğin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Yeter ki doğru öğrenme gerçekleştirip hayal gücüne yönelik düşünce eylemleri belli bir doğrulukta kullanılabilirsin.

2.3. Öğretmenlikte Hayal Gücünü Ortaya Çıkaran Etmenler

Öğrencinin hayatı, öğretmenlerin desteğiyle belli bir zihinsel ve sosyal süreçten geçerek belli bir boyut kazanır. Bu boyutun doğru, anlamlı, yaratıcı bir biçim alabilmesi içinse her öğretmenin öncelikle kendi yaşamını belirli bir sosyal ve zihinsel süreçten geçirmesi gerekmektedir; öğrencilerini eğitmeden önce, kendini eğitmekle işe başlamalıdır. Bir insan, kendini fark ettiği andan itibaren bilişsel ve sosyal gelişimi için düşüncelerinde birtakım fikirler oluşturmalıdır. Bu fikirler doğrultusunda “hayal etme” gibi üreticiliğin ilk aşaması olan düşünsel eylemi gerçekleştirmelidir. Bu eylemler, fikir zenginliğinin ve yaşamdaki hazzın başlangıcıdır. Sınırsız bir güce sahip olan bu eylemler, sınırsız fikirlerin başlangıcı olduğu gibi insanın yaşamındaki yolun da belirleyicisidir. İnsan yaşamı, belirli bir zenginliğe sahip olarak yaşamdaki haz duygusunu düşünme sanatına uyarlama süreci olarak düşünülmelidir. Bu zenginlik de üretmekten ve farklılık oluşturarak mesleğini yürütmekten geçer. Nielsen (2006) hayal gücünü sürekli aktif tutmak için yaratıcı öğretim sürecinin içinde olmak gerektiğini söylemektedir. Benzer şekilde, “Ahmet İnam; hayalin düşüncenin ana kaynağı olduğunu savunarak, düşünceyi beslediğini ve ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Hayalin, yaratıcı düşüncenin kaynağı olduğunu ifade ederek; düşüncenin davranışa ya da ürüne dönüşebileceğini söylemektedir” (Orhon, 2014, s. 50).

Yaratıcılığın bir kişilik özelliği olduğu (Sak, 2004) ve hayal gücü aracılığıyla ortaya çıktığı için yaratıcılığın pek çok insanda bulunamayan bir beceri olduğu (Weisberg 1993) görüşünün aksine, deneyim zenginliği ve daha birçok öz yatırımla öğretmenler, mesleklerinin içeriğine yönelik hayal etme eylemlerini uyarlayarak ve bu düşünsel eylemlerdeki çeşitliliğin artışı sağlayarak etkili bir eğitim-öğretim ortamının oluşmasına katkıda bulunabilirler. O’Hara ve Sternberg (2001) yaratıcı olma yönergeleri planlandığında olumlu yönde etkilendiğinden uygulamada da pratiklik kazanabileceğini ifade etmiştir. Hayal gücündeki malzeme zenginliğinin “düşünme çabasıyla” (Eckhoff & Urbach, 2008) ve “deneyim fazlalığıyla” (Vygotsky, 2004) gerçekleşebileceği; deneyim ötesine geçmek için de hayal gücüne ihtiyaç duyulabileceği düşünülmektedir (Passmore, 1985). Öğretmenin hayal gücüne yönelik gerçekleştirdiği düşünce çabaları ve deneyimleri öğrencide gizli olanı ortaya çıkarmada

önemli bir etkidir. Öğretmen bu bilgisini sınıfta hayal gücüne yönelik süreçler sonrası kendi benliğinde hissederek kendi gizil güçlerini keşfetme becerisini edinmiş olacaktır.

Öğretmenlik bir sanat işidir (Rousseau, 2011) ve sanatın bilişsel işlevleri hayal gücünün bir ürünüdür (Eisner, 2002). “Sartre’a göre sanat, hem hayal gücünün kendisinin hem de hayal gücü tarafından tasarlanan daha yüksek ‘gerçeğin’ ifadesidir” (Perdue, 2003). Hayal gücünü geliştirmeye katkıda bulunan sanat, diğer konuları birbirine bağlayan menteşe görevi görmektedir (Kim & Wiehe Beck, 2016). Öğrenmeyle ilgili olarak hayal gücünün doğası hakkında önemli bir nokta onun duygularla bağlantılı olmasıdır (Alphen, 2011). Duygunun yoğun olduğu ortamlarda sanatın işlevleri daha da belirginleşir. Duygu, hayal gücünün işleyişiyle ilişkili bir kavramdır (Liang vd., 2012). Bir öğretmen, sanatçı ruhuyla yetişirse hayal etme becerisini kazanmış olmanın ilk adımını atmış olacaktır. Edindiği teorik/bilimsel bilgileri hayal gücüyle ilişkilendirip farklı düşünsel tasarımların yapımcısı olabilecektir. Liang ve arkadaşlarına (2012) göre, arzu edilen amaçlara yönelik etkili fikirler düşünsel canlandırmalarla gerçekleşen hayal gücü etkinliğinin bir sonucudur.

Sınıf öğretmenleri; Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi gibi derslerle Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler derslerini birbirleriyle ilişkilendirebilmeli ve bu derslere yönelik ayrı çalışmalarda bulunarak öğrencilerin bütünsel gelişimini desteklemelidir. Bunun için öğretmenlik mesleğine yönelik becerileri sanatsal eğitimlerle desteklenmelidir. Sanatsal eğitimde “zihinsel görüntüleme” olmazsa olmaz bir beceridir. Hayal gücüne yönelik eğitimlerde de görsellerin ve göstergelerin önemi yadsınamaz (Ünveren, 2020). Bir konu üzerinde hayal kurarken gözlemlerin gücü ayrı bir etki yaratmaktadır. Teoride kalan hiçbir bilgi, bireyi amacına ulaştıramaz. Amaca ulaşabilmek için birey, hayalinin sonucunda var olan düşünceleri yaşantısına uyarlamalıdır. Açıklım’a (2002; akt., Ünveren, 2020, s. 393) göre, “Yaratıcı bireylerin sentezleme becerileri içerisinde analogik düşünebilme (iki nesne arasındaki benzerliklerden hareketle çıkarımda bulunma.), zihinde canlandırma (hayal etme) gibi özellikleri düşünüldüğünde bu bütünlük görsellerin ve göstergelerin bireyin hayal dünyası için önemini bir kere daha ortaya koymaktadır.”

Zemore (1995) sanat eğitimi almış öğrencilerin sanat eğitimi çalışmalarına katılmayanlara göre daha iyi bir performansa sahip olduklarını ifade etmiştir. Zihinsel görüntüleme yeteneğinin ediniminde sanatsal etkinliklerin rolünü ifade eden Morrison ve Wallace (2001) de zihinde canlandırma yeteneğinin kazanılmasına vurgu yapmıştır. Starko (Sak, 2004), insanların yaratıcılığı sayesinde sanatta, edebiyatta ve bilimde ilerlediklerini ve

icatta bulduklarını söylemektedir. Bir çocuk ne kadar çok görür, duyar ve deneyimlirse, o kadar çok bilir, özümser ve hayal gücünü kullanarak üretebilecek kapasiteye ulaşır (Vygotsky, 2004). Bu durum öğretmenler için de geçerlidir. Üretken olmak için araştırmacı ve eğitime adanmış bir kişilikle hareket etmek gerekir. Hayal gücünü kullanan öğretmenlerin algılarının ve sınıf uygulamalarının daha iyi anlaşılabilmesi için vaka çalışmaları yoluyla inceleme yapmaları önerilmektedir (Sak, 2004). Ne kadar çok örneği görürsek, duyarsak ve bunları özümsersek uygulamalarımızı da o kadar nitelikli bir biçimde tasarlayabiliriz. Farklı alanlarda edindiğimiz beceriler de bu düşünsel bütünleştirmemizi zenginleştirecektir.

Normal düşünme süreci üzerine kurulu olan yaratıcı düşünme, insanın kendini geliştirmesiyle mümkün olabilir (Cüceloğlu, 1992). Bu süreçte ise şu aşamalar etkili olmaktadır:

- Kişi düşünce sürecinin bilincine varmalıdır.
- Kendi düşünce sürecini tanıyan birey başkalarının düşünce sürecini inceleyebilmelidir.
- Öğrendiği bilgileri günlük yaşamında uygulamalıdır.

Bu aşamaları düşünce süzgecinden geçiren öğretmenin, eğitim sisteminde düşünme kalitesini artırabilmesi için iki önemli rolü vardır. Bu rollerin ilki, öğrencilerin kendi yaratıcı yeteneklerini keşfetmesine imkân sağlanabilecek ve keşfedilmiş yeteneklerin kendini gerçekleştirme yolundaki aşamaları kavramasını sağlayabilecek öğrenme ortamları yaratmaktır. Öğretmenlerin ikinci rolü ise öğrencilerinin toplumda yaratıcı bireylere dönüşümü esnasında onlara davranış modelliği yapmaktır (Orhon, 2014). Tabii ki bu rolleri gerçekleştirmek için öğretmen, zihinsel azmini ve cesaretini de geliştirmeye özen göstermelidir. Çünkü öğretmen, yaratıcı düşünmeye yönelik yeteneğini keşfedebilmesi için zihinsel azmini kullanabilmeli ki bu ortamları oluşturabilsin ve oluşturmuş olduğu bu ortamlarda iyi özümsemiş davranış modelliğini yapabilmeli ki zihinsel cesaretini aktif halde tutabilsin.

Liang ve arkadaşlarına (2012) göre hayal gücünün göstergeleri şunlardır;

- Dönüşüm
- Birleştirme
- Verimlilik
- Detaylandırma

- Keşif
- Sezgi
- Yenilik
- Üretkenlik
- Duyarlılık

Zihinde yer alan her bir hayal; çeşitli şekillerde toplanabilir, parçalanabilir ve ilişkilendirilebilir (Ribot, 1906) ya da çözüme ve birleştirme süreçlerinden geçirilir (Pelaprat & Cole, 2011). “Hayal gücü; algı, hafıza fikir üretme, duygu, metafor gibi hayatımızın her alanıyla kesişir ve etkileşimde bulunur” (Egan, 2007, s. 8). İnsanı insan yapan hayal gücü yetisi, hayallerle fikirleri birleştirerek farklı nesnelere birçok fonksiyon kazandırabilir. Öğretmen, düşünsel eylemlerle etkileşimde bulunularak birçok ders içi tasarımlar gerçekleştirebilir. Özalp (2016) hayal gücüyle birlikte yeni yaratım ve duygulanımların oluşması için etkileşimin rolünün önemine değinmiştir. Benzer şekilde, Folkmann (2010) hayal gücünü, tasarımın gerçekleşmesi için önemli bir etken olarak görmektedir. İnsan, nesnelere olan ilişkisinde hayal etme yetisini kullanarak zihinde yeni çağrışımlar yaratır ve bunun sonucunda farkındalık oluşturacak tasarımlar gerçekleştirebilir (Küçükali & Aktaş, 2017).

Öğretmen bu göstergelerin bilincinde olarak hayal gücünün yardımıyla zihnini yönetebilme yetisine sahip olmalıdır. Ders sürecini planlarken özgünlüğü yakalamak ve sıradanlıktan uzaklaşmak için içeriğe yönelik çağrışımda bulunarak dönüşümler yapabilmeli ya da başka nesnelere yararlanabilmelidir. Bu yararlanma nesne birleştirme, disiplinler arası bir çalışma, aktivite çeşitliği ya da farklı birçok düşünsel eylemler gerçekleştirerek ortaya çıkmaktadır. Bir amaç çerçevesinde planlanmış olan bu çağrışımların sonucunda detaylara ulaşmalı ve üretkenliğin sonucunda yeniliği yakalamalıdır. Bu düşünsel eylemler içgüdü ile tamamlanarak düşünsel bir keşif sağlanmış olacaktır. Tüm bu planlar duyarlılıkla yapıldığı için verimliliğin hâkim olduğu bir sürecin işlenişini hazırlamaktadır. Ayrıca, ihtiyaçlar doğrultusunda bu planlar hazırlandığı için sınıfta çıkabilecek sorunların da önüne geçilmiş olacaktır. Eckhoff ve Urbach’a (2008) göre, öğrencide yaratıcı düşüncenin gelişimine önem vermemek öğrencinin ihtiyaçlarının tümünün karşılanmadığının bir göstergesidir.

2.4. Öğretmenlikte Hayal Gücünü Sınırlayan Etmenler

Öğretmenlerin yaratıcılık hakkındaki zihinsel şemaları yetersiz bilgi ve deneyim nedeniyle zayıf olduğu zaman yaratıcı davranışlar gösterilemez. Yaratıcılık faaliyetinin

olmazsa olmazlarından olan hayal gücünden yoksun olduğu için de öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları çarpık bir şekilde algılanır ve bu yüzden de öğretmenler öğrencileri yanlış biçimde yargılayabilir (Orhon, 2014). Öğretmenin zihninde hayal gücünün ne olduğu konusunda belirli bir netlik oluşmadığında ise hem kendisinde hem de öğrencilerinde yaratıcılığın daha yüksek düzeyde gelişmesi engellenir (Whitton, 2016). Sınıfta yaratıcı öğrenme sürecinin oluşabilmesi için öğrencilerin zeminden bağımsız düşünürler ve tasarımcılar olmaları gerekir (Orhon, 2014). Öğretmenler; çevrelerinde bulunan “eğitim materyallerini, toplumun farklı güç odaklarını, ekonomik kaynakları, çocukların özelliklerini, iyi bir mizah anlayışını, iyimserlik, merak, doğru algılama ve yaratıcı problem çözme gibi kendi öğretmenlik becerilerini yeniden sentezleme yoluyla yeni ve özgün eğitim ortamları oluşturabilirler” (Orhon, 2014, s. 27). Dr. Boyd Lane'nin okullardaki yaratıcılık sürecini engelleyen etmenler olarak sıraladığı 165 faktörden bazıları şunlardır (Gordon, 2010):

- Bunu bir kez denedik ama işe yaramadı
- İdare bunu kabul etmez
- Bu bölgedeki insanlar bunu anlamaz
- Çok tutucu
- İnsanlar buna hazır değil
- Çok geç
- Çok erken

Bu listeye eklemeler yapmak gerekirse, şu maddeler de dâhil edilebilir:

- Eğitim süresi kısıtlı
- Sınıf mevcudu az
- Sınıf mevcudu fazla
- Okuldaki materyal sayısı kısıtlı
- Okulda laboratuvar yok
- Okulda kütüphane yok
- Okulun spor malzemeleri yok
- Yeterli kırtasiye malzemesi mevcut değil
- Sınıf küçük

Bu maddelerin hepsi yaratım sürecinin oluşumunu sağlayan hayal gücünde sınırlamalar getiriyor olabilir. Ancak bir öğretmen sınırlamaların olmasından yakınmadan görevini en

nitelikli şekilde devam ettirmeli ve hayal gücüyle çalışmalarını detaylandırmalıdır. Fettes (2005) beklenmedik zenginliklerin keşfini hayal gücündeki detaya bağlamıştır. Sınırlı ortamlara rağmen hayal gücündeki detayların işlevselliği öğrencide algı zenginliği oluştururken, aydınlanma arayan dışadönük bir bakış açısı da geliştirir. Öğretmenlik mesleği doğası gereği kültürel olan bir tür düşünsellik geliştirir (Fettes, 2005). Verimliliği artıran daha fazla hayal gücü, keşfedilecek daha fazla alternatiflerin artması demektir (Young & Annisette, 2009). Eğitim ortamlarındaki süre kısıtlılığı nedeniyle öğretmenler, potansiyellerini gösterme sürecinde belli sıkıntı yaşama olasılığını yükseltir. Bu durum öğretmenleri düşünmekten uzaklaştırmamalıdır. Süre kısıtlılığından dolayı aceleciliğe dayanan eylemlerin içinde bulunduğu çocuklar yine hayal gücünün kısıtlılığına maruz bırakılır. Dolayısıyla, hayal gücünden yoksun olan öğretmenin içine hapsettiği yorgunluğun öğrencilerine yansımaması için öğretmen hayal gücüyle derse olumlu enerji yansıtmak zorundadır.

2.5. Öğrencilerin Hayal Gücü Nasıl Geliştirilebilir?

Hayal gücü, öğrencilerin genel gelişimi için önemli bir düşünsel eylemdir (Steiner, 1997). Hayal gücüyle belli bir olgunluğa ulaşan yaratıcılık ise birçok şekilde beslenip geliştirilebilir (Andreasen, 2019; Bronson & Merryman, 2010). İnsan, yaşamında hayal gücünü mutlaka belirli alanlarda kullanmaktadır. Çocukların doğuştan sahip olduğu bu hayal gücü yeteneği, gelişebiliyorsa ve belli alanlarda kullanımına imkân varsa o vakit bilim ve sanatın birçok dalında daha da büyük etki uyandırması amaçlanabilir. Bu amacı gerçekleştirmek ve istenilen alanlarda büyük bir kaynak sağlanabilmesi için yaratıcı yeteneğe sahip çocukların varlığının artırılması gerekir (Andreasen, 2019).

İlkokul öğrencileri, yetişkinlere göre daha basit ilgi alanına sahip olabilirler. Bu nedenle çocukların düşünceleri arasındaki ilişki, çeşitlilik ve incelik yetişkinlere göre daha zayıftır. Yetişkinlik döneminde deneyim fazlalığı nedeniyle hayal gücü kullanımında artış gerçekleşmekte ve çoğalan kavramlarla birlikte hayal gücü, düşüncedeki çeşitlilikten etkilenerken ayrı bir boyut kazanmaktadır (Smolucha, 1989). Çocuğun sahip olduğu hayal gücü, onun gelişim sürecinde devam eden düşünsel bir eylemdir (Vygotsky, 2004).

Gallas (2003) “Sometimes I Can Be Anything (Bazen Her Şey Olabilirim)” başlıklı kitabında öğrenmenin merkezinin ve bileşeninin hayal gücüne odaklı olduğunu anlatır. Hayal gücü, eğitimin ana kaynağıdır (Woods & Jeffrey, 1996). Bir öğretmen olarak yaptığımız uygulamalarda, öğrencilerimize hayal gücüne yönelik deneyimler kazandırmak ve öğrencilerde

düşünme eylemi gerçekleştirmelerini sağlamak bu bileşene katkıda bulunacaktır. Ayrıca, Eckhoff ve Urbach'a (2008) göre, hayal gücü teşvik edilir ve beslenirse öğrencilerimiz sahip olduğundan daha fazla yaratıcı olma yeteneğini geliştirirler. Hayal gücü doğrultusunda verilen eğitim öğrencide bireysel yaşamı şekillendirdiği gibi toplum içinde de içsel bir analiz gerçekleştirmesini sağlar (Steiner, 1997).

“Hayal gücü”, “duygusal yoğunluk” ve “merak”; akademik açıdan başarılı ve yaratıcı öğrenciler arasındaki farklılığı oluşturur (Sak, 2004). Bir öğrencinin hayal gücünü kullanabilme yeteneğini kazanması akademik başarısına anlam katacağı gibi öğrencinin ileride edineceği meslek hayatında farklı yeniliklere imza atması demektir. Düşünce şekli, yaratıcılık yetisine uygun olarak geliştirilebilirse karşılaşılan bütün durumlar için bir beceriye sahip olunur. Ayrıca alanlar arası bağlantılar kurarak ya da genelleme yaparak bir alanda öğrenilen bir bilgiden diğer alanda yararlanma fırsatı elde edilir. Önemli buluşların nasıl ortaya çıktığı incelendiğinde farklı alanlar arası bağlantı ve ilişki kurma sürecinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Farklı fikirler ve icatların ortaya çıkabilmesi için bireylerin çok yönlülük özelliğine sahip olmaları önemlidir (Andreasen, 2019). Düşüncedeki esneklik ve özgünlük kaynağı olan hayal gücü, bir şeyler hakkında düşünme yeteneğidir (Egan, 2005). Farklı düşünme yeteneği ve disiplinler arası bir düşünce sisteminin gelişebilmesi içinse yaratıcılık şarttır. Yaratıcılık, dinamik bir süreçtir ve çok farklı uzmanlık alanlarını içermektedir. Yeni fikirler, farklı disiplinlerin etkileşiminden ortaya çıkar (Karabulut Temel, 2018).

Platon'a göre “bilme” eyleminin dört ögesi bulunmaktadır. Bu dört ögeden birisi “hayal gücü” yetisidir (Ülger, 2013). Bilgi üretilmediği sürece bilme eylemi gerçekleştirilemez. Bilme eyleminin gerçekleşmesi içinse bilgiye ve bilme eylemine ulaşılmasını sağlayan deneyimin gerçekleşmesi gerekmektedir. Hayal gücünün düşünme kapasitesi olarak ifade edilmesiyle (Ribot, 1906) birlikte bilimsel, sanatsal, edebi ve teknolojik devrimler yaratabilecek bir güç olduğu da vurgulanmaktadır (Colello, 2007). Çünkü hayal gücünün yaşamdaki rolünü eğitim sürecinde edinmiş öğrenciler, farklı fikirler arasında verimli bağlantılar kurabilme yetisine de sahip olurlar (Beaney, 2005). Bu yüzden bir öğretmen, öğrenme ortamlarını şekillendirerek yaratıcı düşünmeyi desteklemeli (Eckhoff & Urbach 2008) ve eğitimin işlevselliğini ileriye dönük olarak planlamalıdır. Bu düzende eğitim alan, bilgileriyle iletişimde olan öğrenciler, hayal gücü vasıtasıyla ileriki yaşantılarına bilgilerinin aktarımını kolaylaştıracaktır. Derse ilişkin öğrencide tutarlı bir öğrenme merakı sağlamak hem ders sürecinin kalitesini artıracak hem de öğrencide düşünme azminin bir getirisi olan özgüvenli davranışların gelişimini

sağlayacaktır. Öğrenme merakının ve azminin gelişimi içinse hayal gücünün kullanımını gerektiren ders içeriklerine ihtiyaç vardır.

Öğretmen, öğrencisini düşünme eylemini gerçekleştirmesi için yönlendirdiğinde öğrenci düşüncesini ifade etmede çekingen davranabilir. Öğretmen problemini açık ve net bir şekilde planlarsa, hayal etme eylemiyle bu problemlere çözümler üreterek sorunlar çözüme kavuşur. “Öğrencilerin sorunları olduğunda öğrenme durur ve öğrenciler öğretmenlere sorun çıkardıklarında öğretme durur” (Gordon, 2010, s. 207). Bu durumda öğrencinin duyguları desteklenmeli ve tedirginliğinin nedeni açığa çıkarılmalıdır. Böylece öğrenci, duygular aracılığıyla kendi düşünme yollarının karmaşıklığını çözebilir (Şahinel, 2007) ve öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki güçlenebilir. Düşünme azminin modellenmesinde öğretmen aşağıdaki eylemleri gerçekleştirebilir (Şahinel, 2007):

- Bilim insanlarının hayatlarını öyküleştirip öğrencilere bilinmeyi öğretmek daha pek çok modelle karşılaşmaları hedeflenebilir.
- Zor metinlerin okutulmasıyla bireylerin anlama becerilerini geliştirip zoru aşmada gösterilen sabır vurgulanabilir.
- Farklı beğenileri, yetenekleri ve ilgi alanları olan öğrencilerin bunları nasıl öğrendikleri sorgulanabilir.
- Öğrencilerin öğrenme sırasında karşılaşmış oldukları başarısızlıklar ele alınıp yaptıkları hatalar, düş kırıklıkları ve başarmak için gösterdikleri azim paylaşılabilir.
- Öğrenciler, azimli olunması gereken projelerin içerisine dâhil edilerek zihinsel cesaret göstermeleri için özendirilebilir.

Ayrıca, Vygotsky'nin hayal gücü yasalarından her biri eğitime uyarlanarak öğrencilere kazandırılması sağlanabilecek yöntemlerdir. Bu yasalardan ilki, yaşam deneyimlerin hayal gücünü etkilemesine yöneliktir (Eckhoff & Urbach 2008). Yaşamdaki farklı öğelerin birleştirilmesi, ayrıştırılması ya da ilişkilendirerek hayal gücünün aktifliğiyle yeni tasarılar oluşturulabilir. Eğitim-öğretim sürecinde ders içeriklerini oluştururken öğrencilere farklı deneyimler kazandırmak Vygotsky'nin bu yasasına bağlanabilir. Farklı materyaller, disiplinler arası tasarlanmış alışılmışın dışında sunulan etkinlikler, ders süreciyle bağlantılı ve bilinmeyen içerikler bu farklı deneyimler arasında gösterilebilir. Öğrencilere, öğretmenlerin alışılmışın dışında gerçekleşen düşünme eylemleriyle birçok farklı deneyimler yaşatılabilir.

Birinci yasada hayal gücü, kişinin kendi deneyimlerine dayanırken; ikinci yasada ise deneyimin hayal gücüne dayandığı söylenir. Öğrencide yetenek gelişimini sağlayan Vygotsky'nin ikinci yasası, yaratıcı eylemlerin sonucunda kişinin kendi gerçekliğini genişletmesidir (Eckhoff & Urbach, 2008). Deneyimin ötesine geçerek daha fazla gerçeklikle düşünel eylemlerimizi genişletirsek, sınırlarımızın dışında da yer edindirirsek hayal gücümüzdeki aktiflik her geçen gün artmaya devam edecek ve bilimsel, sanatsal, edebi ve teknolojik devrimler yaratabilecek bireylerin yetişmesi sağlanabilir. Deneyimler, sosyal ortamlarda kazanılabildiği gibi aşağıdaki kaynaklar (kitaplar, sanat eserleri, kişisel anlatılar ve sözlü hikâyeler) aracılığıyla zenginleştirilebilir (Eckhoff & Urbach, 2008).

Vygotsky'nin hayal gücü yasalarından üçüncüsü hayal gücüyle bir bütün olarak düşünülen ve gerçekliğin bir parçası olan duygudur (Eckhoff & Urbach, 2008). İçselleştirilen hayal gücü duygulara hitap eder ve haz duygusunun yaşanmasını sağlar. Bu duygunun yaşanması ve öğrenciye aktarımının gerçekleşmesi için bir sınıf öğretmeni haz duygusuyla yoğrulmalı ve bu duyguyu bulunduğu ortama yansıtmalıdır. Vygotsky'nin dördüncü hayal gücü yasası ise hayal gücünün nasıl gerçeğe dönüşmesinin yapı taşı olan ürün yaratmadır (Eckhoff & Urbach, 2008). Ürün yaratma ise soyut düşüncelerin sonucunda elde edilen somut nesnelere dönüşmesiyle gerçekleşir. Somut bir nesnenin üzerinde düşünürken, o nesneye dair eklentileri sırasına ve konumuna göre hayal etmek gerekmektedir.

Vygotsky'nin tüm hayal gücü yasaları göz önüne alınıp birbirleriyle ilişkilendirilerek bir ders içi planlaması yapıldığında gerçek bir düşünce tasarımcıları yetişmiş olacaktır. Bir öğretmen bir konu üzerinde düşünürken sıradanlığı seçmeden hayal gücünün getirileriyle farklı ders içi tasarımlarında bulunup gerçeğe uygun planlamalar yaparak ve gerekli duygunun yansıtılmasıyla bir ürün, materyal, ilgi çekici bir sunu, hikâye, oyun vb. gibi derse yönelik ürünlerle öğrencilerine içselleştirebileceği bir deneyim yaşatabilmelidir. Sınıf öğretmenin sınıf ortamında uygulayacağı her hayal gücü ürünü öğrencileri etkileyecek ve öğrenciler, yaşamlarında model alacağı bir ilke edineceklerdir.

Eğitim-öğretimde öğrencilerin hayal gücünün kullanım alanlarından biri öğretmenlerin tasarladığı oyunlardır (Vallet, 1983). Psikolog Jung, yapılan bütün yaratıcı çalışmaların hayallerle kurulan oyunları oynamakla gerçekleştiğini söylemiştir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Oyun temelli ders içerikleri sadece akademik yönelim göstermezler. Çocuk akademik kazanımlarının yanı sıra öğrencilerin hayal gücünü geliştirmede aktif bir pedagojik rol oynar (Fleer, 2011). Bu oyunlarla çocuklar farklı deneyimlerde bulunarak dünyayı keşfederler.

Gerçeğe uygun olarak planlanan bir oyunda çocuklar haz duygusuyla iç seslerini ya da eylemlerini üretirler ve hayali bir davranış sergilerler.

Üretken ve özgün bireyler yetiştirebilmek için beynin yeni bağlantılar kurmasına olanak tanınmalıdır. Öğretmen; deneyimlerinden ve enerjisinin çeşitliliğinden yararlanarak, öğrencilerinin kendilerini keşfedeceği çevreye yerleştirilmesini sağlamalıdır. Bu bireyler, kendilerini destekleyen bir çevrenin sağladığı olanaklardan yoksun kaldıklarında yaratıcılık yetisi hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktır. Çünkü beyin, çevresindeki dünya tarafından şekillenir (Andreasen, 2019). Erken dönemde gerçekleşen düşünme biçimindeki zenginlik okuryazarlığı ortaya çıkarmaktadır (Egan, 1997). Düşünme biçimindeki zenginlik, hayal gücünün çocuğa sunulma biçimiyle yakından ilgilidir. Çocuğa ne kadar çok deneyim sunulursa o kadar çok düşüncesinde gelişme gerçekleşmiş olur. Gallas (2003) yaptığı çalışmada hayal gücü ve okuryazarlık arasında bir ilişki olduğunu keşfetmiştir. Deneyim yolculuğunda önemli bir yere sahip olan okuryazarlığın hayal gücüne katkıda bulunması kaçınılmazdır. Öğrencilerimizi okuryazarlığa yönelik faaliyetlere dâhil ederek onların hayal gücünü geliştirmeye yönelik farklı bir yoldan adım atmış oluruz. Hayal gücünün oluşmasında önemli bir yere sahip olan hikâyeler öğrencilerin ilgisini çekebilecek bir değere de sahip olması gerekmektedir (Egan, 2005).

Hikâye anlatımı, hayal gücü ve merak alışkanlıklarını teşvik etmektedir (Nussbaum, 1998). Dünya çapında kültürlü, bilgili, başkasının bakış açısını bilinçli ve şefkatli bir şekilde alma yeteneği yaratmak için hayal gücünü öğrencilere anlatı yoluyla kazandırabiliriz. Eğitimin amacı hayal gücünde anlatı, şefkat, merhamet ile yetiştirilmiş dünya vatandaşları geliştirmek olmalıdır (Kim & Wiehe Beck, 2016). İletişimsel yaklaşımı daha ileri götürmek için dilbilgisi öğreniminde hayal gücü çalışmalarında bulunarak yaratıcı düşünmeyi artırmak gerekmektedir (Enjower & Al Jamal, 2016). Metafor, hikâye ve şiir kullanımı gibi dil zenginlikleri veya resimler, diyagramlar, heykel, müzik veya dans gibi düşünsel zenginlikleri sembolize etmek için hayal gücü gereklidir (Griffiths, 2014). Nielsen (2006) de eğitimde hayal gücüne hitap eden yedi yaratıcı yöntemin bulunduğunu ve bunlardan birinin drama olduğunu öne sürmüştür. Öğretmen, drama ve rol yapma aracılığıyla öğrenme içeriğinin zenginleştirilmesine ve fazla deneyimin yaşanmasına izin verdiğinden öğrencilerine hayal gücü yapma fırsatı verir.

Egan (Alphen, 2011), çocuklarda yaratıcı düşüncenin gelişimi için görsel, hikâye, mizah, anlatı gibi öğelerin haricinde aşağıdaki bilişsel araçların kullanımını da önermiştir:

- *İkili karşıtlar açısından düşünmek:* Çocuklar kavramsal anlayışları biçimlendirerek düzenlerler. Çocuklar somut düşünürler olduğu kadar zengin soyut düşüncelere de sahiptirler.
- *Fantezi:* Zihinsen yaşamlarımızın derin özelliği ile bağlantılı olan ve insanı gündelik hayattan uzaklaştıran mistik hikâyeler ve büyülü olayların gerçekleşebileceği âlemlerdir.
- *Soyut düşünce:* Dil gelişiminin önemli bir parçası soyutlamaların olmasıdır. Tüm kavramların anlamlı bir yere sahip olması yüksek bir düşünme süreci gerektirir. Bu düşünme süreci hayal gücünün bir ürünüdür. İnsanların soyut düşünürler olabilmesi için küçük yaşta bu deneyimleri edinmiş olmaları gerekmektedir.
- *Metafor:* Nesnelerin ve olayların harfi harfine adlandırılmasının ötesine geçerek sözlü dilin gelişiminden doğar ve böylece dil kullanımını genişletir. Fikirler arası bağlantı kuran metaforlar, yeni fikirlerin üretilmesi açısından bir güçtür. Bu yüzden öğretimde beslenmesi gereken önemli bir eğitim aracıdır.

2.6. İlkokulda Hayal Gücünün Önemi

Bilinmeyenler dünyasından bilinenler dünyasına taşınmasıyla lokomotif görevi üstlenen hayal gücü, tekdüzelikten uzaklaşıp meraklı, araştırmayı seven insanların aktif olarak kullandığı bir üst düzey düşünme sistemidir (Küçükali & Aktaş, 2017). Hayal gücünün çocukların gelişiminde ortaya çıkan akılcılıkla hiçbir şekilde çelişmemektedir ve gerçeklik görüşünün oluşumu çocukta dünyanın anlaşılmasını sağlamaktadır (Egan, 1997). “Eğitimde hayal gücünü ciddiye almak, zihin-duygu ayrımını aşmaya ve her ikisinde yaşamın tüm alanlarında bilgi ve eğitimin tüm yönlerini birlikte algılamaya yönlendirir” (Egan, 2007, s. 19). Daha öznel bir anlamda; hayal gücünü aktif kullanan birey, daha gerçek olan başka bir geçekliği yaşamaktadır. Deneyimlerin daha yoğun yaşanmışlığıyla birlikte daha yüksek algılama ve daha yüksek bir duyarlılık gibi becerilerden bahsedilebilir. Bu yetiye sahip bireyler, hayallerinin farklılığının göstergesi olan icat etme ve üretme gibi bir düşünce yapısıyla birlikte keyifli ve canlı bir dünyaya sahiptir (Andreasen, 2019). Düşüncesindeki ve dünyasındaki bu canlılıkla birlikte yaratıcı insanlar, toplumun çoğunluğundan daha öngörülü olarak nitelenmektedir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Bu olumlu nitelere; insanın kendisinde var olan bilgi, yetenek, el becerisi gibi özellikler gösterilebilir. Bunun sonucunda insan; keşfe, yeniliğe ve değişimin kaynağına ulaşma isteği ile düşüncesini farklılığa yönlendirmektedir (Sezik, 2002). Bir insanda birtakım beceriler olsa da yeniliğe ve değişime “hayal gücünün” etkisiyle erişebilir. Hayal

edilmediği sürece insan, var olanı olduğu gibi devam ettirir; hayal gücü gibi zihinsel bir süreçte ise var olanın dışında düşünceler üretilir. Bu gelişen düşünceler ise keşfi beraberinde getirir.

Yaratıcı zekâ ve hayal gücü, aklın işlevselliğini artırarak ve zenginleştirerek bilimin olgularını insanın hizmetine sunmalıdır (Küçükali & Akbaş, 2017). Yaratıcı zekâ ve hayal gücünü bitişiklik etkisiyle düşünebilen ve bu ikiliyi düşüncelerinde etkin bir şekilde kullanan bireylerin varlığıyla bu mümkün olabilir. Eğitim-öğretimin ilk aşamaları olan ilkokulda öğrenciler sadece akılları ve bedenleriyle değil bütünsel bir varlık olarak öğrenme içeriği ile etkileşime girmelidir. Bu bütünsel eğitim ise sadece hayal gücüyle mümkün olabilmektedir (Nielsen, 2006). Okul öncesi eğitiminden sonraki süreç olan ilkokul döneminde oyunları, etkinlikleri ve benzeri faaliyetleri ders kazanımlarına uyarlayarak şekillendirirsek çocuklardaki bu hayal etme eyleminin devamlılığını sürdürebiliriz. Çocuklardaki bu aktif hayal gücünün devamlılığını sağlayabilen bir öğretmen, eğitimi sanatsal boyutuyla işlemiş olur. Daha derin bir eğitim anlayışı için hayal gücüne ihtiyaç vardır. Bu da öğrencilerin deneyimlemiş olduğu ders içerikleri ile daha geniş bir dünya arasında bağlantı kurulmasını gerektirir. Vygotsky (2004), bireylerin geniş dünyaya geçmiş deneyimlerin öğelerini birleştirip yeniden işleyerek ulaşabileceğini söylemiştir.

Öğretimde hayal gücüyle farklı ders içerikleri üretmek zor bir düşünce eylemi olarak düşünülebilir. Bu zorluğu aşmak için sahip olduğumuz görüş açımızın genişliğine ihtiyacımız vardır. Fettes (2005) bilgi yelpazemizin alanı ne kadar genişletilirse düşüncemizin esnek ve güçlü olmasını sağlayabileceğimizi söylemektedir. Öğrenme ortamlarında düşünme becerileri eğitimiyle merak, hayal gücü, kendini tanıma, analiz gibi becerilerle öğrencilerin esnek ve güçlü düşünceleri sağlanabilir (Jordan, 2019). İlkokul döneminde öğrenmeyi öğretmek, öğrenmenin bilincini yaşatmak ve öğrenme eylemiyle alınan hazzın tadının farkına varılması için hayal gücünün eğitimde kullanılması bir gerekliliktir. Bu gerekliliğin sağlanması için merak odaklı, keyifli ve üretkenliğin aktif yer aldığı bir ders içeriğinin önemi büyüktür. Bu önemin farkında olarak mesleğini yapan bir öğretmen sınıfında oluşabilecek öğrenci kayıplarının yaşanmasının önüne geçmiş olur. Ayrıca, öğrenciler öğrenmeye duyarlı tutumlar geliştirir ve yeniliği özümseme becerileri edinirler.

Çok sayıda önemli buluşları olan kişilerin yaşamları incelendiğinde, bazı nedenlerden dolayı örgün eğitimin dışında kaldıkları ya da örgün eğitimin dışında farklı alanlarda araştırma fırsatı buldukları görülmektedir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Bazı bireyler sonradan farklı buluşlar yaparak kendini gerçekleştirse bile her yıl farkında olmadan öğretmenlerin, bireyi aynı

olana yönlendirilmesi ve “yaratıcılığın nasıl tezahür ettiğini, nasıl oluştuğunu bilmemesi” (Sak, 2004) nedeniyle birçok çocuk öğrenme hazzından uzaklaştırılmaktadır. Bu yüzden geçmişten bugüne kadar birçok başarılı kimliğin kaybını yaşamış olabilmekteyiz. Bu başarılı kimliklerin kayıplarını önleyip gelişimini ve yönlendirilmesini sağlayabilen kişinin, beynini sabit bir şekilde kullanan bir öğretmen yerine beynin yapısını ve hayal gücünün sırrını fark eden, farklı öğretim ortamı tasarlayıp hitap ettiği öğrenci sayısını artıran, nitelikli bir öğretmenin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bir öğretmenin kaliteli bir eğitim-öğretim ortamı tasarlayabilmesi için de hayal gücünü öğretim anlayışına uyarlaması gerekmektedir.

Gerçek öğretmen, öğrencisinin başarılı olması için gerekli zihinsel ve sosyal nitelik ve beceriler konusunda öğrencisini eğiterek ve destekleyerek; yeteneği kendisinininkinden üstün olan öğrenciyi fark edip, ödüllendirmeyi başarabilendir; yaratıcı ve hayal kurma yetisine sahip bireyleri keşfedip daha parlak fikirler üretme fırsatı yaratabilendir (Andreasen, 2019). Esnek düşünceye sahip, araştıran ve yenilikçi bireyler yetiştirilmelidir (Kırlangıç Şimşek, 2012). Yenilikçi zihniyeti geliştirmek ise farklı düşünsel gelişime ve farklı becerilere sahip bir öğretmenle gerçekleşebilir. Farklılıklar ise sınırsız hayal gücünden doğar.

“Gelecekteki eğitim sadece hayal gücümüzle sınırlıdır” (Wu & Albanese, 2013, s. 15) ve hayal gücü, biçimlendirici bir gücün tanımıdır (Steiner, 1996). Öğretmenin bakış açısındaki zenginlik, öğrencilerin verdikleri tepkilere olumlu bir güdüleme sağlamanın yanı sıra nesnelere farklı işlevleri görme ve biçimlendirme gibi zihinsel güce de sahip olurlar (Orhon, 2014). “Bir nesneyi gerçekten görmekle kıyaslandığında, o nesneyi hayal ettiğimizde beynimizin en az üçte ikisinin harekete geçtiği bilinmektedir” (Ganis, Thompson & Kosslyn, 2004, akt. Orhon, 2014, s. 16). Birçok kişinin beden sağlığını korumak için egzersiz programları vardır. Hem zihnini hem de beynini geliştirmek için çok yönlü egzersiz yapan insan sayısı ise çok azdır (Andreasen, 2019). Bir insan hayatının ilk yaşam sürecinde aktif rol oynayan öğretmenler, bu alışkanlığın önemini öğrencilerinin hayatında yer edindirmelidir. Çünkü tasarım gibi bir düşünce eyleminde bulunan hayal gücü yetisi, karmaşıklığı önlemek için hayallerin bir araya getirdiği bağıntılar zincirine ihtiyaç duymaktadır.

Kendi yaratıcılığımızı geliştirmek için gündelik hayatımızda; yalnızca düşünme eyleminden öte yeni şekillerde algılayarak gerçekleştirilen düşünme eylemine adanmış bir zaman dilimi ayırmak gerekmektedir. Bedensel gelişimi sağlamak için geliştirilen ve belirlenen egzersiz programı gibi yaratıcılık programı da o şekilde geliştirilip uygulamaya geçirilebilir. Bu anlayışla yapılan bir çalışmayla yaratıcı düşünme eylemi amacına uygun olarak

gerçekleştirilebilir (Andreasen, 2019). Bir insan, hayatının tüm anında yaratıcılığı merkeze almalı ve yaratıcılığın getirisi olan haz duygusunu yaşam felsefesi olarak kabul etmelidir. Yaşamın her anında bu haz duygusuyla yaşayabilmek için sınıf öğretmenin önemi yadsınamaz. Çünkü yaşama dair, öğrenmeye dair, çocuğun sosyal ilişkilerin kalitesine dair sınıf öğretmenlerinin rolü çok önemlidir. Küçük yaşta belirlenen yaşamdaki haz duygusunun yetişkinlik dönemlerinde de devam edip kalıcı bir hâl alacağı mümkündür.

Hayal gücü insan yaşamı için gerekli bir işlemdir (Vygotsky, 2004) ve yaratıcılığın kilit noktasıdır (Adams & Straume, 2012). Yaşam için gerekli olan bu işlevi çocuk yaşta kazandırmak, çocuğa öznelikliğini artırmanın yollarını öğretir. Bu yolların farkında olması için öğrencilerin, eğitim-öğretim ortamlarında farklı duyu organlarını birlikte kullanabilme becerisi geliştirmelidir. Bu yüzden öğrenciler; görmeli, duymalı ve deneyimlemelidir. Deneyimleri sayesinde hayal etme eylemini gerçekleştirerek düşüncesindeki farklılığı yansıtır ve özdenetimi sağlamayı, öğrenmenin ilk adımını deneyimlemiş olur. Hayal gücünün kullanımı, kişinin deneyimini genişletmek için gerekli bir araçtır (Fleer, 2011). Bu durumda ise varılan yargı şudur: Deneyim zenginliği hayal gücünün bir getirisiyse, hayal gücünü yaşamda daha da aktifleştirmek farklı deneyimlerin kapılarını aralayacaktır. Bu yüzden eğitimle ilişkilendirmek için öğretmenin düşünsel bir yapılandırma gerçekleştirmesi şarttır. Hayal gücünün eğitimdeki yerini Egan (2005) “eğitimin merkezi” olarak ifade etmiştir. Ayrıca hayal gücü, yaratıcı düşüncüyü geliştirmenin temeli ve yeniliğin vazgeçilmez gücüdür (Liang vd., 2012). Eckhoff ve Urbach (2008) hayal gücünün eğitim için kritik bir kavram olduğunu ifade etmiştir.

2.7. İlkokul Programlarının Hayal Gücü ile İlişkisi

İlkokul döneminde sınıf öğretmenleri, zamanlarının çoğunu aynı ortamda ve aynı öğrencilerle geçirerek ciddi bir süreyi öğrencileriyle paylaşmış olurlar. Öğrencilerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olan bu zaman dilimini aktif, eğlenceli ve bir o kadar çocuksu geçirmek, öğrencilerde, fikirlerinin ve duygularının kabul edildiği yargısıyla okul ve okulun tüm fonksiyonlarına karşı olumlu bir düşünce geliştirecektir. Nielsen’a (2006) göre, hayal gücü sadece öğrenmeyi gerçekleştirecek ve eğlenceli bir bileşen değildir; aynı zamanda insan olmanın diğer boyutlarının bulunduğu bir kavşak görevini de üstlenmiştir.

“Hayal gücü, bir yaratma dürtüsüdür” (Vygotsky, 2004, s. 42). Hayal gücünün etkisiyle gelişen yaratıcılık, yalnızca kişisel bir süreç değildir. Güçlü bir kültürel boyutu da vardır; özgür düşünce ve yenilikçiliğin teşvik edildiği bir ortamda yeşerir (Karabulut Temel, 2018). Hayal

gücünün hâkim olduğu öğrenmelerin gerçekleşmesi için bu kültürel boyutun dikkate alınması gerekmektedir. Bunun için öğrenci, aile, öğretmen, okul yöneticileri ve eğitime dair düzenlemede bulunan her bir kurul, sivil toplum örgütü gibi birçok ortaklı bir sistemin beraber hareket etmesi gerekmektedir. Bu ortaklı sistemin savunduğu ortak fikri gerçekleştirebilmek ve öğrencilerin hayal gücünü aktif kullanmalarına gerekli ortam hazırlayabilmek için öğretmenlerin yanı sıra eğitim kurumlarının da kendi yaratıcı potansiyellerini geliştirmeleri gerekmektedir (Orhon, 2014).

Öğretmenlerin sahip olduğu rollerden biri de eğitim programının içeriğini öğrencilerine kazandırmaktır (Egan, 2005). Deneyimler sonucunda gerekli olan müfredat düzenlemelerinde öğrencilerin yaratıcı ihtiyaçlarını destekleyen sınıf uygulamalarına yer verilmeli ve öğrencilerin yaratıcı ve duygusal deneyimleriyle bağlantılı müfredat seçimlerini geliştirmeye özen gösterilmelidir (Eckhoff & Urbach, 2008). Müfredat içeriği ilgi çekici ve çocuklar için anlamlı hale getirilirse kolayca kullanılacak bir özellik haline gelir (Egan, 1997). Buna özen gösterildiği sürece eğitim programlarının gelişimi hayal gücü sayesinde şekillenirken, hayal gücü de eğitim programları sayesinde renklenir.

İlkokul programlarında hayal gücünü geliştirmeye yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin, Çin Milli Eğitim Bakanlığı, “Bell’in gelecekteki eğitim sistematik olarak insanı hayal etmeye yönlendirir.” yaklaşımını benimseyerek aşağıdaki yedi temayı kullanmıştır (Wu & Albanese, 2013):

- Geleceğin Evi
- Geleceğin Endüstrisi
- Geleceğin Kültürü
- Geleceğin Bilim ve Teknolojisi
- Gelecek Toplum
- Geleceğin Çevresi
- Geleceğin Eğitimi

Eğitimdeki ciddi nitelik sorunlarından dolayı ekonomik, sosyal, kültürel değerler dikkate alınarak evrensellik ilkesiyle reform niteliğinde düzenlemeler ülkemizde 2004 yılında geliştirilip 2005-2006 akademik yıllarında bu düzenlemeler “yapılandırmacı yaklaşım” adı altında uygulamaya konulmuştur. Bu yaklaşımda öğretmenin, fikirler ve keşifler etrafında öğrenme aktivitelerine yer vermesi gerektiği ifade edilmiştir (Çelik Şen & Şahin Taşkın, 2010).

Bu yaklaşımda öğrenciye uygun etkinlikler yaratarak (Brooks & Brooks, 1992) ve öğrencilerin yaratıcı katılımlarını destekleyerek (Güven, 2008) öğrenme ortamları düzenlenmektedir.

Ülkemiz “yeni eğitim reformunda bireysel ve yerel ihtiyaçların dikkate alınmasına, bireysel çalışma ve yaratıcılığın geliştirilmesine ve sürekli değerlendirilmesine ağırlık verilmiştir” (MEB, 2005, s. 31). Yeni ilkököl programları yaratıcı düşünme becerisiyle öğrencilerde yeni fikirlerin ve küçük çaplı ürünlerin oluşumuna destek vermiştir (Çelik Şen & Şahin Taşkın, 2010; Güven, 2008). Öğrenmenin temelini keşif olarak ele alan Piaget’e göre “Anlamak keşfetmektir ya da yeniden keşfederek yeniden yapılandırmaktır. Bu itibarla geleceğin bireylerinin yaratıcı bireyler olarak yetiştirilmelerinde bilgiyi yapılandırmak önem taşımaktadır” (Arslan, 2007, s. 47). Ders Kitaplarını Değerlendirme Raporunda (MEB, 2021, s. 62) etkinliklerin yeterliği ve kalitesi konu başlığıyla “Daha fazla etkinliklere yer verilmeli aynı zamanda öğrenmeyi istekli hale getirecek öğrencide yaratıcılığı ortaya çıkaracak bilişsel becerileri hızlandıracak düzeyde etkinlikler olmalıdır.” görüşüne yer verilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin, ders kitaplarının “araştırmayı ve yaratıcılığı teşvik edici, yaparak/yaşayarak öğrenmeye uygun, ilgi çekici” ve “öğrenciyi düşünme, araştırma ve yaratıcılık becerilerini, merak duygusunu artırıcı içeriğe sahip” (MEB, 2021, s. 71-78) olması gerektiğini düşündüklerine vurgu yapılmıştır.

Günümüzde bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları öğrenme-öğretme teori ve yaklaşımlarına da yenilik ve gelişmeler getirmesini zorunlu kılmıştır. Bu değişimle üreten, hayatta bu ürettiği bilgileri işlevsel olarak kullanabilen problem çözebilen, eleştirel düşünen girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen topluma ve kültüre katkı sağlayan bireylerin varlığına (MEB, 2018c) ve insan uygarlığını güçlendiren etkileşimli bir dünya için hayal gücünün ortaya çıkmasında etken olan yaratıcılığı kullanan (Sak, 2004) bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bireyde bulunan bu beceriler hayal gücünün bir getirisidir. Birey hayal gücüyle üretir ve topluma ve kültüre ürettikleriyle katkı sağlar. Bu katkısı çocuğun kararlı tavır sergilemesini sağlarken, bu kararlılığıyla ise kazandığı girişimcilik becerisiyle kendini gerçekleştirir.

İlkokul programlarının kazandırmak istediği beceriler çocuğun hayatla iletişimini artırmaktadır. MEB’e (2005) göre ilkököl programları, çocuğun kendisinin farkına varmasını sağlayarak yaşamı için gerekli olan potansiyelini gerçekleştirmesi amaçlanmaktadır. Çocuğu sosyal bir varlık olarak yetiştirerek öğrenmeyi öğrenme becerisini yaşam boyunca uygulamasını hedeflemektedir. Bunun için de okul yaşamında konuşma, tartışma, okuma ve

yazma deneyimleri sunarak öğrencilerin hayal gücünün gelişmesini sağlayacaklardır. Öğrenciler, araştırma becerilerini ve bu becerilerin getirisi olan merak ve yaratıcı düşünmeyi yapılandırılmış bu yeni programlar sayesinde kazanacaklardır (Güven, 2008).

2.8. İlgili Araştırmalar

Yaratıcılıkla ilgili araştırmalar uzun yıllar ilgi konusu olmasına rağmen yaratıcılık becerisinin temelini oluşturan hayal gücü ve göstergeleri hakkındaki anlayışlar hala belirsizdir (Liang vd., 2012). New Orleans Center for Creative Arts'ta (NOCCA) okuyan ve çalışma grubunda bulunan öğrenciler, hayal güçlerini kullanmaya teşvik edilmiştir (Lehrer, 2016). Bu araştırma sonucunda zaman kavramına dikkat çekilmiş ve bu süreci olabildiğince erken başlatmanın önemine değinilmiştir. Araştırmada “erken başlatma” ifadesi bireylerin yaşamlarındaki başlangıç dönemi olan çocukluk dönemlerine karşılık gelmektedir. Çocukluğun bu ilk yıllarında “hayal gücü” kullanımını artırabilmek için “hayal gücüyle” bezenmiş, farklılıklarla dolu eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulması fikrinin yaşam sürecinde sürekli var olan bir düşünce eylemi olarak benimsenmesi gerekir. Hayal gücünü kullanarak farklı düşünme yollarını eğitime dâhil eden ve hayal gücüyle öğretimini gerçekleştirebilen sınıf öğretmenlerinin, bilimi aydınlatacak olan öğrencilere etkileri inkâr edilemez.

Vygotsky'nin hayal gücüne yönelik teorik bilgilerini aydınlatmak için Urbach (2006) ve Eckhoff (2006) ayrı ayrı araştırmalarda bulunarak makalelerin kapsamını “Çocukluk Döneminde Yaratıcı Düşünmeyi Anlamak: Sosyokültürel Yaratıcılık Kavramları ve Hayal Gücü” adlı araştırmada toplamışlardır (Eckhoff & Urbach, 2008). Vygotsky'nin hayal gücü yasalarından okuryazarlıkla ilgili Urbach (2006), dört yıllık bir süreyi kapsayan birinci sınıflara yönelik sözlü hikâye anlatımı uygulamalarını içeren nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Vygotsky'nin hayal gücü yasalarından sanat yapma deneyimlerini ele alan Eckhoff (2006) ise 4-11 yaş arası çocuklar için sanat odaklı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Gözlem yöntemini kullanan araştırmacı çocuklara eğitim sınıfları oluşturmuş ve hayal gücü sürecinde kişisel ilginin ve deneyimin rolünü araştırmıştır. Çalışmada, alan notları, ses kaydına alınmış oturumlar ve öğrenciler tarafından oluşturulan sanat eserleri gibi veri kaynaklarından yararlanmıştır. Urbach (2006) ve Eckhoff (2006) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, günümüzde öğrenmeye daha az zaman ayrılmasından dolayı eğitim ortamlarında çocukların yaratıcı düşünmeye teşvik edilmesi daha da zorlaşmaktadır.

Sak (2004) “Yaratıcılık Hakkında, Sınıfta Üstün Yetenek ve Yaratıcı Bir Şekilde Öğretme” başlıklı makalesinde, öğretmenlerin yaratıcılık ve üstün zekâlılık konusundaki inançları ve sınıf içi uygulamalarını incelemiştir. Bu bağlamda, aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır: “Üstün yetenekli öğrencilerin öğretmeni öğrencilerin yaratıcılığı hakkında ne düşünüyor? Bu öğretmen öğrencilerin yaratıcılığını nasıl teşvik ediyor?” Araştırmacı, hayal gücü yüksek olan ve özgür düşünen çocukların yaratıcı çocuklar olduğu inancıyla bu araştırmayı gerçekleştirmiştir. Veriler, sınıf gözlemleri ve görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Çalışmada, akademik açıdan üstün yetenekli bir çocuk ile yaratıcı yetenekli bir çocuk arasındaki ince çizginin “hayal gücü” ve bu gücün çeşitli faktörleri olan “duygusal yoğunluk”, “merak” ve “içgörü” olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırmadaki etkinlikler; yaratıcı yazarlıkla yazmayı öğrenme, şiir, kişisel anlatılar, gerçek dünyaya çözümler sunan denemeler ve gizem dolu hikâyelerdir.

Kim ve Wiehe Beck (2016) “Sanat Yoluyla Ötekini Anlamak: İlkokul Öğrencilerinde Anlatıya Dayalı Hayal Gücünü Geliştirmek” başlıklı araştırmalarını “İlköğretimde anlatı, hayal gücünü nasıl geliştirir?” sorusuna yönelik olarak yürütmüşlerdir. Bu araştırmada katılımcılar, 68 beşinci sınıf öğrencisinden, yerel halktaki üç hikâyeye anlatıcısından ve üç sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Araştırmada aşağıdaki öğrenme sonuçları dikkate alınmıştır: çizimlere yansıyan öğrenme sonuçları, kısa yazılara yansıyan öğrenme sonuçları, öğrencilerin hikâyelerine yansıyan öğrenme sonuçları, beklenmeyen öğrenme sonuçları ve öğrencilerin değişme arzusu. Bu sonuçlara dayalı olarak hikâyeye anlatma, yazma, dinleme, beyin fırtınası, zihin haritalama, çizim ve boyama gibi etkinliklerin hayal gücüne analiz etme gücü kazandırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Wu ve Albanese (2013), “Hayal Gücü ve Yaratıcılık: Eğitim Kaynakları ve Akışları-Tayvan Deneyimi” adlı araştırmalarında, eğitimde yaratıcılık ve hayal gücünün dünya çapında giderek daha fazla vurgulandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte Çin toplumlarında bu niteliklerin eksikliği akademide ve medyada tartışılmış ve çeşitli faktörlere atfedilmiştir. Tayvan’da bu eksiklikler üzerine bilim insanlarından oluşan bir ekip Eğitim Bakanlığı ile araştırma yapma ve hayal gücünü geliştirme çabalarında bulunmuştur. Bu çabalar sonucunda oluşan program ilkokuldan başlayarak öğrencinin tüm eğitim dönemini içermiştir. Tayvan’da planlanan programın içeriği öncelikle yeniliği sürdürmek olmuştur. Bu araştırma, Tayvan’daki öğretme-öğrenme deneyimi için aşağıdaki çıkarımlarda bulunmuştur:

- Yaratıcılık öğretilebilir.

- Hayal gücü geliştirilebilir.
- Öğretmenlerin çeşitli stratejilere ihtiyacı vardır.
- Geleneksel, standartlaştırılmış testler vurgulanmamalıdır.
- Yaratıcılık değerlendirme yetenekleri olarak düşünülmalıdır.
- Öğretme ve öğrenmede standartların ötesine geçilmelidir.
- Eğitim, katılımcı veya öğrenci merkezli olmalıdır.
- Eski teknolojiler, yenilerine dönüştürülmelidir.

Nielsen (2006) tarafından gerçekleştirilen “Bir Hayal Gücü Pedagojisine Doğru: Bütünsel Eğitimde Fenomenolojik bir Vaka Çalışması” adlı araştırmada Avustralya’daki üç ilkokulda, her üç sınıf ortamının her birinde her gün 9.00 ile 16.00 arasında toplam 45 gün etnografik bir vaka çalışması yapılmıştır. Bu araştırma uluslararası ilgi gören hayal gücü kavramı ve uygulamaları ile ilgili bir çalışmadır. Çalışmada, sınıf öğretmenleri dikkatli bir şekilde gözlenerek; tarzlarını, stratejilerini ve yöntemlerini ayırt etmek ve nitelendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, sınıf öğretmenlerinin “hayal gücü” bağlamında benimsedikleri yaklaşımlar incelenmiştir. Öğretmen ve çocuklara yönelik tüm gözlemler ders sırasında alan notu olarak kayıt altına alınmıştır. Çalışmanın sonucunda birbirleriyle ilişkili bir bütünlük sunan aşağıdaki yedi yaratıcı öğretim yöntemleri ortaya çıkmıştır:

- Drama
- Keşif
- Hikâye anlatımı
- Rutin
- Sanat
- Tartışma
- Empati

Zankour (2017) “İlkokulda Matematiksel Hayal Gücü ve Sayısal Zekâyı Geliştirmek için Matematikte Dijital Öykü” başlıklı araştırmasında ilkokul birinci sınıf öğrencilerinde matematiksel hayal gücü ve sayısal zekânın dijital ortamlar arasındaki etkileşimin etkisini incelemiştir. Katılımcılar dört gruba atanan 30 öğrenciyi içermektedir. Araştırmanın sonucunda öğretim stili farklılıklarının hayal gücü ve sayısal zekâ üzerinde olumlu bir yansıması olduğu tespit edilmiş ve şu öneriler sunulmuştur:

- Bireysel farklılıkları dikkate alarak matematik derslerini geliştirmek önemlidir.

- Matematiksel dijital içeriği elektronik ortamlarda kullanacağında daha çekici olan stilleri tercih ederek öğrenciyi çevreleyen bir ortamı sağlayarak somutlaştırmak ve bunun sonucunda daha iyi ve daha derin gerektiren durumları, etkinlikleri ve alıştırmaları içermesi önemlidir.
- Hayal gücü ve kavram ilişkileri özellikle matematiksel düşünmeyi derinleştirmeye yardımcı olur. Matematiksel temellere dayanan etkinlikler oluşturmaya da yol açar.

Arslan ve Arslan Cansever (2009) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin eğitimde yaratıcılığın önemi konusundaki farkındalıkları ve derslerinde yaratıcılığı kullanma ile ilgili tutumları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir'deki bir ilkokulda görev yapmakta olan yedi sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, yedi soru çerçevesinde odak grup görüşmesi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşler “öğretmenlerin yaratıcılık algıları”, “yaratıcılığını kullanan öğretmenin özellikleri”, “eğitimde yaratıcılığın önemi” ve “yaratıcılığın engelleri”, başlıkları altında sınıflandırılarak yorumlanmıştır. Katılan tüm sınıf öğretmenleri eğitimde yaratıcılığın önemli olduğunu, derslerinde yaratıcılığı kullanmaya çaba sarf ettiklerini, ancak gerek velilerden gerekse okul yönetimlerinden kaynaklanan bazı engellerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Schreglmann ve Kazancı (2016) öğretmen adaylarının “yaratıcı öğretmen” kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla incelemiştir. Çalışma grubunu Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ve rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş toplam 227 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden “olgu bilim” deseni kullanılmıştır. Katılımcıların zihinlerindeki metaforları belirlemek amacıyla üzerinde “Yaratıcı öğretmen ... gibidir, çünkü ...” yazan formlar hazırlanıp, onlardan bu formda yer alan boşlukları doldurmaları istenmiştir. Bu formlardan toplanan veriler araştırmanın temel verilerini oluşturmuştur. Verilerin analiz edilmesinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının yaratıcı öğretmen kavramına ilişkin “problem çözen”, “yönlendirici/yol buldurucu rehber”, “yeniden filizlenen”, “yaşam için gerekli olan”, “yenilenebilir”, “koruyucu/kollayıcı”, “güzel bir duygu”, “üretici/çalışkan” olmak üzere sekiz farklı metafor kategorisi altında toplam 614 metafor oluşturdukları belirlenmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmen adayları yaratıcı öğretmen kavramını; olumsuz düşüncelerin tersine yaratıcı öğretmeni sıkıcı/durağan sınıf ortamına, neşe/mutluluk ve renk getiren biri olarak tanımlamışlardır.

Ünveren (2020), “Türkçe Öğretiminde Hayal Gücü ve Yaratıcılık Eğitimi” adlı çalışmasında, yaratıcı bireylerin başat niteliklerinden ve geliştirilebilir özelliklerinden olan hayal gücünün Türkçe öğretimindeki yerini incelemiştir. Nitel bir çalışma olarak tasarlanan bu çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Bu inceleme 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ortaokul beşinci sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabının organizasyon şeması içinde yer alan etkinlikler taranarak gerçekleştirilmiştir. Bu tarama esnasında şemanın diğer bölümleri olan hazırlık, dinleme, okuma, konuşma, yazma, sonraki metnin işlenişine hazırlık ve tema değerlendirme sorularına da bakılmış; kapsamlı bir inceleme sonucunda etkinlikler, yaratıcı düşünme bağlamında hayal gücünü artıracak şekilde düzenlenmiş ve hayal gücü eğitimi konusunda değerlendirilmiştir. Beşinci sınıf Türkçe ders kitabı etkinlikleri; öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen, onlara hayal kurmanın kapılarını açan, öğretmenlere öğrencilerin hayal dünyasını zenginleştirebilecek ve hayal gücü eğitimi verebilecek farklı imkânlar sunmaktadır. Araştırma bulguları; öğretim programı ve ders kitabı etkinliklerinin, hayal gücü eğitiminin etkinliklerle etkili ve verimli bir şekilde yapılabileceğini göstermiştir. Çalışmada öğrencilere yaratıcı düşünme becerisiyle birlikte hayal gücü yetisinin kazandırılacağı vurgulanmıştır.

Karaduman ve Yıldırım (2017), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerisi Hakkındaki Görüşlerine Ait Nitel Bir Çalışma” adlı makalesinde, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine yönelik görüşlerini nitel araştırma desenlerinden biri olan “olgu bilim” desenini kapsamında incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu dördüncü sınıfta okumakta olan “sınıf öğretmeni adayları” oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisine yönelik tanımlayıcı ifadelerinin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın deseni ve bu desenin seçilme nedeni, araştırma fikrinin doğuşu, çalışma grubu, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve inandırıcılığının sağlanmasına ilişkin bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Hayal gücü, mesleki performansı etkileyen bir faktördür. Düşüncemizin sanatsal boyutunun belirginleşmesi ve etki gücünün artması için düşünsel ayrıntılarda düzenlemeler yapmamız gerekmektedir. Bu düzenlemeler ise ancak insanın kendi isteği ile mümkün olur. Bunun için insan kendi kendini sorgulamalı ki kendini detaylı betimlemenin yoluna ulaşabilsin. Ben de mesleki hayatımda, hayal gücümün yardımıyla yeni düşünsel tasarımlar geliştirme çabasıdayım. Deneyimlerim doğrultusunda yürüttüğüm bu çalışmada hayal gücümün bana olan getirileri ve hayal gücümle ulaşacağım mesleki yenilikleri sorgulamak için nitel araştırma desenlerinden biri olan “bireysel araştırma” desenini kullandım.

Nitel araştırmalar; doğal dünyanın içinden etkileşimli ve insancıl yaklaşımla birçok metod kullanılarak içeriğe odaklanır ve yorumlama tekniğiyle araştırma sonuçlanır (Rossman & Rallis, 2003). Bireysel çalışmada ise kişi kendi uygulamalarına odaklandığından kendisiyle etkileşime girmektedir. Algıları ve olayları doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ele alan nitel araştırmanın (Yıldırım & Şimşek, 2016) doğasına uygun olan bu desen, Pinnegar ve Hamilton (2009) tarafından “kendini araştırma yöntembilimi” olarak konumlandırılmaktadır. Pinnegar ve Hamilton’a (2009) göre bireysel araştırma yöntemi; çoğalan deneyimlerimizi anlamlandırmak ve bu bağlamda yeni eylemler, yeni ilişkiler ve yeni uygulamalarla yeni anlayışlar üretmektir. Samaras ve Freese’e (2009; akt., Alan, 2016, s. 10) göre bireysel araştırma, “özün ya da özbenliğin yine kişinin (özün) kendisi tarafından çalışılmasıdır.” Bireysel araştırma yöntemi, kişinin kendi eylemlerini ve bu eylemleri etkileyen bağlamları eleştirel bir şekilde inceler (Samaras & Roberts, 2011). Bu yöntemde temel amaç “kişinin kendisini ve kendi öğretim yöntemlerini keşfederek önce kendi öğrencilerine daha sonra öğretmenlik eğitimine katkı sağlayacak anlayışlar kazandırmaktır” (Alan, 2016, s. 15). Ken Zeichner (Bullough & Stefinee, 2001), bireysel araştırma yönteminin benzersiz özelliğini öğretmen-araştırmacılarının seslerinin duyurulması olarak ifade etmiştir. Bu özelliğin benzersiz olmasının nedeni; öğretmen-araştırmacının geniş analizleri ve kapsamlı uygulamalarına

alternatif olarak farklı bakış açısı geliştirip kişisel ve mesleki gelişimine katkıda bulunmasıdır (Alan, Sariyev, & Odabasi, 2021).

Özetle, bireysel araştırma öğretmenlerin kendi uygulamalarını ve amaçlarını anlamak, kendi eylemlerini tanımlamak için analiz etme ve yorumlama araçlarını kullandıkları bir araştırma biçimidir (Magee, 2009). Bu yönüyle bireysel araştırma, aşağıdaki boyutları odak noktası yapar (Austin & Senese, 2004):

- Öğretmenin kişiliği,
- Öğretmenin kim olduğu,
- Öğretmenin nasıl davrandığı,
- Öğretmenin ne söylediği,
- Öğretmenin ne düşünüp nasıl tepki verdiği,
- Öğretmenin nasıl karar verdiği.

3.2. Araştırma Fikrinin Doğuşu ve Araştırma Deseninin Kararlaştırılması

Ortaokul ve lise yıllarım, ödevlerime yönelik titizlikle yaklaştığım zamanlarımdı. Lise yıllarımda hazırlamış olduğum sunum animasyonlarında hep farklılığı arayarak kendi kendime çeşitli dosya içeriklerini keşfetmeye çalıştım. Bu keşfin temelini özene dayandığımı düşünmekteyim. Özen de benliğimdeki öz-kontrol mekanizmasını sağlamaktadır. Bunların birleşimi ise yaşamımdaki düşünsel eylemlere düzen getirerek kendimi tanımama daha fazla imkân sağladı. Kendimle ilgili algılamalarım ve değerlendirmelerim sayesinde yetilerimi fark ederek kendi kendimi yönlendirebilme ve yönetebilme becerisini geliştirdim.

Başarı ve mutluluk, mesleğe olan saygı ve mesleği sahiplenme duygusuyla yeşermektedir. Bu duygular ise icra ettiğim öğretmenlik mesleğinin sonucunda elde ettiğim inançlarım, yaşamımın ileriki aşamalarında beni mesleki içerikte farklı düşünsel arayışlara ulaştırdı. Zihnimde yeşeren farklı düşünsel arayışların, hem yaşamsal hem de mesleki anlamda beni daha da ileri götürdüğüne inanmaktayım. İlk tercihim olarak kazandığım sınıf öğretmenliği mesleğinde bu inanç doğrultusunda beni hem kişisel hem de mesleki anlamda geliştirdiğini düşündüğüm farklı içerikli kitaplara başvurup, seminerler ve kurslara katılım sağlayıp, eylemlerimle düşünsel zenginliğin harmanlanmasına imkân oluşturdum. Bu imkânların bana getirisi ise hayal gücümdeki aktifliktir.

Var olan hayal gücüm, öğretmen adayı olduğumdan itibaren sürekli mutluluğun dönütü olan farklılıklara yol aldırıştır. Öğretmenliği aktif olarak yaptığım zaman diliminde ise eğitim-öğretime yönelik kazanıma uygun olarak sürekli farklı içeriklerle yapmış olduğum uygulamalar sonucunda hem öğrencilerimden hem velilerimden hem de okul idaresinden almış olduğum olumlu dönütler uygulamış olduğum çalışmaların verimliliğini ispatlamıştır. Bu verimlilikten almış olduğum haz duygusu ile çalışmalarımı meslektaşlarımla paylaşarak düşünsel eylemlerimin daha geniş bir çevreye ulaşması gerektiği düşüncesini edindim.

Yüksek lisans dönemimde ise daha önce hayal gücümün getirisi olan birikimlerimi, bu birikimlere yönelik düşüncelerimi ve uygulamalarımı daha fazla öğretmen kitlesine ulaştırabilmek için araştırma konusu olarak belirlemek istedim. Böylece öğrencilerime verimli bir öğretmen kimliği sunarken kendime ve meslektaşlarıma ise mesleki gelişimi sağlayacağını düşündüğüm hayal gücümün getirisi olan farklı fikirleri sunmanın yarar sağlayacağına inanıyorum. Danışmanım aracılığıyla tanışmış olduğum nitel araştırma yöntemlerinden “bireysel araştırma” deseni aracılığıyla hayal gücümün yansıması olan düşüncelerimi, eylemlerimi ve uygulamalarımı sorgulama fırsatı buldum. Paylaşımдарımın meslektaşlarıma mesleki açıdan farklı bir bakış açısı kazandıracağına inanıyorum. Araştırma sonrası da mesleki hayatımda daha da fazla kaliteli eğitim arayışı içinde olacağımı düşünüyorum. Bu araştırma kendime birçok olumlu deneyimler kazandırırken bir taraftan da birden fazla olumlu düşünsel felsefeyi de yeşertti. Bu düşünsel felsefelerden biri de şudur: “Hayal gücünün getirisi olan eylemlerin yer verdiği başarı ve mutluluk duygusu, daha farklı ve özgün düşünsel anlayışlara yönlendirdiğinden mesleğe olan tutkunun da daha fazla kuvvetlenmesini sağlamaktadır.”

Bu bağlamda, yapılan uygulamalar hakkında bilgi veren, yansıtıcı bir yapıya sahip, anlamlı araştırmalara dayanarak kendini geliştirmek isteyen, kendi seslerini bulmak, ilişkilerini genişletmek, potansiyellerini keşfetmek ve bilgilendirmek için değişimin lideri rolünü alan öğretmenler bireysel araştırma çalışmasına ihtiyaç duyarlar (Austin & Senese, 2004). Çünkü bireysel araştırma, eğitimcilerin anlayışlarına ışık tutan, eğitim-öğretime yönelik her türlü aracın gelişmesini sağlayan, çelişkiler ve karmaşıklıklara çözümler geliştiren yansıtıcı bir süreci öngörmektedir (Austin & Senese, 2004). Ben de bu araştırmada, kendimi/benliğimi araştırmanın merkezine koyarak ve hayal gücünü içeren farklı bağlamlarla çalışmayı hedeflemem neticesinde “bireysel araştırma” yöntemi ile kendime özgü farklılığımı ifade etmeye çalıştım.

Yapılandırılmış yansıtma, profesyonel davranışın gelişimini teşvik etmektedir (Korthagen & Vasalos, 2005). Bireysel araştırma, sorgulamada başkalarını da dâhil ettiğinden bakış açısını ve sorgulamadaki görüşlerini genişletmektedir (Austin & Senese, 2004). Örneğin, kişinin davranışı sırasında sık sık düşünme eylemleri gerçekleştirerek ne yaptığını sorgulatan ve gerektiğinde düzenlemeler yapmasını öngören, bir başka anlatımla deneyimsel öğrenmeyi döngüsel bir süreç olarak ifade eden ALACT Modeli (Korthagen & Vasalos, 2005) yansıtıcı düşünme sürecini temel almaktadır. Profesyonel olarak gelişmeye devam etme yeterliliği anlamına gelen yansıtıcı düşünme (Schön, 1983), kişinin kendi uygulamalarının araştırmacısı olan bireysel araştırma yönteminin olmazsa olmazlarından birini oluşturmaktadır (Alan, 2016). Yansıtıcı düşünmede; düşünmek ve hissetmek üzerine odaklanılır ve istek üzerine yeni bir eylem gerçekleştirilir (Korthagen & Vasalos, 2005). Ben de bu araştırmada; (a) kendi hayal gücünden esinlenerek sınıftaki öğretme-öğrenme sürecinde gerçekleştirdiğim etkinlikleri tanıtmaya ve (b) öğretmenlik anlayışımın önemli bir boyutunu oluşturan hayal gücümün mesleğime, kişisel gelişimime ve kendimi anlamlandırmaya yönelik katkısını irdelemeye çalıştım.

Bireysel araştırma deseni, problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren eylem araştırması süreci üzerine inşa edilmiştir (Alan, 2016). Bu çalışmamda da eylem araştırmasına benzer olarak; problemi tanımlamak ve problemi çözmek için eylemde bulunma (O'Brien, 2003), kendi uygulamalarımı iyileştirmek için sistemli ve sürekli inceleme yapma (Karasar, 1999), çalışmalarımı/uygulamalarımı daha iyi anlamaya yardımcı olma (Glanz, 1999), araştırma sonuçlarının değişim için fikir verme (Cummings & Worley, 1997), eğitim sürecini daha iyi anlamlandırmaya (Yıldırım & Şimşek, 2016) ve sorgulamaya odaklanma (Alan, 2019) gibi hedeflere yönelik olarak çalışmamı şekillendirdim. Eylem araştırmaları öğretmenlerin ne yaptığı ile ilgilenirken bireysel araştırmada ise kendini araştırma konusu olarak belirleyen öğretmen, kim olduğu üzerinde düşünceler üretir (Alan, 2016) ve mesleğindeki etkililiği belirlemek için uygulamalarını analiz eder (McNiff & Whitehead, 2002). Bireysel araştırma yapan öğretmenlerin iddialarına göre eğitim-öğretim uygulamalarını güçlendirmenin ve öğrencilerin öğrenmesini zenginleştirmenin daha iyi bir yolu yoktur (Magee, 2009).

3.3. Çalışma Grubu

Bireysel araştırmada araştırmacının incelemiş olduğu araştırma konusu, araştırmacının kendisi ve eylemleridir (Alan vd., 2021). Bu doğrultuda 2021-2022 öğretim yılı Güz döneminde (bir öğretim dönemi boyunca) yürüttüğüm bu araştırmanın konusunu, bir sınıf öğretmeni olarak

“kendim” oluşturmaktadır. Sahip olduğum hayal gücümün mesleğime olan etkilerini araştırmak amacıyla öğretmenlik anlayışımı ve bunun altında yatan düşüncelerimi ve uygulamalarımı araştırma problemi olarak belirledim. Garbett ve Ovens (2017), bireysel çalışmanın konularının sınırlandırılabilceğini ve bu doğrultuda öğretmenlerin kendi eğitim ortamlarını değiştirmek amacıyla tasarlanabileceğini vurgulamıştır.

Hayal gücümün yansıtılmasıyla tasarladığım ve sınıfta uyguladığım öğretim etkinliklerinin niteliğini sorgulayan eleştirel arkadaşım ve meslektaşlarım da çalışma grubunun önemli bir parçasını oluşturmuştur. Eleştirel arkadaşım ve meslektaşlarımla araştırma sürecinde tasarlamış olduğum çalışmalar üzerinde fikir alışverişinde bulunarak hayal gücümü farklı açılardan değerlendirme fırsatı buldum. Meslektaşlarım, benimle aynı okulda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerini kapsamaktadır; eleştirel arkadaş olarak rol alan meslektaşım ise görev yaptığım okuldan farklı bir okulda sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır. Eleştirel arkadaşım 17 yıllık bir mesleki deneyime sahiptir; aynı zamanda evli ve 2 çocuk annesidir. Benim gibi o da aynı enstitüde yüksek lisansına devam etmektedir. Erasmus programı çerçevesinde çeşitli yurt içi ve yurt dışı projelerde bulunarak eğitim-öğretime yönelik farklı deneyimleri olan ve bu deneyimleri sürekli geliştirerek kendisinin ve öğrencilerinin gelişimi için imkânlar oluşturan bir düşünce anlayışına sahiptir. Öğretmenlik hayatı boyunca çeşitli seminer ve kurslara katılım sağlayarak meslek hayatına farklı deneyimler kazandırmaktadır. Eleştirel arkadaşım, genel olarak tüm araştırma sürecinde çeşitli eleştirilerde bulunarak düşünce anlayışına farklılıklar sunmuştur; özel olarak da tasarladığım etkinlikleri sınıfta öğrencilerimle beraber uygulamadan önce gözden geçirmiş ve görüşlerini paylaşmıştır.

Ayrıca, hayal gücü bağlamında tasarladığım etkinliklere bizatihi katılarak deneyim sahibi olan 27 üçüncü sınıf öğrencimi de çalışma grubumun önemli üyeleri olarak değerlendirmekteyim. Çünkü hayal gücünü kullanan her öğretmen öğrencileriyle yoğun bir iletişim ve etkileşim süreci yaşamaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinin göreceli olarak çok fazla gelişmemiş bir ilçesinde gerçekleştirdiğim bu araştırmada, öğrencilerimin okula yönelik bireysel temel ihtiyaçları dışında farklı bireysel materyallere de ulaşma imkânları oldukça kısıtlıdır. Ek olarak, araştırmamı uyguladığım okulda eğitim-öğretime yönelik materyal durumu genellikle beklenileni karşılamamaktadır. Dolayısıyla, hayal gücümün yansımaları niteliğinde olan ve bu çalışmaya özgü olarak tasarladığım öğretim etkinliklerini, okuldaki imkânsızlıklar bağlamında gerçekleştirmeye çalıştığımı belirtmek isterim.

3.4. Verilerin Toplanması, Analiz Edilmesi ve İnanırcılığının Sağlanması

Araştırma konusunu ve desenini kararlaştırdıktan sonra, tez önerime ilişkin etik kurul onayını sorguladım ve araştırma izni için başvuruda bulundum. Gerekli onayları aldıktan sonra da verileri detaylandırmak ve sunduğum bulguların inandırıcılığını artırmak için birden fazla veri kaynağı ile araştırmamı yürüttüm. Bireysel araştırma deseninde tasarladığım bu araştırmada kullandığım temel veri kaynakları şunlardır:

- Yaşam öyküm,
- Meslektaşlarımla olan görüşmeler,
- Meslektaşlarımla uyguladıkları,
- Eleştirel arkadaşım ile görüşmeler,
- Araştırma süreci esnasındaki sınıf-içi uygulamalarım,
- Geçmişte uyguladığım etkinlikler,
- Fotoğraflar,
- Günlükler,
- Öğrenci görüşleri.

Bireysel araştırma deseninin; insana özgü bireysel özelliklerin farklı ve derin doğasına odaklanan diğer nitel araştırma desenlerinden (Baltacı, 2019) iki temel farkını Pinnegar & Hamilton (2009) “ontolojik duruş” ve “diyalog” olarak belirtmiştir. Ontolojik duruş; dünyadaki varlıklarla farklı bir şekilde ilişki kurmak anlamına gelir. Böylece bilme, hareket etme ve varoluşu bütünleştiren var olma yollarını teşvik eder. Alternatif bilme ise akıl ve zihin fikrine meydan okuyarak gerçekleşir (Dall’Alba & Barnacle, 2007). Kendi uygulamalarımda düzenlemeler yaparak ve bu düzenlemelerin getirdiği iyileştirme sonucunda dünyayı olumlu anlamda değiştirme çabası ile yaşadığım deneyimlerime samimi yaklaşımlarda bulunarak diyaloga dayanan ontolojik bir yönelim sergiledim (Hamilton & Pinnegar 2017). Diyalog ile bireysel çalışmanın özellikleri hakkındaki anlayışları derinleştirmeyi ve pratikteki bilgi sorunlarını çözüme ulaştırmayı hedefledim (Pinnegar & Hamilton, 2009). Eylemlerimi ve bu eylemleri etkileyen bağlamları eleştirel bir şekilde inceledim (Samaras & Roberts, 2011).

Alan (2016), bireysel araştırmanın işbirliğine dayalı sorgulamayı içeren bir süreç olduğunu söylemektedir. Bu araştırma deseniyle anlatıma dayalı sorgulama yöntemini esas alarak sistematik bir şekilde veri topladım. Geçmişini bilmek, kendini bir birey ve sosyo-tarihsel bir toplumun temsilcisi olarak bilmektir (Bullough & Gitlin, 1995). Bu anlatımda fikirleri ve

eylemleri geliştirmek için yaşam öyküme yer verdim, çünkü bireysel araştırma “ben” ile başlayan bir süreçtir (Bullough & Pinnegar, 2004). Bu süreçte öncelikle bir öğretmen olarak hayatımın içsel bir yansımasını sağlamak adına özümü betimledim. Böylece benliğimde keşfe ihtiyaç duyduğum alanlar üzerinde düşünüp, bunları tanımladım. Düşüncelerime yön veren yaşam öyküm ise sahip olduğum birçok deneyimin bir ürünüdür.

Kendimi her yıl bir önceki yıldan bir öteye taşımam gerekliliği düşüncelerimdeki planlamalarımı da hep ileriye dönük olarak tasarlamamı gerektirmiştir. Bu düşüncem doğrultusunda imkânlar ne olursa olsun adımlarım yeniliğe doğru ve başarı odaklı gerçektelemiştir. Başarı ise insanın sadece kendine sağladığı yarar değildir. Başarı insanın kendini etkilediği gibi çevresini de kapsamaktadır. Özel kurumlarda gerçektelemişen altı yıllık meslek hayatım ve devlet okulunda iki yıllık çalışma hayatımla birlikte sekiz yıllık öğretmenlik deneyimine sahibim. Uygulamalarım da ifade ettiğim gibi, hangi şartlarda olursa olsun öğretmen sınıftaki eğitim-öğretim sürecini hayal gücüyle şekillendirmelidir. Hayal gücümü geliştiren ve düşüncelerime yön veren kitaplar birçok projeme ve uygulamalarım da yön vermiştir. Bu kitapların bazıları şunlardır: Yaratıcılık (Elif Karabulut Temel), Yaratıcılık Özgürlüktür (Bircan Kırlandıç şimşek) ve Yaratıcılık: Nörofizyolojik, Felsefi ve Eğitsel Temeller (Günseli Orhon).

Mesleğimi amacına uygun yapmak ve öğrencilerime daha fazla verim sağlayabilmek için uygulamış olduğum ve geleceğe yönelik planlamalarım arasında yer alan uygulamalarım bu araştırmada yer vererek ayrıntılı olarak düşüncelerimi tanımladım. Almış olduğum zekâ oyunları eğitici eğitimi sertifikası doğrultusunda kendimi daha da çok geliştirerek eğitim-öğretime yönelik fikirlerimden söz ettim. Samaras, Hicks ve Berger’e (2004) göre bireysel araştırmada araştırmacı-öğretmenin veri toplamada yer verdiği yaşam öyküsü öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra mesleki yenilenmelerine de katkıda bulunarak öğretmen eğitiminde farklılığın oluşmasını sağlar.

Yaşamımın getirisi olan deneyimlerimle beraber sohbet-tarzı görüşmelerle meslektaşarımla diyalog içinde bulundum. Meslektaşarımla sınıf uygulamalarını anlamak, eğitim-öğretime yönelik anlayışlarındaki hayal gücünün varlığını ve hayal gücü kullanımındaki görüşlerini sorgulamak için düşünce alışverişinde bulundum. Bu doğrultuda meslektaşarımla eğitim-öğretim uygulamalarını inceleyerek hayal gücüne yönelik faaliyetlerini gözlemladım. Meslektaşarımla uygulamalarına yönelik örnekleri ve bakış açısındaki farklılıkları bulgularım da yansıtmaya çalıştım.

Açıklayıcı bir not seti sağlamak ve hayal gücünün eğitim-öğretimde etkin kullanılmasına yönelik anlayış geliştirmek için kendi deneyimlerimi anlatan ayrıntılı günlük kayıtlarına yer verdim. Bireysel araştırmayı etkileyen en önemli yaklaşımın yansıtıcı düşünme olması neticesinde eğitim-öğretimde hayal gücümün yansıtılmasıyla yaptığım sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarımı hakkında geribildirim sağlayan yansıtıcı günlükleri haftalık olarak yazdım. Bireysel araştırmanın yapıldığı eğitim-öğretim ortamları profesyonelliği ifade ettiğinden (LaBoskey, 2004) bu ortamda yapılan uygulamaların tanımı da araştırma sonuçları için önemli bir değere sahiptir. MEB 2018 öğretim programı üçüncü sınıf düzeyindeki ders kazanımlarını dikkate alarak haftalık olarak hazırladığım ders planlarında hayal gücümün ders sürecine, öğrenciye, sınıf atmosferine yansımalarını inceledim ve tuttuğum günlükte deneyimlerimi kaydettim. Hayal gücüm mesleğimle ve düşüncelerimle bütünleştiğinden dolayı sınırlı bir zaman dilimini kapsamamaktadır. Öğretmen olma eğilimimle başlayan bu düşünme sürecini analiz ederek ve tanımlayarak hayal gücümü aktifleştirme çabalarımı kanıtlayarak, geçmişe dönük hayal gücü çalışmalarımı araştırma sonucunu zenginleştirmek ve düşüncelerimi geleceğe yön vereceğini düşündüğümünden araştırmamda yer verdim. Eğitim-öğretime yönelik uygulamalarımdaya hayal gücümün aktifliği ve bu sürece öğrencilerimi de dâhil etmek istediğim için uygulamaya yönelik planlamalarda öğrencilerimin fikirlerini önemsedim. Böylece fikirlerimi ve düşüncelerimi yazma eylemi ile işleyerek açıklığa kavuşturmuş oldum. Günlükler sayesinde yapılandırıcı bir yönelim göstererek; fikirlerimi şekillendirdim, yeni fikirler geliştirdim ve farklı fikirleri birbiriyle ilişkilendirdim (Killion, 1999). Tuttuğum günlüklerde, hazırladığım çalışmaların öğrencilerimin düşüncelerine ve duygularına olan yansımalarını da kaydettim.

Ayrıca, hayal gücüme dayalı uygulamalarımdaya iç içe bulunan öğrencilerimin bu uygulamalardan aldıkları verimi yansıtmaya çalıştım. Yaptığım eğitim-öğretime yönelik hayal gücüne dayalı uygulamalarımdaya, uygulamanın kazanımına dönük öğrencilerimin davranışlarını, gelişimlerini ve derse olan tutumlarını gözlemledim ve öğrencilerimin yapılan uygulamayı içeren yazılı eleştirilerine yer verdim. Ek olarak, nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden sınıf dokümanlarını, tutulan notları, fotoğrafları ve eğitim-öğretime dair kitap incelemelerini de toplanan verilere dâhil ettim.

Araştırmamı sağlam temellere dayandırmak ve inandırıcılığını sağlamak amacıyla düşüncelerime farklı bakış açısı kazandırabilecek ve uygulamayı çok yönlü olarak değerlendirebilecek; geribildirim ve destek sağlayan eleştirel bir arkadaş araştırmanın niteliğini

artırması için gereklidir (Alan vd., 2021). Ben de eleştirel arkadaşımınla araştırma sürecinde toplantılar düzenleyerek tutmuş olduğum notlar, çalışmalarla ilgili görseller-videolar, araştırmada düşünülmüş tüm detayları dikkatlice paylaştım. Her bir görüşmede yapılan dönütleri detaylı bir şekilde çalışma notlarıma aktardım ve çalışmada oluşan farklılıkları araştırmaya dâhil ettim.

Alanyazında, günlük yazma, deneyimleri anlamlandırma ve başkalarıyla paylaşma süreci (Arslan, 2017; Ho & Richards, 1993) olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu yönüyle günlük yazma, yansıtıcı bir süreci ifade etmektedir (Ho & Richards, 1993). Ayrıca, veri kaynağı olarak ele alınan günlükler (Koç & Yıldız, 2012) mesleğe ilişkin kritik olayların analizine yer vererek bireyin kendini geliştirme fırsatı sunmaktadır (Richards, 2004). Ben de günlükler aracılığıyla neleri bildiğimi, neleri yapabildiğimi veya neleri önemseydiğimi betimledim; aynı zamanda öznel deneyimlerime yansıtma yaparak edindiğim yeni anlayışları paylaştım. İç görüyü geliştiren ve eleştirel düşünmeyi teşvik eden günlükler; daha derin bir anlayışı ortaya çıkarmakta (King & LaRocco, 2006) ve düşünceleri yeniden şekillendirmeye hizmet etmektedir (Schön, 1987). Eğitim-öğretimde öğretmen yetiştirme kurumlarının ve mesleğini icra eden öğretmenlerin ileriye yönelik bakış açılarında ve uygulamalarında nitelik sağlamaya imkân oluşturan günlük yazma, öğretim anlayışını/felsefesini ifade etmek isteyen öğretmenlerin benimsemesi ve uygulaması gereken bir eylemdir. Neyin, nasıl öğretildiği konusunda farkındalık sağlayan günlükler, eğitim-öğretime yönelik her türlü eylemi, öğretme tarzını yansıtmış olduğundan kişinin hem kendi öğretim anlayışının gelişimine destek vermekte hem de meslektaşlarının kişinin öğretim anlayışını yorumlamasına imkân sağlamaktadır.

Bireysel araştırma, yeni anlayışlar geliştirmek ve öğretimle ilgili farklı bilgiler üretebilmek için üst düzey bir keşif ve öğrenme süreci olarak tanımlanmıştır (Loughran, 2007). Bireysel araştırma yöntemlerinden, öğretmenlerin kişisel deneyimlerini yansıtma sürecinin güçlü aracı olarak kabul edilen “öyküleyici sorgulama” yönteminde (Rosa & Chan, 2009; akt. Alan, 2016) yer alan “kişisel öğretim felsefesi”yle inandığım ve savunduğum eğitsel yaklaşımlara yer verdim. Alan’ın (2019) da öngördüğü gibi, kişisel öğretim felsefem aracılığıyla inançlarımı ve değerlerimi daha iyi anlamlandırdım ve yeniden yapılandırdım. Benlik ve öz kavramlarını içeren bireysel araştırma deseninde, “kendini çalışmak, iç görü ve yorumlamayı gerektirir” (Feldman, 2003). Ben de düşünce ve eylemlerimi yansıtmak için anlatı tekniğini kullandım. Anlatının rolü, öğretmeyi öğrenme sürecinde doğan bilme ihtiyacı ile kişisel pratik bilginin kullanılması ve geliştirilmesi olarak ifade edilebilir (Hamilton & Pinnegar 2017). “Anlatı

paradigması, mantık ve rasyonelliği tamamen reddetmemekte ve bunları yeniden yapılandırarak insan iletişiminin bütün biçimleri için uygun hale getirmektedir” (Fisher, 1984; akt., Şardağı & Yılmaz, 2017, s. 91). Salmon (2008; akt., Tanyaş, 2014), anlatının rastgele ve dağmık olguları anlamlı bir düzene soktuğunu öne sürmektedir. Bu yaklaşıma göre, araştırmacı kendi deneyimlerini sorgulayarak olgu ve olayları yeni bir düzenle ele almaktadır (Saban & Sarıçelik, 2018).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, sırasıyla, (1) sahip olduğum hayal gücümü yansıtan ve bu araştırma sürecinde uyguladığım etkinliklere (18 adet), (2) araştırma süreci öncesi mesleki hayatımda uyguladığım etkinliklere (21 adet), (3) meslektaşlarımla hayal gücü doğrultusunda uyguladığım etkinliklere (4 adet), (4) uygulamalarımla esnasındaki duygu ve düşüncelerimi yansıtan günlüklere (19 adet), (5) eleştirel arkadaşımın ve meslektaşlarımla yorumlarına, (6) öğrencilerimin öğretim sürecine yönelik görüşlerine ve (7) hayal gücü bağlamında ileriye dönük planladığım çalışmalara yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Sürecinde Hayal Gücümü Yansıtan Etkinlikler

Bu başlıkta, sahip olduğum hayal gücü becerisinin kullanılmasına yönelik araştırma sürecinde planladığım ve uyguladığım etkinlik örnekleri tanıtılmaktadır. Bu etkinliklerin tümü MEB (2018) Öğretim Programı üçüncü sınıf düzeyine uygun olarak ve üçüncü sınıf Matematik, Fen Bilimleri, Türkçe, Hayat Bilgisi, Müzik, Görsel Sanatlar gibi derslerinin kapsadığı kazanımlar bağlamında planlanmış ve uygulanmıştır.

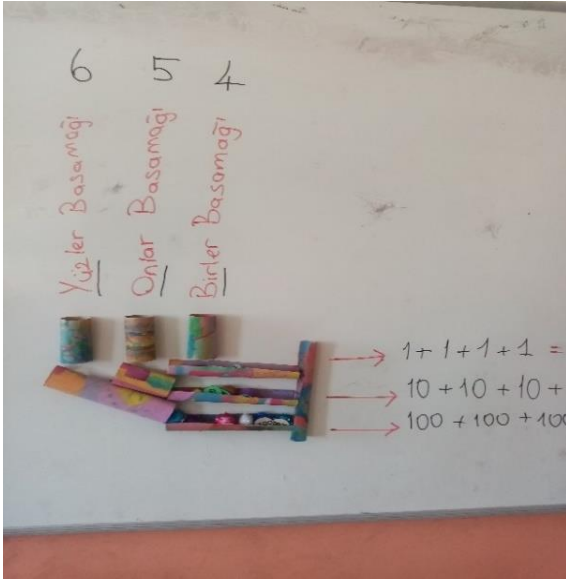
Etkinlik Örneği 1: Sayıların Çözümlemesi

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.1.3. Üç basamaklı doğal sayıların basamak adlarını, basamaklarındaki rakamların basamak değerlerini belirler.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Aşağıdaki etkinlikte üç basamaklı sayıların çözümlemesinin anlatımı üzerinde atık malzemelerin geri dönüşümünü sağlayarak zengin görsellerin sunumu gerçekleştirilmiştir. Bitmiş peçete rulolarına renkli görüntüler vermek için teneffüste isteyen öğrencilerin yardımıyla ve öğrencilerin hayal güçleri dikkate alınarak boyama işlemi tamamlanmıştır. Öğrenciler özgürce hayal güçlerinin sunumu olan boyama tarzlarıyla tamamladıkları görsele grup olarak şekil vererek etkinliği bitirmişlerdir. Ponponların üzerinde yer alan yüzük, onluk ve birlikler üç basamaklı sayıların çözümlemesinde açıklayıcı bir rol oynamaktadır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte, üç basamaklı sayıların çözümünde öğrenmeyi anlamlandırmak ve kolaylaştırmak için görsellere dayanan öğretim planlaması gerçekleştirilmiştir. Kendi hayal gücüne dayanan bu planlamada, üç basamaklı sayıların basamak değerlerine ayrılmasında ve çözümünde detaylı bir görsel ve anlamlandırma sunmayı hedefledim. Ponponların üzerinde yer alan yüzlükler, onluklar ve birlikler sahip olduğu ruloların içinden atılarak sayıların sonuçlarına ulaştırmaktadır. Kolaydan zora gidilerek öğrenmeyi daha anlamlı hale getirmek için birlik ponponlarından bir tanesi en sağdaki birlik rulosundan atıldığında, 1 rakamının elde edildiği, 5 tane birlik ponponlarından atıldığında ise 5 rakamının elde edildiği öğrenciye bildirilir. İki basamaklı sayıların öğretiminde ise örnek olarak; 2 onluk ponpon atıldığında 20 sayısına ulaşıldığını ve ilave olarak birlik ponponlarından 7 tane atıldığında da onluk ve birliklerin toplamı olan 27 sayısına ulaşıldığı öğrenciye bildirilir. Kolaydan zora gidilerek uygulanan anlatım nedeniyle verilmek istenen üç basamaklı sayılara geçiş yapılır. Örnek olarak yüzlüklerin olduğu ponponlardan 3 yüzlük ponponu, yüzlük ruloların bölümünden atılarak elde edilen sayı 300'dür. Bu ponponlara ek olarak 2 onluk ponpon ve 8 birlik ponponu da kendi alanlarından atıldığında toplamına ulaşılan ponpon sayısı 328 sayısına eş olmaktadır. Bu etkinliğe yönelik öğrenciler birebir tahtada örnekler yaparak bu konuya yönelik bilgilerini pekiştirmiş olurlar. Etkinliğe yönelik görseller aşağıda verilmektedir.

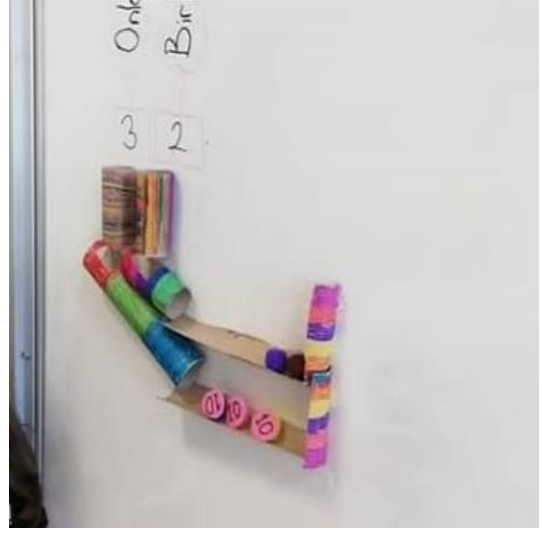
Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Görsel 4

Etkinlik Örneği 2: Dünya Modeli

Ders Adı: Fen Bilimleri

Kazanımlar: “F.3.1.1.1. Dünya’nın şeklinin küreye benzediğinin farkına varır.”, “F.3.1.1.2. Dünya’nın şekliyle ilgili model hazırlar.”, “F.3.1.2.1. Dünya’nın yüzeyinde karaların ve suların yer aldığını kavrar.”, “F.3.1.2.2. Dünya’da etrafımızı saran bir hava katmanının bulunduğunu açıklar.”, “F.3.1.2.3. Dünya yüzeyindeki kara ve suların kapladığı alanları model üzerinde karşılaştırır.” (MEB, 2018b)

Açıklama: Dünya modelinin hazırlanması amaçlanan bu etkinlikte, konu ile ilgili anlatım sonrası konuyu pekiştirmek hedeflenmiştir. Bu etkinliğin malzemeleri olarak bir adet tenis topu, kalın boyama yapılabilecek ip, suluboya, fırça ve uhu kullanılmıştır. Önceden masaya hazırladığım malzemelere öğrencilerin dikkatini çekerek öncelikle “Bu malzemelerle neler yapılabilir?” sorusunu yönelttim. Bu tarz soruları öğrencilerin düşüncelerinde “Nasıl farklı tasarımlar oluştururum?” fikrine yönelik etkinlik başında bir ön hazırlık olarak kullandım. Bu konuyla ilgili meslektaşlarımın “oyun hamuru” ile “dünyanın katmanları” konusuna yönelik etkinlik planlamaları yaptığını fark ettim. Ancak, görev yaptığım okulda öğrencilerin tümü oyun hamuruna sahip olmadığı için (okulun maddi durumu gözetilerek) tüm öğrencilerin uygulamaya katılabilmesi amaçlandığından hayal gücündeki birleştirme ve ayrıştırma düşünce eylemlerinden yararlanarak aşağıda tanıttığım ders içeriğini hazırladım. Ayrıca, dünyanın katmanlarının boyutlarına yönelik kavram yanılgılarını önlemek amacıyla, öğrencilere etkinlik başında bu olguların gerçek boyutlarına ilişkin açıklamalarda bulundum.

Etkinliğin Uygulanışı: Etkinlikte, öğretmen hem anlatıcı hem de yönlendiricidir. Öğrenciler öğretmenlerini hem etkin dinlerken hem de rol model alırlar. Öğretmen öğrencilerden bu etkinlikteki malzemeleri “ne için” hazırlandığı gibi çeşitli sorular sorduktan sonra etkinliğin amacını öğrencilere açıklayarak kazanımlar hakkında öğrencileri bilgilendirir. Bu doğrultuda öğretmen kendine ayırmış olduğu tenis topunu öğrencilere göstererek “Bu dünyanın hangi katmanı olur?” sorusunun cevabını arar. Dünyanın en alt katmanı “çekirdek” (iç çekirdek) bir topa benzediğinden dolayı kullanılan tenis topu ile ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra “dış çekirdek” yapımı için tenis topunun etrafı uhu yardımıyla yün ipe sarılması istenir. Öğrenciler bu işlemi yaptıktan sonra dış çekirdeğin rengi olan sarıya boyanması gerektiğini ifade ederek, dış çekirdeği ifade eden ipi sarı renge boyarlar. Soru-cevap yönteminden yararlanarak ateş küre (magma) katmanını yine ip yardımıyla oluşturarak bu katmanı kırmızı renge boyamaya karar verirler. Tüm öğrenciler magma katmanını da tamamladıktan sonra yeryüzünü (yer küreyi) tasarlamak için tekrar uhu yardımıyla ip dolayarak bu son dolanan ipi de “su küre” ve “kara küre”yi anımsatmak için yeşil ve mavi renklerden yararlanırlar. Bunun sonucunda tüm katmanları tekrar eden öğrenciler dünyanın bütününe ulaşmış olur. Öğrencilerin yaptıkları bu etkinlikle parçadan bütüne bir uygulama yapılarak konu ile ilgili tüm kazanımların pekiştirilmesi sağlanmış olur.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Görsel 4

Etkinlik Örneği 3: Harf Bulma

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.3.3.1. Okuma materyallerindeki temel bölümleri tanır.” (MEB, 2019)

Açıklama: Dönemin başlarında uyguladığım bu etkinlikle ünlü harflerin öğretilmesi ve pekiştirilmesinin yanı sıra okulun kırsal kesim olması ve pandemi sonucu öğrencilerin kelimeleri tam okuyamaması ve yazamaması (harf atlama) gibi birçok öğrenme eksikliğini tamamlamayı amaçladım. Öğrencilerin bütünü görme gibi farklı becerilerine de odaklanmayı hedefledim.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte pembe A4 kâğıdına yazılmış ünlü harfleri eksik olan kelimeleri, daire olarak kesilmiş olan ünlü harflerle eksikliklerin tamamlanması istenmiştir. Sınıfın tümüne tahtada yer alan çalışmanın “nasıl düşünüleceği” ve “nasıl uygulanacağı” hakkında bütünü görmek amacıyla bilgi verilmiştir. Bu anlatımla öğrenciler kendilerine dağıtılmış PVC A4’e gerekli açıklamayı yazmışlardır. Hızlı bir kontrolün ardından seçilen öğrenciler tahtaya çıkıp ayrı ayrı olarak yapışan harfleri kelimelerin eksik olan harflerine yapıştırmışlardır. PVC A4 materyalinin özelliği, öğrencilerin tahta kalemıyla istenileni yazıp istenildiği zaman peçete yardımıyla kolay bir şekilde geri silmesidir. Sınıfın tümünü ders sürecine aktif olarak dâhil etmek ve sınıf kontrolünü kolay bir şekilde gerçekleştirmek için öğretmenlik hayatımın tümünde sınıfta kullandığım bir ders materyalidir.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 4: Ünlü-Ünsüz Harfler

Ders Adı: Türkçe

Kazanım Adı: “T.3.3.1. Okuma materyallerindeki temel bölümleri tanır.” (MEB, 2019)

Açıklama: Okuma materyali olan sözcüklerdeki ünlü-ünsüz harflerin detayları kalın ünlü ve ince ünlü harflerin öğretiminin akılda kalıcı bir nesne ile bütünleştirilerek pekiştirilmesi hatırlamayı kolaylaştıracaktır. Öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarını sağlayarak simgeleştirilen ayakkabılar, onların fikirlerinden yola çıkarak tasarlanmıştır. Kendi fikirlerinin önemsendiğini gören öğrenciler ders sürecinin işleniş hakkında daha fazla fikir bulmak için konu takibini daha da ciddiye aldıklarını süreç içinde daha da net fark ettim.

Etkinliğin Uygulanışı: Kelimeler başlıklı satıra yazılan tüm kelimelerin ince ünlü, kalın ünlü ve ünsüz harfler biçiminde detaylandırılması, tüm sınıfın katılımının sağlanması istendiğinden, öncelikle öğrencilerin PVC A4’lerine sıra ile cevapları bulmaları istenmiştir. Öğrenciler PVC A4’lerine cevapları sıra ile yazıldıktan sonra seçilen öğrenciler tahtada tüm arkadaşlarının göreceği şekilde uygun alanlara cevaplandırmışlardır. Bu etkinliğin sonunda ince topuklu ayakkabı ile bütünleşmiş ince ünlüler ve kalın topuklu ayakkabı ile bütünleşmiş kalın ünlüler sembolle pekiştirilmiştir.

yüzlüklerden birine yuvarlamak amaçlı o yöne doğru dizilen sıraların üzerindeki top yoluna elindeki tenis topunu atmalıdır. Tenis topu sayıya doğru uzanan yolun sonuna kadar ilerleyip son kıvrımdaki duvara değmez ise oyun sonlanır ve sıra bir sonraki öğrenciye geçer. Eğer tenis topu istenilen alanın sonuna ulaşırsa oyun devam eder ve sonuç doğru ise puan kazanılır, yanlış ise öğrenci eksi puan alır. Matematiğin ilk konularının olduğu bu konu üzerinde bilinçli olarak titizlikle daha uzun bir süre durarak sayı kavramının anlamının pekiştirilmesine özen gösterdim. İlk konular ne kadar anlamını korursa öğrencinin toplama-çıkarma-çarpma-bölme konularını daha hızlı bir şekilde anlamlandırılması beklenir. Ayrıca ileriye dönük kalıcılığı artıracaklarını düşünmekteyim. Bunun için bu konunun pekiştirilmesi üzerine daha fazla durarak, bu konuyla ilgili ikinci bir etkinliği (*Etkinlik Örneği 6'yı*) planlayıp uyguladım.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 6: Yüzlüğe Yuvarlama

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.1.4. En çok üç basamaklı doğal sayıları en yakın onluğa ya da yüzlüğe yuvarlar.” (MEB, 2018a)

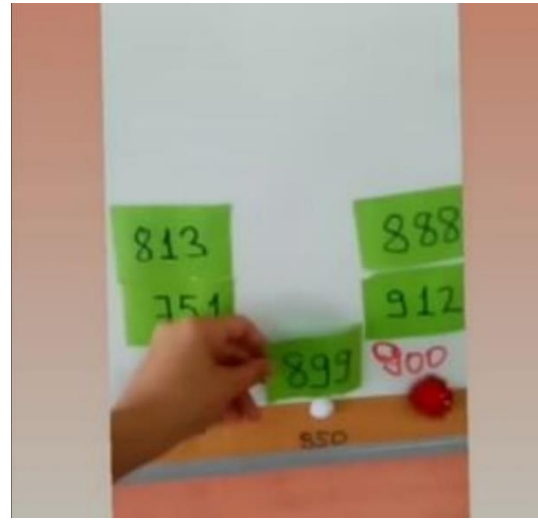
Açıklama: İkinci sınıfta iki basamaklı sayıların öğreniminden sonra üçüncü sınıfta üç basamaklı sayıların ve yüzlük kavramının önemi vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, ikinci kez aynı konu üzerinde tekrar bir ders süreci daha planlayarak konunun pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla tahtanın yukarı kısmına, geçmiş sene konusu olan onlukları vurgulamak için elişi kâğıdı ve ponpon yardımıyla hatırlatma yapılarak kısa bir anlatım gerçekleştirilmiştir. Tahtanın alt kısmına ise elişi kâğıdı ile bir şerit oluşturulmuş büyük

ponponlarla yüzlekler belirtilmiştir. Yuvarlamada önemi olan “50” sayısını belirtmek içinse küçük ponponlarla son iki basamağı 50 olan üç basamaklı sayılar yerleştirilmiştir.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere gerekli anlatımdan sonra dikdörtgen kâğıtlara yazılmış üç basamaklı sayılar dağıtılmıştır. Ellerindeki sayıların hangi iki yüzlek arasında olduğunu düşünmeleri istenmiştir. Tahtanın altına dizilen yüzlekler üzerine sırasıyla patafiks (yumuşak yapıştırıcı) yardımıyla arkadaşlarına anlatarak ellerinde bulunan kâğıtların yapıştırılması söylenmiştir. Bu anlatım, “Bu sayı hangi iki yüzlek arasında?” ve “Neden aşağıdaki veya yukarıdaki sayıya yuvarlanmaktadır?” sorularına cevap arayarak devam etmiştir.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 7: Heceleri Ayırma

Ders Adı: Türkçe-Müzik

Kazanımlar: “Mü.2.B.4. Konuşmalarında uzun ve kısa heceleri ayırt eder.”, “Mü.3.B.3. Duyduğu basit ritim ve ezgiyi tekrarlar.” (MEB, 2018d) “T.3.3.1. Okuma materyallerindeki temel bölümleri tanır.” (MEB, 2019)

Açıklama: Bu etkinlik disiplinler arası bir çalışma olarak Müzik ve Türkçe derslerinin birleşiminden oluşmuştur. Öncelikle dersin uygulaması öğrencilere örneklerle anlatılmıştır. Etkinlikte, okulun laboratuvarında bulunan müzik aletlerini ders sürecinde aktif bir şekilde kullanmak, öğrencilerin müzik aletlerini tanımalarına imkân oluşturmak, duydukları ritim ve ezgilerin tekrarını ifade edebilmeleri için dinleme becerilerini geliştirmek ve Türkçe dersine yönelik hece bilgisinin öğrenimini kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Bilgiyi edinimde birçok duyu

organına hitap edilerek planlanan bu etkinlikle hem dersi eğlenceli hale getirmek (haz duygusunu yaşatmak) hem de öğrenmede kalıcılığı artırmak hedeflenmiştir.

Etkinliğin Uygulanışı: Laboratuvardan alınan müzik aletleri üzerine kelimelerdeki hece sayısını belirten rakamlar yazılır. Bu rakamlar hecede bulunan harf sayısını belirtmektedir (1 harf, 2 harf, 3 harf, 4 harf). Kolaydan zora doğru ilerlemek için öncelikle tahtaya yazılan kelimeler hecelerine ayrılmıştır. Üç aşamada ilerlenen bu etkinlikte öncelikle öğretmen kelimedeki hece sayısına göre tahtada hecelerinin altına vurarak ritim oluşturur. Tahtaya çıkan iki öğrenci sırasıyla bireysel olarak bu ritmi el çırparak tekrar eder. El çırpma eyleminden sonra ikinci aşamada öğrenciler bireysel olarak hecelerine ayrılmış olan kelimeleri müzik aletiyle çalar. Bireysel çalan öğrenciler üçüncü aşamaya geçerek daha önce çaldıkları bu ritmi aynı anda çalarak ritimde uyumu yakalamaya çalışır. Öğrencilerin hem ritim çalışması yaparken hem de kelimeleri hecelerine ayırırken, öğrenmelerinin daha anlamlı hale gelmesi sağlanır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 8: Tek ve Çift Sayılar

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.1.8. Tek ve çift doğal sayıları kavrar.”, “M.3.1.1.9. Tek ve çift doğal sayıların toplamlarını model üzerinde inceleyerek tek mi çift mi olduğunu ifade eder.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Öğretmenin verdiği yönergelere uyarak ilerlenen bu etkinlikte tek ve çift olarak belirlenen kâğıtlarda toplama ve çıkarma işlemleri yapılmıştır. Bu etkinlikte “tek ile tek sayıların toplamının sonucunda, iki çift sayının toplamının sonucunda ve çift ile tek sayıların

toplamlarının sonucunda çift sayıya mı yoksa tek sayıya mı ulaşılmaktadır?” sorusuna cevap aranmıştır. Konu anlatımından sonra uygulanan bu etkinlik, öğrencilerdeki öğrenme düzeyini belirlerken, tekrar yapmaları sayesinde de yanlış öğrenmelerinin giderilmesi hedeflenmiştir.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinliği uygulamak için sırasıyla etkinlik masasına kalkan öğrenciler masaya düzenlenen kâğıtların uygulamadaki işlenişi hakkında bilgi edinirler. Yeşil renkli kâğıdın üzerinde çift yazılırken, mavi renkli kâğıdın üzerinde ise tek yazılmaktadır. Masada yer alan diğer yeşil kâğıtlar çift rakamları ifade ederken, mavi kâğıtlar da tek rakamları simgelemektedir. Öğrenciler masaya geçerek öğretmenin düzenlediği rengin sonucunun çift mi, yoksa tek mi olduğunu geçmişte öğrendiği bilgilerle tahmin etmeye çalışırlar. Tahminleri sonucunda ise yeşil ya da mavi kâğıtlardan birini sonuç kısmına koyarlar. Sonucun doğruluğunu sorgulamak amacıyla öğretmen, bir öğrenci için düzenlediği yeşil ya da mavi kâğıtların üzerine teklik ya da çiftlik durumuna göre modellerden yerleştirir. Öğrenci bu modellerin sayısına dikkat ederek daha önce varmış olduğu sonucun doğruluğunu değerlendirir.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 9: Romen Rakamları

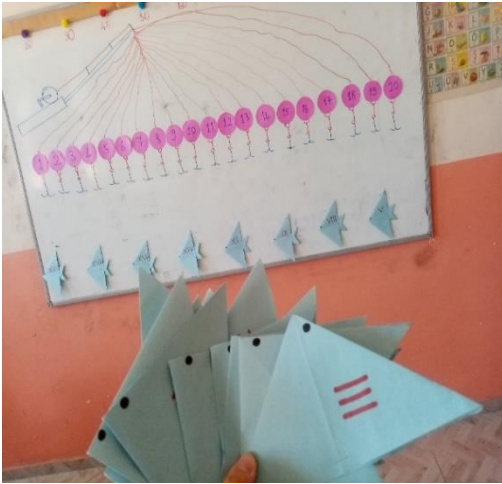
Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.1.10. 20’ye kadar olan Romen rakamlarını okur ve yazar.” (MEB, 2018a).

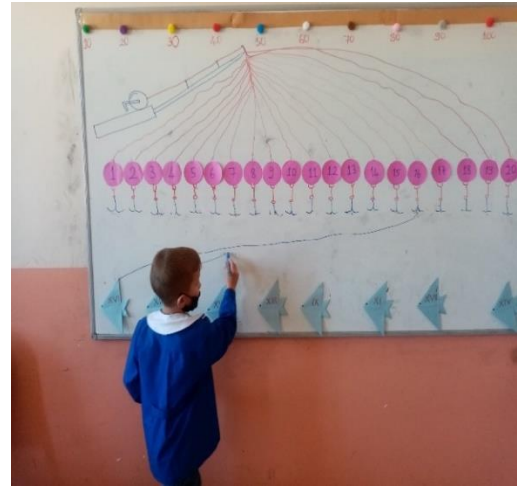
Açıklama: Sayıları öğrenen öğrencilerin, farklı yazı biçimleri olan “Romen rakamlarını” akıllarında tutması biraz daha zorlayıcı olabilmektedir. Bu etkinlikte, Romen rakamlarının mantığını açıkladıktan sonra pekiştirmek için bir oyun tasarlanmıştır. Tasarlanan

bu oyunda görsel nesnelere dayanılarak tasarlanmıştır. Bu oyun, olta ve origami sanatından yararlanarak tasarlanan balıkların yakalanmasına dayanmaktadır. Öğrencilerden birden fazla ipe olan oltanın iplerini gerekli olan balıklara götürmesi istenmiştir. Bu oyun görsel bir hikâyeden oluşmasından dolayı çocukların zihinlerinde canlanmalar oluşacağından zihinde kalma durumunu da kolaylaştırır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinliğin çocukların zihninde hikâyeye olarak canlanması hedeflendiğinden hikâyeyeleşmiş bir etkinlik olarak da ifade edilebilir. Teneffüste çizilmiş olan oltanın iplerinin ucundaki sayı çengelleri kalemle üzerinde Romen rakamları yazılı olan balıklara doğru götürülmesi öğrenciden istenir. Her öğrenci tahtaya kalktığı anda patafiks (sakız yapıştırıcı) ile tahtaya yapıştırılan balıklar, farklı Romen rakamlarıyla ya da tahtada bulunan Romen rakamlarıyla yer değiştirilerek farklı bir görüntü elde edilir. Bu etkinlikte uygulama aşamasında her öğrencinin kaç dakikada etkinliği tamamladığı not alınmış ve en az dakikada tamamlayan beş öğrenci ödüllendirilmiştir.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 10: Renkli Problemler

Ders Adı: Matematik-Görsel Sanatlar

Kazanımlar: “M.3.1.3.4. Doğal sayılarla toplama ve çıkarma işlemlerini gerektiren problemleri çözer.” (MEB, 2018a), “G.3.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.” (MEB, 2018e)

Açıklama: Bu etkinlikte disiplinler arası bir ders planı tasarlanmıştır. Görsel sanatlar ve Matematik derslerinin harmanlanmasından oluşan bu çalışmada probleme dayalı toplama ve çıkarma işlemlerine yönelik becerilerin kazanımının yanı sıra öğrencilerin görsel sanat çalışmaları yapmaları da hedeflenmiştir. Etkinliğe yönelik öğrencilere sunulan sorular ve bu soruların renklerle ilişkilendirilmesi tamamen hayal gücünün getirisi olan bir üründür. Amaç, soruların cevapları öğrencileri renklere yönlendirerek öğrencilerin sonucun ulaştığı renklerle ip baskısını yapmalarıdır. İp baskısında bulunan renk ya da renkler soruların cevaplarının doğruluğu göstermektedir. Sorulara aşağıda yer verilmiştir:

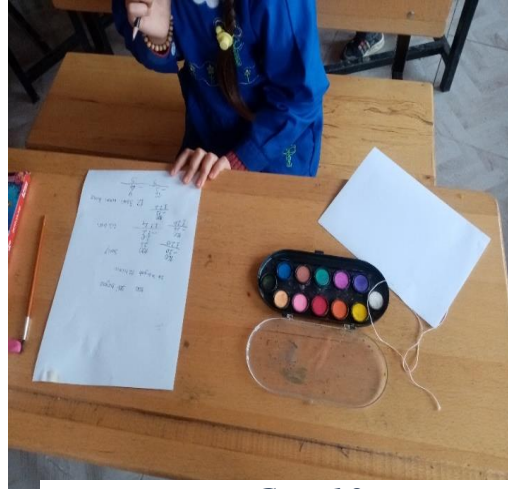
1. Bir otoparktaki 100 aracın 20’si beyaz, 26’sı siyah 12’si kırmızıdır. Geriye kalan arabaların rengi ise sarıdır. Bu otoparkta en çok hangi renk araba bulunmaktadır?
2. 12 renk boya kaleminden 3 renkte sarı tonları, 4 renkte mavi tonları vardır. Geriye kalan renkler ise mavi tonlarındadır. Boya kalemleri arasında bulunan en az iki renk tonuna sahip boya kalemleri hangileridir?
3. Sonbahar aylarında hatıra ormanı renkli görüntüsüyle ilgi çekmektedir. Bu ormanda 12 tane sarı yapraklı ağaç, 15 tane yeşil yapraklı ağaç, 17 tane ise kırmızı yapraklı ağaç bulunmaktadır. Toplamı 29 olan ağaç renkleri hangi iki renktir?
4. Bir hayvanat bahçesinde renkli görünmeleri için 70 tane köpeğe kıyafet giydirilmiştir. Bu hayvanat bahçesinde kıyafet giydirilen 12 köpek kırmızı, 34 köpek sarı, 24 köpek yeşil, geri kalan köpekler ise mavi renkli giysiye sahiptir. Bu hayvanat bahçesinde en az renkteki giysi ile en fazla renkteki giysi hangi renklerdir?

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte her öğrencide 4 adet kesilmiş baskı için uygulanabilecek uzunluğa sahip 4 adet ip, suluboya, 4 adet ikiye katlanmış A4 kâğıdı, bir adet suluboya fırçası bulunmaktadır. Ayrıca öğrenciler tahtadaki problemleri çözmek için 1 adet kurşun kalem ve 1 adet A4 kâğıdına da sahiptir. Tahtaya yazılan probleme dayalı matematik soruları sırasıyla tüm öğrencilere yönlendirilmiştir. Sonrasında öğrenciler sırasıyla soruların cevaplarında istenen renkleri suluboya fırçasıyla iplerine sürerek ip baskısını

gerçekleştirmişlerdir. Soruların cevabı iki renge yönlendiriyorsa sahip oldukları ipleri 2 farklı renkte boyayarak ip baskısını uygulamışlardır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 11: Atasözleri

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.”, “T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.”, “T.3.3.24. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.” “T.3.4.11. Yazdıklarını düzenler.”, “T.3.4.12. Yazdıklarını paylaşır.” (MEB, 2019)

Açıklama: Öğrencilere aşağıdaki 6 adet atasözü içeren kâğıtlar dağıtılmıştır.

1. Ak akçe kara gün içindir.
2. Dost acı söyler.
3. Ev alma komşu al.
4. Çürük tahta çivi tutmaz.
5. Rüzgâr eken fırtına biçer.
6. Ağaca balta vurmuşlar, “sapı bedenimden” demiş.

Atasözlerin anlamlarını açıklayan ayrı bir kâğıtta ise şu açıklamalar yazmıştır.

1. Gerçek dost dedikodu yapmadan kusurlarını söyleyendir.
2. Ev alacak kimse için komşular evden daha önemlidir. Komşular kötü ise en güzel evde bile rahat oturamazlar.
3. Tamamen bozulan bir şey daha işe yaramaz.
4. İnsana en yakını bile kötülük edebilir.
5. Kötü davranan biri daha büyük kötülüklere maruz kalabilir.

6. Çalışarak kazandığımız para, dar zamanımızda bizi sıkıntıdan kurtarır.

Etkinliğin Uygulanışı: Grup çalışması olarak planlanan bu etkinlikte her gruba kahverengi alt zemin için fon kâğıdı dağıtılmıştır. Bu kâğıtlara ek olarak atasözleri kadar fon kâğıdından kesilmiş kalp sembolü, renkli kâğıtlara büyük puntolarla yazılmış atasözleri ve atasözlerinin anlamlarının yer aldığı beyaz A4 kâğıtları verilmiştir. Öğrenciler öğretmenin vermiş olduğu yönergeleri dikkate alarak çalışmalarını devam ettirmişlerdir. Öğrenciler öncelikle atasözlerini ve atasözlerinin anlamlarını içeren beyaz A4 kâğıdını inceleyerek eşleştirme yapmıştır. Bu eşleştirmelerden sonra atasözlerini öğretmenin belirlemiş olduğu sıraya göre keserek arka fon kâğıdına yapıştırmışlardır. Yapıştırdıkları kâğıtların altlarına dağıtılmış olan kalplere her atasözün anlamını yazmışlardır. Tüm atasözleri bittikten sonra grup sözcüsü kalkarak yaptıkları çalışmalarda nasıl yol izlediklerini bütün sınıfla paylaşmıştır. Bu etkinlikle öğrenciler atasözlerinin sahip olduğu mecaz anlamları nasıl anlamlandırabileceği üzerinde düşünmüştür. Bu durum düşünsel eylemlerin niteliğinin artmasını da sağlamıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 12: Duyu Organları

Ders Adı: Fen Bilimleri

Kazanımlar: “F.3.2.1. Duyu organlarını ve görevlerini kavrar.” (MEB, 2018b)

Açıklama: Grup olarak planlanan bu etkinlikte her gruba beş duyu organı ile ilgili görseller, 5'er adet kesilmiş ok ve 1 tane renkli A4 kâğıdı dağıtılmıştır. Öğretmen, “*Duyu Organlarında Yolculuk*” başlıklı bir metin okumuş ve metinde yer alan ifadeleri sırasıyla dağıtmış olduğu duyu organları ile eşleştirmelerini istemiştir. Okunan metne göre:

Rüya ve Papatya, insan vücudunda sadece zararlı mikrop ve bakterilerin olmadığını, insan vücudunda 100 trilyon kadar yararlı mikrop ve doğal bakterilerin de bulunduğunu yaptıkları araştırmaların sonucunu kanıtlamak istiyorlar. Bu iki arkadaş bunun için insan vücudunda dolaşabilecek çok mini bir cihaz icat ediyorlar. İcadın adına ise *Armini* koymayı uygun buluyorlar. Bu araştırma için gönüllü kişiler tercih edilerek mini cihaz, insan vücuduna alınıyor. *Armini*, öncelikle bağırsaklarda hareket ederek sindirimi kolaylaştıran bazı mikropları fark eder. Faydalı mikropların sindirime yardım ettiğini ve kötü mikropları uzaklaştırdığını görüntülüyor. Rüya ve Papatya gözlemlerini not alır. Notları arasında yetersiz beslenme ifadesine de yer verirler (Ağız). Bağırsak mikroplarındaki dengesizliğin diyabet ve obezite hastalıklarına neden olabileceğini düşünmektedirler. Ağızlardaki yararlı mikroplar; hastalıklardan korunmayı sağladığı gibi çürük oluşumunu ve ağız kokusunu engellemektedir. Ayrıca diş eti hastalıklarını da iyileştirmektedir. Rüya, Papatya'ya dönerek “Diş çürüğünü önlemek için ve ağız kokusuna neden olan zararlı bakterileri yok etmek için dişlerimizi düzenli fırçalayarak yararlı bakterileri korumalıyız.” demektedir. *Armini*'nin yaptığı araştırmalar sonucunda zararlı bakterilerin, yararlı bakterileri yok etmesine izin verilmemesi gerektiği anlaşılmıştır. *Armini* yolculuğunu aksatmadan gözlemlerini iletmeye devam eder. Şimdi sırada solunum yoluyla vücuda giren zararlı mikropları inceleme vardır. Rüya ve Papatya gözlemlerini not alır. Notları arasında yeterli havalandırılmayan ortamlar ifadesine yer verirler (Burun). Papatya, “Odada ısınma olurken oda havası çok kurumaktadır. Bu kuruluk da rahatsızlıklara neden olabilir. Bu nedenle nem oranını düzenleyecek uygun tedbirler alınmalıdır. Bunun en pratik yolu kalorifer üzerine konan su dolu kaplardır. Bol sıvı tüketmeli, sigaradan ve sigara içilen ortamlardan uzak durulmalıdır.” sözlerini ekleyerek solunum yoluyla ulaşabilecek mikrop ve bakterilerin

nasıl önlenmesi gerektiğine yönelik küçük detayları paylaşmıştır. *Armini* sayesinde notlarını almaya devam eden Papatya ve Rüya cildimizde lekeler, kızarıklıklar ve kırışıkların belirmesine ve artmasına neden olan bakterileri fark eder. Notları arasında vücut temizliğinin önemi ifadesine yer verir (Deri). Havada dolaşan bakteriler cildimizle etkileşim haline girer. Zararlı bakteriler, yararlı bakterilerle savaşa girer. Eğer vücudumuzdaki yararlı bakterileri koruyabilirsek, gerekli vücut temizliğini yaparsak yararlı bakterilerin kazanmasını sağlarız. Böylece deride oluşabilecek bozuklukları önlemiş oluruz. Papatya ve Rüya, *Armini* sayesinde vücutta hastalığa neden olabilecek birçok bakteriye tanık olmuştur. Şimdi de işitme sorunları oluşturabilecek bakterileri incelemeye çalışan *Armini*, vücudun her bir bölümünde yapılacak temizliğin önemini ciddi bir şekilde Papatya ve Rüya'ya göstermektedir. Papatya ve Rüya, notları arasında daha sağlıklı bir yaşam için kulak kiri temizliğinin önemi ifadelerine yer vermiştir (Kulak). Kişinin hayatını olumsuz anlamda etkileyen birçok kulak hastalığı vardır. Bunlar; kulak çınlaması, kulakta iltihap, kulak zarı delinmesi, kulak nezlesi, kulakta sıvı toplaması ve kulakta aşırı kir oluşumu. Gerekli kulak temizliği yapılmazsa kulakta enfeksiyonlar oluşur. Kirli su ve havuzlardan uzak durulmalıdır. Kulağa geçen bakteriler çeşitli hastalıklara neden olabilir. *Armininin* uzun yolculuğunun son durağı ise gözyaşı bakterileridir. Papatya ve Rüya notları arasında el temizliğinin önemi ifadesine yer vermiştir (Göz). Gözyaşında bulunan yararlı bakteriler dışarıdan gelebilecek zararlı bakterilerle savaşıyor. Dışarıdan gelen zararlı bakterileri yok eder. Gözlerdeki bakteri dengesini korumak için elimizi yıkamadan gözlerimize dokunmamalıyız. Böylece gözde kızarıklığın, sulanmanın, kuruluğun, şişkinliğin, kaşıntının, bulanık görmenin ve ağrının oluşumu engellenmiş olur.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen, metni okuduktan sonra öğrencilere okuduğu metinde sırasıyla geçen duyu organlarına yönelik ifadeleri bulmalarını ister. Her duyu organı, hikâyede belli kısımlarda yer alır. O kısmı okuduktan sonra öğretmen, öğrencilere “Burada yer alan duyu organı sizce nedir?” sorusunu sorar. Bu sorunun üzerine öğrenciler metne göre duyu organını bulur ve ifade edilen duyu organının görselini keserek yapıştırırlar. Ayrıca verilen ok görselini de o duyu organının yanına yapıştırarak o duyu organı ile ilgili açıklamaları yazarlar. Tüm metinde beş tane duyu organına hitap eden hikâyeleşmiş açıklamalar bulunmaktadır. Öğrenciler sırasıyla tüm duyu organlarını bulduktan sonra etkinlik tamamlanmış olur ve öğrencilerin yapmış olduğu etkinlikler sınıfta uygun alana asılır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 13: Zıt Anlamlı Kelimeler

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.3.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.” (MEB, 2019)

Açıklama: Bu etkinlikte tahtaya yazılan hikâyenin arasına gizlenen zıt anlamlı kelimelerin bulunması istenir. Hikâye aşağıdaki gibidir ve altı çizilen kelimeler zıt anlamlı kelimeleri göstermektedir.

Dağların arkasından süzülen Güneş, aydınlığını bulutlara yansıtıyordu. Bulutların gölgesi hızlı hızlı ekinlerin üstünden ilerliyordu. Gecenin soğuğu yavaş yavaş kendini Güneş’in ısısına kaptırarak yumuşuyordu. Erken saatte uyanan tarlada çalışan genç insanlar, sabahın vermiş olduğu enerjiyle işe başlamışlardı. Üretmek; onlar için özgürlüktü, kârdı, neşeydi, sevinçti... Onlar çalışkan olmayı seçmişlerdi.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğretmen tahtaya hikâyenin arasına gizli olan zıt anlamlı kelimelerle ilgili hikâyeyi tahtaya yazmıştır. Hikâyeye uygun olarak tahtaya hikâyenin çevresine belli görseller çizerek hikâye ile bir görsel bütün oluşturulmak istenmiştir. Konu hakkında öğrenciler bilgilendirilerek ders sürecine aktif olarak geçilmiştir. Hikâye öncelikle akışı bozmadan okunmuştur. İkinci kez yavaş yavaş okunmuş ve öğrencilerden okuma sırasında “zıt anlamlı kelimeleri” bulmaları istenmiştir. Bulunan kelimenin zıt anlamlısı sorulmuştur. Öğrenciler zıt anlamlı kelimeleri her bulduğunda o kelimenin üzerine daha önce hazırlanan, zıt anlamlısı bulunan uğur böceklerini yapıştırmışlardır. Uğur böceklerinin bir kanadında tahtada yazılan zıt anlamlı kelime, diğer kanadında ise zıt anlamlısı yazılmaktadır. Yapıştırılınca

öğretmen, uğur böceğinin iki kanadını da okuyarak öğrencileri tekrar bilgilendirmiş ve diğer kelimelere geçilerek uğur böceklerinin yapıştırılma eylemi devam etmiştir. Bu etkinliğin materyalleri ile bir sonraki etkinliğin materyalleri bir bütün oluşturularak sınıfın bir alanında bütünsel bir görselin yansıtılması amaçlanmıştır. Öğrenmede devamlılığı sağlamak ve öğrenmede haz duygusunun gelişimi için bu bitleştirilmiş tasarı hayal gücünün bir getirisidir. Bu bitişik tasarımın görseli *Etkinlik Örneği 14* başlığında *Görsel 3*'te yer almaktadır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 14: Maddelerin Özellikleri

Ders Adı: Fen Bilimleri

Kazanımlar: “F.3.4.1.1. Beş duyu organını kullanarak maddeyi niteleyen temel özellikleri açıklar.”, “F.3.4.1.2. Bazı maddelere dokunma, bakma, onları tatma ve koklamanın

canlı vücuduna zarar verebileceğini tartışır.”, “F.3.4.1.3. Bireysel olarak veya gruplar hâlinde çalışırken gerekli güvenlik tedbirlerini almada sorumluluk üstlenir.” (MEB, 2018b)

Açıklama: Görsel olarak ön plana çıkan bu etkinlik kayan yıldız figürleri ile tasarlanmıştır. Tahtada hikâyeleşmiş bir uygulama ile ifade edilmek istenen “maddenin özellikleri” konusu yıldız görselleriyle ön plana çıkmaktadır. Ay ve büyük yıldız, konuyu ifade etmektedir. Büyük yıldızın kayışını gösteren üç farklı renkteki altı ok maddenin özelliklerinin açılımını vermektedir. Altı tane küçük yıldızların üzerinde maddenin adı yazılıdır. Bu yıldızların kayışını gösteren, hemen bitişiğinde bulunan üç alan üzerinde yazılan maddenin özellikleri ders süreci içinde yazılarak anlatım gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere hazırlanan materyaller arasında A4 kâğıdına çizilmiş altı tane kayan yıldız ve bu yıldızları yapıştırmak için fon kâğıdından kahverengi bir alt zemin bulunmaktadır.

Etkinliğin Uygulanışı: Grup olarak uygulanan bu etkinlikte öğretmen, her gruba 6 tane A4 kâğıdının üzerine çizilmiş kayan yıldızlar dağıtmıştır. Tahtada bulunan altı adet küçük yıldızla eş bir şekilde öğrencilere verilen yönerge doğrultusunda öğrencilere verilen bu boş yıldızlar tamamlanacaktır. Örnek olarak tahtada bulunan küçük yıldızlar üzerinde ayrı ayrı ayna, odun, tencere, halı, balon, sünger maddelerinin isimleri yazılmıştır. Öğrenciler sırasıyla bu maddelerin isimlerini kendilerine ait olan yıldızın üzerine bu maddelerin isimlerini yazarak maddenin özelliklerini de yanında bulunan 3 çıkıntıya yazmışlardır. Aşağıdaki sorulara cevap aranarak bu üç ayrı çıkıntıya gerekli bilgiler yazılması istenmiştir.

1. Bu madde sert mi, yumuşak mı?
2. Bu madde esnek mi, kırılğan mı?
3. Bu madde pürüzlü mü, pürüzsüz mü?

Öğrenciler kendilerine ait olan yıldızları tamamladıkça öğretmen de söz hakkı alan öğrencilerin ifadelerine göre tahtada yer alan, kayan yıldızların uygun alanlarını tamamlamaktadır. Ayrıca bu konuya ek olarak tahtanın bir köşesinde ise “Bazı maddelere dikkat!” başlıklı ek bir çalışma konusu üzerinde de durularak bazı maddelere dokunma, bakma, onları tatma ve koklamanın canlı vücuduna zarar verebileceği üzerinde tartışılmış, tartışma sonucunda tahtaya çizilen yasaklı maddeler görseli içerisine bu maddelerin isimleri öğrencilerin fikirlerini yönlendirmek üzere yazılmıştır. Sınıfın bazı alanlarında görsel bütünlüğü sağlamak için ders içi uygulama sürecinde tasarlanan materyaller, sınıf ortamında öğrenmenin devamlılığını sağlamak ve sınıfta öğrenmeye karşı haz duygusunu geliştirmek için belirli alanlara asılmıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 15: Evimizin Yeri

Ders Adı: Hayat Bilgisi

Kazanımlar: “HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer.” (MEB, 2018c)

Açıklama: Bu etkinlikte görsel sunuyu ön plana çıkararak tahtanın farklı yerlerine evler çizilmiştir. Bu evlerden ortaya çizilen evin kime ait olduğu tahtaya yazılmıştır. Ortaya çizilen bu sahipli tek evden yola çıkılarak aşağıdaki yönergeler yazılmıştır.

1. Yönerge: Aslı, ananas evin doğusunda oturuyor.
2. Yönerge: Ananas evin güneyinde Azra oturuyor.
3. Yönerge: Meltem, Azra'nın batısında oturuyor.

4. Yönerge: Ananas evin kuzeyinde Şahin oturuyor.
5. Yönerge: Şahin'in batısında Nisa oturuyor.
6. Yönerge: Havva Nur, Meltem'in kuzeyinde oturuyor.
7. Sezgin, Aslı'nın kuzeyinde oturuyor.

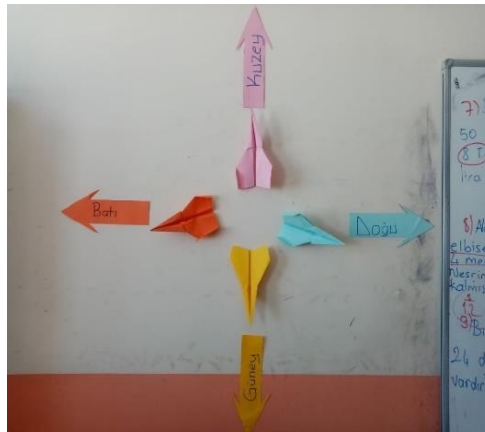
Etkinliğin Uygulanışı: Tahtaya çizilen evler, çocukların ilgisini artıracak şekilde düşünülmüştür. Her bir ev sınıftaki öğrencilerin isimleriyle adlandırılmış ve yönergeler ona göre hazırlanmıştır. Öğrencilerin dikkatini çekmek için kâğıttan uçak öğrencilerle birlikte yapılmıştır. Yapılan uçaklarla tahtanın (çizilen evler) yanına yönler, 4 renkli uçak kullanılarak belirtilmiştir (kuzey-güney-doğu-batı). Yön öğretimi gerçekleştikten sonra bilgiyi pekiştirmek için A4 kâğıdına hazırlanmış her bir yönerge öğrencilere sırasıyla okunmuştur. Burada istenen "Alper nerede oturuyor?" sorusunun cevabını bulmaktır. Belli bir sıra halinde düzenlenen yönergeler, yönlerden (kuzey-güney-doğu-batı) yola çıkarak Alper'in evini bulmalarını amaçlamıştır. Bu yönergeler sırasıyla sınıfa sesli olarak okunmuştur. İsteyen öğrenciler yönergeyi bulmak için tahtaya kalkarak anlaşılır bir şekilde arkadaşlarına anlatmışlar ve yönergeyi takip ederek istenilen kişinin evin kime ait olduğunu bulmuştur.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 16: Tehlikeli Maddeler

Ders Adı: Fen Bilimleri-Türkçe

Kazanımlar: “F.3.4.1.2. Bazı maddelere dokunma, bakma, onları tatma ve koklamanın canlı vücuduna zarar verebileceğini tartışır.”, “F.3.4.1.3. Bireysel olarak veya gruplar hâlinde çalışırken gerekli güvenlik tedbirlerini almada sorumluluk üstlenir.” (MEB, 2018b), “T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.”, “T.3.3.24. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.” (MEB, 2019)

Açıklama: Neden-sonuç cümleleriyle hazırlanan içinde tehlikeli maddelerle ilgili ifadelerin yer aldığı sekiz adet cümle “*Hayatımız Önemli, Sembollere Dikkat!*” sloganına dikkat çekmek üzere tahtaya yazılır. Bu cümleler aşağıdaki gibidir:

1. Aşındırıcı madde eline temas ettiği için etini eritmeye başladı.
2. Çocukken zehirli maddeler duyu organlarına zarar vermiştir. Bu yüzden zehirli maddelerle ilgili her türlü temastan kaçınıyor.
3. Elektrik tehlikesi levhalarının olduğu yerde elektrik akımı olduğu için yaklaşmamaya özen gösteriyor.
4. Soğuk hava deposunda uyarı anlamı taşıyan “düşük sıcaklık levhaları” kullanılmadı, dolayısıyla çalışanlar donma tehlikesiyle karşı karşıya kaldılar.
5. Karayolları Genel Müdürlüğü tehlike levhalarını uygun alanlara yerleştirmelidir. Çünkü yolcular tehlikenin farkında olmalıdır.
6. Kimyasal madde depolarında yangın ve patlama riski vardır. Bu nedenle yaklaşılmamalıdır.
7. Radyoaktif atıkların çevre ve insan sağlığını etkilememesi için çalışmalar başlattı.
8. Parlayıcı maddeler çok çabuk alev alır. Bu yüzden bu maddelere ait depolar tek katlı olmalı ve duvarları yanmaz olmalıdır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğretmen tahtaya yazdığı cümlelerle daha sonra tehlikeli madde ağacında asılacak olan çizilmiş tehlikeli maddelerin görsellerini öğrencilerin eşleştirmesini istemiştir. Bu eşleştirme öncesinde öğretmen bu çizilmiş görselleri eline almış ve ilk cümleyi okumuştur. Öğretmen, cümleyi okuma sürecinde neden-sonuç cümleleri birbirine bağlayan kelimeler üzerinde durmuş ve bu kelimeleri kalemle işaretleyerek belirtmiştir. Her bir cümleden sonra elindeki görseli öğrencilere göstermiştir. Öğrencilerin yönlendirmesiyle öğretmen, elindeki görselleri sırasıyla cümlelerin yanına patafiks (sakız yapıştırıcı) yardımıyla

yapıştırılmıştır. Ders sürecinin bu aşaması tamamlandıktan sonra sınıftan seçmiş olduğu birkaç öğrencinin, cümlelerin yanındaki görselleri “tehlikeli madde ağacının” yapraklarındaki yönergelere göre yapıştırmasını istemiştir. Birkaç öğrenci ile bu aşama tamamlandıktan sonra öğretmen hazırlamış olduğu çalışmaları sınıfın bir köşesine öğrenmeyi kolaylaştırmak ve öğrenmede haz duygusunu geliştirmek amacıyla asmıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Görsel 4

Etkinlik Örneği 17: Kısa Yoldan Çarpma

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.4.4. 10 ve 100 ile kısa yoldan çarpma işlemi yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: İki kanadı açık olarak çizilen kuş resminin üzerine bir boyut daha kazandırmak amaçlı ve etkinliğin sürdürülebilmesi için renkli kâğıtlarla bir kanat daha çizilmiştir. Ayrı olarak çizilen kanatlar öğretmenin yönlendirmesiyle öğrencilerin bireysel olarak yapacakları işlemlerle kanatları açılmış kuşun kanatlarına bir boyut daha kazandıracaktır. Öğrenciler, kuşun kanatlarına bu boyutu kazandırmak için makas ve yapıştırıcıdan destek almışlardır.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmenin dağıtmış olduğu kanatları açık kuş görselleri, her öğrenciye bir adet gelecek şekilde planlanmıştır. Her öğrenciye ayrıca kesilen kanatlardan da verilmiştir. Bireysel olarak ilerlenen bu çalışmada öğrenciler kanatları açık olan kuşun kanatlarının her bölümünde yazılı olan “10 ile 100 sayıları ile kısa yoldan çarpma işlemi” hakkındaki işlemleri cevaplandırmaları amaçlanmıştır. Öğrenciler bu soruları ayrıca bölmelere ayırarak kestikleri kanatların üzerine cevaplandırır. Bu cevaplı kanatları ise boyut kazandırmak amaçlı kanatları açık olan kuşun üzerine yapıştırır. Ayrıca kanatları açık olan kuşun göğsüne yapıştırmak amaçlı kesilen pulları da göğsün üzerinde yer alan soruları cevaplandırarak devam eder. Tüm cevaplandırma ve yapıştırma işlemi tamamlandıktan sonra öğrenciler geri kalan kısımları hayal gücünün getirisi olarak farklılıkla boyamışlardır.

Görsel 1

Görsel 2

Not: İlçede düzenlenen “masal anlatıcılığı” konulu yarışmada okulumuzu temsilen yarışmaya katılacak olan öğrencimizin anlatım sırasında arka planda yer alacak görseller hazırlanmıştır. Bu görsellerin biri de çizim ve boyamaların sonucunda şekillenen “masal evleri”dir. Masal anlatıcılığına yönelik yarışma tamamlandıktan sonra çizmiş olduğum bu evleri sınıfımda değerlendirmenin uygun olduğu düşüncesinden dolayı sınıfın uygun alanına

asılmıştır. Bu çizilen resimleri öğretimle bütünleştirmek adına sınıf içi uygulamamın bir parçası olarak düşünerek bu parçaya bir bütünlük kazandırılması amaçlanmıştır. Öğrencilerden almış olduğum fikirler doğrultusunda bu bütünlük şekillendirilmiştir. Bir öğrencimin bu parçanın bir kuş görseliyle bütünleşebileceği fikri doğrultusunda kuş görseli üzerine bir ders içi uygulama düşünülerek uygun bir tasarım gerçekleştirdim.

Görsel 3

Görsel 4

Not: Öğrenciler, öğretmenlerinin hayal gücünün bir benzerini yaşamlarında kullanmaktadır. Bir öğrencinin çizimi, yeteneği, hayal gücü öğretmenin becerileriyle gelişim göstermektedir. Çizilmiş olan bu evler, sınıfta resim yeteneği olan öğrencilerin ilgisini çekerek bu öğrencilerde farklı bir etki bırakmıştır. Sınıf ortamında, teneffüslerde bu evlerin çizimini tekrar eden öğrenciler farklı örneklerle becerilerinin açığa çıkmasını sağlamışlardır.

Görsel 5

Görsel 6

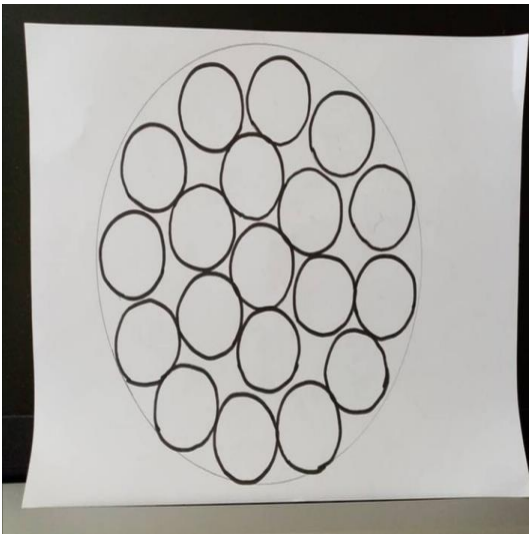
Görsel 7

Etkinlik Örneği 18: Hayal Gücü ile Tasarım

Ders Adı: Görsel Sanatlar

Kazanımlar: “G.3.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.” (MEB, 2018e)

Açıklama: Bu etkinlikte görsel sanat çalışmalarlarıyla öğrencilerin bir tasarım sürecini gerçekleştirmeleri hedeflenmiştir. Çizilen 15 adet çemberden, öğrencilerin kendi hayal güçlerine bağlı kalarak farklı bir tasarı ortaya koymaları istenmiştir. Bu tasarılarından biri de *Görsel 2*'de yer almaktadır.

Görsel 1

Görsel 2

4.2. Araştırma Süreci Öncesi Mesleki Hayatımda Uyguladığım Etkinlikler

Mesleğimin ilk gününden itibaren bir insandaki hayal gücünün öğretmenlikte ayrı bir güce sahip olduğu ve mesleği şekillendirdiği düşüncesindeyim. Bu düşüncemle mesleğimde hayal gücümün etkileri her zaman gözlenmiştir. Bu başlık altında araştırma sürecinin öncesine dayanan ve hayal gücümün yansımaları olan etkinliklere yer verdim (ilk 18 etkinlik). Ayrıca, meslek hayatımda bazı öğrencilerle bireysel olarak ilgilenmek gerektiğini fark ettim. Bireysel olarak ilerlettiğim bu tür etkinliklerde hayal gücümün işlevselliğinden yararlanarak öğrencilere ilginç ve yaratıcı çalışmalar sunmayı hedefledim (son 4 etkinlik).

Etkinlik Örneği 1: Ritmik Sayma

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik-Hayat Bilgisi-Görsel Sanatlar

Kazanımlar: “HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır.”, “HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar.” (MEB, 2018c) “M.2.1.1.6. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntülerini tanıır, örüntünün kuralını bulur ve eksik bırakılan ögeyi belirleyerek örüntüyü tamamlar.” (MEB, 2018a) “G.2.1.3. Çalışmasına hayallerini yansıtır.” (MEB, 2018e)

Açıklama: Üç disiplinin bir arada bulunduğu bu etkinlikte farklılık ve farklılıkların kattığı zenginlik vurgulanmak istenmiştir. Farklılıkların zenginliği ifadesinin anlamı öğrencilere açıklanmıştır. Hayat Bilgisi konusuna değinilerek “görüş farklılığının” bir zenginlik olduğu ifade edilerek “ne kadar çok görüş, o kadar çok değer” olduğu üzerinde konuşulmuştur. Her insanın görüşü bir zenginlik olduğundan, kendimiz de dâhil her insanın görüşüne değer verilmesi üzerinde durulmuştur. Görsel Sanatlar ve Hayat Bilgisi üzerinde ders sürecini ilerlettikten sonra her bir parmağın bir sayıyı ifade edebileceği şekilde PVC A4’e sayılar yazılır. Bu sayılara denk gelecek şekilde öğrencilerin çizmiş olduğu el yerleştirilir. Bazı parmakların uçlarına ise herhangi bir sayı verilmeyip boş bırakılır. Matematikte örüntü konusunu ifade eden bu boşlukların öğrenciler tarafından doldurulması istenir.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öncelikle öğrencilere A5 kâğıtlarına ellerinin çizilmesi istenmiştir. Öğrenciler el çizimini tamamladıktan sonra bardak yardımıyla bu çizdikleri ellerin ortalarını boş bırakacak şekilde çember içine alırlar. Öğretmenin vermiş olduğu yönergeyle başparmağa tavus kuşu şeklini vererek dairenin içi haricinde hayal güçlerini kullanarak boyama yapmışlardır. Hayal gücündeki farklılığın temsili olan boyama üzerinde durularak ders sürecinin bu aşaması tamamlanmış olur. Öğretmen her öğrenciye belli bir harf

söyledikten sonra öğrenciler, bu harfleri çizilmiş olan dairenin arasına yazarlar. Bu aşamada öğrencinin merak duygusu devreye girmiş olur ve öğrenciyi düşündürür. Dersin üçüncü aşamasında ikiye bölünmüş grup olan öğrencilerin ellerinin birleşimiyle her grup iki ele sahip olur. Bu aşamada kullanılacak materyallerden PVC A4, el çiziminin yapıldığı A5 kâğıdının altına konulur. Parmakların uçlarına denk gelecek şekilde öğretmen tarafından sayı örüntüleri yazılır. Bazı parmaklar boş bırakılarak boş bırakılan yerlerdeki bilinmeyenlerin bulunması istenir. Bu etkinlik birden fazla tekrar edilerek matematikteki bu kazanım pekiştirilmiş olur. Ders sürecinin ilk üç aşaması tamamlandıktan sonra öğretmen, öğrencilerin yapmış oldukları çalışmalarını toplar ve daha önce yazılan harfleri dikkate alarak tahtaya yapıştırır. Tahtanın son hali “*Görüşlerim Değerli*” sloganıyla Hayat Bilgisi dersindeki kazanım dikkate alınarak etkinlik tamamlanır. Öğrenci çalışmalarını sınıfın uygun alanına asılarak her bir öğrencinin yapmış olduğu çalışmanın değerinin fark edilmesi sağlanır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 2: Onluğa Yuvarlama

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.1.8. 100’den küçük doğal sayıların hangi onluğa daha yakın olduğunu belirler.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlikte geri dönüşüm ürünlerini kullanarak onluğa yuvarlama konusunu somutlaştırmayı amaçladım. Rulo peçetelerin tükenmesi sonucunda ders süreci için düşündüğüm karton ruloları etkinlik süreçleri için biriktirmekteyim. Bu ruloları etkinlikte sade görünümünden öte öğrencilerin hayal güçlerinin bir ürünü olmasını istediğimden ve renkli görünmesini tercih ettiğimden gönüllü olan öğrencilerle birlikte teneffüs sürecinde suluboya ya da parmak boya ile öğrencilerin bireysel ilgilerine göre boyanmıştır. Bu etkinliğe yönelik boyama örneği *Görsel 2*’de yer almaktadır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu sınıf içi uygulamayı yapmak için biriktirmiş olduğum ruloları ikiye bölerek ve renklendirme sonucunda uhu yardımıyla tahtaya yapıştırılmıştır (Uhu tahtaya hiçbir şekilde zarar vermemekte, uygulama bittikten sonra ve uhunun kurummasının ardından istenildiği vakit zararsız bir şekilde çıkabilmektedir). Yapıştırılma sürecinde ruloların bütünüyle ters V harfi biçiminde bir görsel tasarlanmıştır. Ters V’nin üste olan ucu onluğa yuvarlamadaki kritik olan “5” rakamı ile “4” rakamının arasına denk gelmektedir. “5” rakamı daima bir üste yuvarlandığından dolayı “5” rakamından top bırakıldığında bir üsteki onluğa top yönelmektedir. 4 ve alt rakamlara topu yönlendirdiğimizde ise bir alttaki onluğa top yönelmektedir. Sayılar arasında ise renkli çubuklar uhu yardımıyla yapıştırılmış ve sayılar net bir şekilde birbirinden ayrılmıştır. Öğretmen ilk etapta 10’dan 20’ye kadar yazıları bu çubuklar arasına yazmıştır. Öğrenci tahtaya çıktığında örnek olarak öğretmen, “13 sayısı hangi onluğa yuvarlanır?” sorusunu öğrenciye yöneltmiştir. Öğrenci, topu 13 sayısının bölümüne getirerek bırakmış ve “top hangi bölmeye doğru giderse sorulan sayı o onluğa yuvarlandığına yönelik” kesin bilgiyi kavramış olur. Etkinlik süreci boyunca öğretmen, sayıları farklılaştırarak soru çeşidinde zenginlik oluşturmuştur. Somutlaştırılan bu konu sonrasında konuya yönelik sınıfın tümünde öğrenme gerçekleşmiş ve kalıcılığı artmıştır. Biraz daha zorlanan öğrencilerle daha fazla örnek üzerinde durularak pekiştirilme sağlanmıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 3: “İ” Harfinin Öğretimi

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.1.1.2. Duyduğu sesleri taklit eder.”, “T.1.1.3. Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.” (MEB, 2019)

Açıklama: Bu etkinlikte, harfleri öğrenmede klasikleşmiş öğrenme sürecinin dışına çıkılarak öğrenmeden, okuma-yazma sürecinden haz duyulması ve diğer harflerin öğreniminin öğrenci gözünde kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Siyah fon kâğıtları ve bilgisayar üzerinde hazırlanmış araba ve arabanın belli yerlerine heceler yazılarak hazırlanan bu etkinlikte öğrenilen seslerden, harflerden yola çıkarak heceyi tanıma, okuma ve bu heceyi bulma gibi kazanımlar hedeflenmiştir. Siyah fon kâğıdı ve bilgisayar üzerinde hazırlanmış A4 kâğıdındaki hecelerin içerdiği çizim her öğrenciye ayrı ayrı dağıtılmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen akıllı tahtadan yansıttığı, üzerinde hecelerin bulunduğu araba çizimi ve alt zemin için hazırlanmış olan fon kâğıtlarını her öğrenciye bireysel kullanım için dağıtır. Öğretmenin vermiş olduğu yönergeler, öğrencilerin ders sürecinde kolay yol alması için önem taşımaktadır. Öğretmenin vermiş olduğu yönergelerle öğrenciler, çizimin bulunduğu kâğıttaki heceleri çizimin iskeletine zarar vermeden makasla keserek çıkarır. Bu kesim işleminde öğretmenin okuduğu heceyi sırayla öğrenciler keser. Öğretmenin isteği üzerine araba iskeleti bir kenara konulur. Alt zemin olarak çizilmiş olan araba gölgesi üzerine öğretmenin yönlendirmesiyle öğrencilerin okumuş olduğu heceler sırasıyla öğretmenin

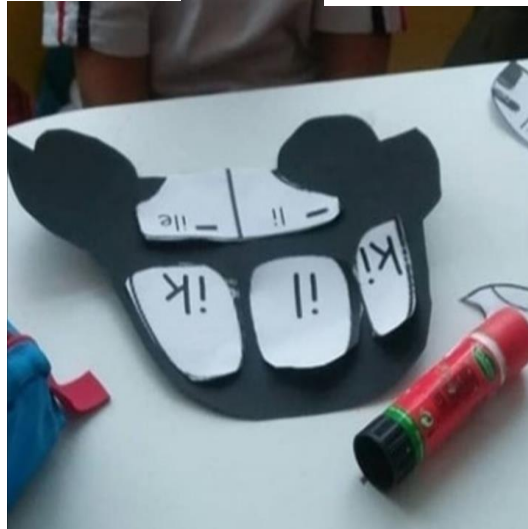
belirlemiş olduğu alana yapıştırılır. A4 kâğıdından çıkarılan heceler, araba gölgesi olarak kesilen zemin üzerine yapıştırılmış, siyah iskeletli bir araba olarak yeniden tasarlanır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 4: “B” Harfinin Öğretimi

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.1.1.2. Duyduğu sesleri taklit eder.”, “T.1.1.3. Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.” (MEB, 2019)

Açıklama: Öğrenme eylemini hızlandıran ve haz duygusunu geliştiren ders sürecindeki oyun, görsellerle zenginleştirilerek farklı bir ritim yakalanmaya çalışılmıştır. Tahtaya çizilen animasyon “b” harfine böcek şekli verilerek “böceğin b’si” vurgulanmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Tahtaya animasyon “b” harflerinden üç adet çizilmiştir. Bu “b” harflerinin içinde belli bölmeler ayrılarak “b” harfi ile başlayan kelimeler yazılmıştır. Sınıf üç gruba ayrılmış, bu oyunla puan biriktirilmesi hedeflenmiştir. Her gruptan seçilen üç öğrenciye birer zıplayan top verilerek çizilen “b” harfine atması istenmiştir. “b” harfi puanlama sistemiyle çeşitli alanlara ayrılmıştır. Her alanın ise puanları birbirinden farklıdır. Üç gruptan her öğrenci sırasıyla “b” harflerine topu atarak topun gittiği kelimeyi okuyup puanı gruplarına kazandırmışlardır. Eğer öğrenci kelimeye denk getirdiği halde kelimeyi okuyamıyorsa o aşamada puan da alamamıştır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 5: Tasarruf

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Hayat Bilgisi

Kazanımlar: “HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir.” (MEB, 2018c)

Açıklama: Soru-cevap ya da tartışmaya yönelik konularda sıradanlığın dışına çıkılarak konuyu hikâyeleştirmek bu etkinliğin bir parçasıdır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte yararlanılan muz ve portakalla harf öğretimi gerçekleştirilmek istenmiştir. Muzlarla “ö” harfinin noktaları, portakallar ise daire şeklinde çizilerek “ö” harfinin yuvarlağı olarak tasarlanmıştır. Öğrencilerin kolay yiyebilmesi açısından ise daire şeklinde olan portakallar ikiye kesilmiştir. İki parça tekrar birleştiğinde daire şeklini almaktadır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 7: Rakamlar

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.1.1.1.1. Rakamları okur ve yazar.” (MEB, 2018a)

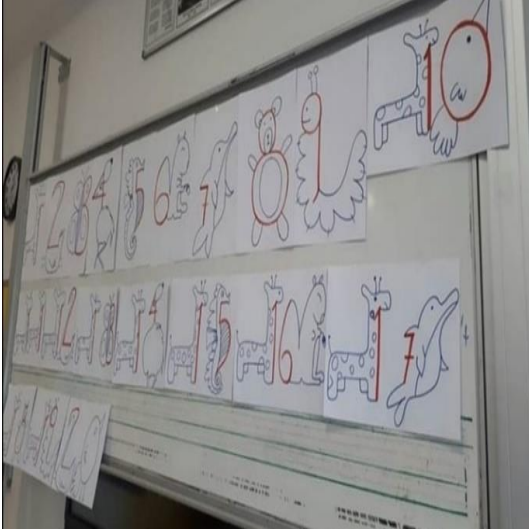
Açıklama: Bu uygulamada öğrencilerin 1’den 20’ye kadar olan sayıların yazılış yönlerinin doğru olması amaçlanmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Tahtaya yapıştırılan A3 kâğıdına yazılış yönleri dikkate alınarak 1’den 9’a kadar olan rakamlar kırmızı kalemle ayrıntılı olarak yazılmış ve öğrencilere gösterilmiştir. Ders süreci öncesi tasarlanan bu şekillerin çiziminde iki farklı renk kullanılmıştır. Öğrencilerin yazı yönünü ifade eden ve rakamı belirgin olarak ortaya çıkaran kırmızı rengi belirginleştirmek kazanım doğrultusunda önemsenmiştir. Bu rakamlarla bir bütün oluşturan her harfe ise özel mavi kalemle şekiller çizilmiş ve farklı figürler çıkarılmıştır.

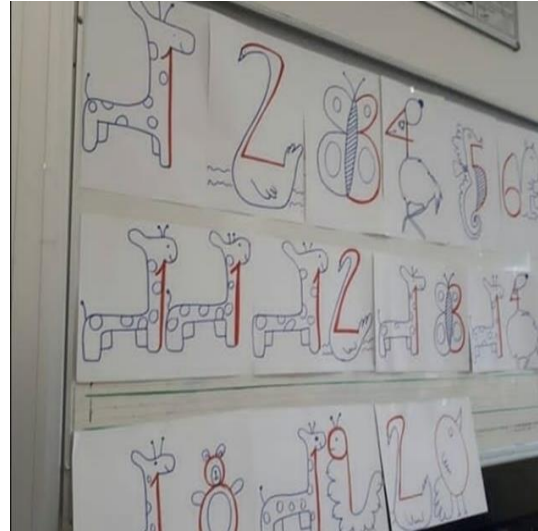
Birinci rakam zürafa,

İkinci rakam ördek,
Üçüncü rakam kelebek,
Dördüncü rakam kuğu,
Beşinci rakam denizati,
Altıncı rakam sincap,
Yedinci rakam fok balığı,
Sekizinci rakam ayı,
Dokuzuncu rakam tırtıl şeklindedir.

Bu konu ile ilgili gerekli çalışmalar tamamlandıktan sonra öğretmen, bu rakamlarla yirmiye kadar iki basamaklı sayıları da göstermek ve ikişerli saymada ön bilgi sunmak için diğer derse bu rakamları ve şekilleri kullanarak 20'ye kadar olan sayıların çizimini yapıp sınıfa getirmiştir. Ders süreci tamamlandıktan sonra materyaller sınıfın uygun alanına asılmıştır. Tek basamaklı sayılarla toplama işlemi yapılacağında bu materyallerden tekrar yararlanılmıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 8: Toplama

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.2.4. Zihinden toplama işlemi yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlik bir oyun olarak tasarlanmıştır. Bu oyunda hem düşünsel hız hem de fiziksel hız, kazanmak için gerekli eylemlerdir. Tahtanın tümüne puzzle olarak çizilmiş bir alan bulunmaktadır. Oyunun kuralı, puzzle’ın her bir parçasının çıkıntıları üzerine yazılmış sayıları toplamaktır. Puzzle’ın parçasının ortasına toplam sonucunu yazabilmek için çıkıntıların puzzle’ın o parçasına dönük olması gerekmektedir. Parçaya dönük olan tüm çıkıntılar toplanır ve puzzle parçasının tam ortasına yazılır. Eğer tek bir çıkıntı o parçaya dönük ise puzzle parçasının ortasına tek o sayı yazılmaktadır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte tahtaya çizilen puzzle alanında çıkıntıların toplamlarını parçalara yazmak için sınıftan üç öğrenci seçilmiştir. Bu üç öğrencinin her birine farklı renkte tahta kalemi verilmiştir. Sürenin başladığı ifade edilerek oyun başlatılmıştır. Oyuna başlayan öğrenciler, oyunu kazanmak için seri ve zihinden toplama işlemini doğru yapmak zorundadır. Tüm puzzle parçası tamamlandıktan sonra öğrenciler kenara çekilerek öğretmen renkli kalemleri cevabın doğruluğunu dikkate alarak saymaya başlar. Her yanlış cevap 2 puanı götürerek öğrencilerin yapmış olduğu puzzle parçaları sayılır. Hangi renk kalem daha fazla puan almış ise o öğrenci galip olur.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 9: Eldeli Toplama

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.2.1. Toplamları 100’e kadar (100 dâhil) olan doğal sayılarla eldesiz ve eldeli toplama işlemini yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlikte eldeli toplama işlemi detaylı olarak öğrencilere anlatılmak istenmiştir. Eldeli toplama işleminin mantığının kavranması amaçlanan bu etkinlikte görseller ön plana çıkacak şekilde tasarlanmıştır. Bu etkinlik tahtada sayılarla bir tasarım olarak gerçekleştirilmektedir. Bu tasarımda; manyetik rakamlar, renkli çubuklar, pipet ve ponponlar ve manyetik toplama işlemi sembolü kullanılmıştır. Tahta tasarımında kullanılan malzemeler; kenarları pipet, köşeleri ponponlarla belli olan karelerin içine manyetik rakamlar yerleştirilmiştir. İki basamaklı sayı başka bir iki basamaklı sayı ile toplanacağından dört adet bu kareden kullanılmıştır. Toplama işleminin sonucu ise renkli çubuklarla iki adet kare olarak tahtaya yapıştırılmıştır. Birinci toplananın eldesinin, ikinci toplananlara aktarılması için de rakamların arasından renkli çubuklarla bir yol çizilmiş, bu elde çizilen bu yolla ikinci toplananların üzerine gelerek ikinci toplananlara eklenilmesi detaylandırılmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrenmede konuda anlamsızlık oluşmaması için tahta tasarımında detaylandırılmaya gidilmiştir. Öğretmen, öncelikli olarak konuyu detaylı anlatmak için karelerin içine yerleştirmiş olduğu rakamları toplamıştır. Birler basamağındaki rakamların toplamı eldeli bir sonuç verdiği için, bu sonucun birler basamağındaki rakamı birinci toplananların altına yerleştirilmiş, onlar basamağı ise “1” şeklinde ortaya çizilen yoldan aşağıdan yukarı doğru sürüklenerek götürülmüştür. Daha farklı açıklaması ise birler basamağındaki toplananların eldesi (birinci toplananın “1” onlar basamağı), iki sayının onlar basamağının üst kısmında yer alır. Elde ile birlikte onlar basamağındaki sayılar toplanarak sonuç kısmına yazılır. Öğretmen detaylı anlatımını yaptıktan sonra öğrenciler tahtaya çıkarak farklı örneklerin çözümünü gerçekleştirirler.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 10: Verilmeyen Rakamlar

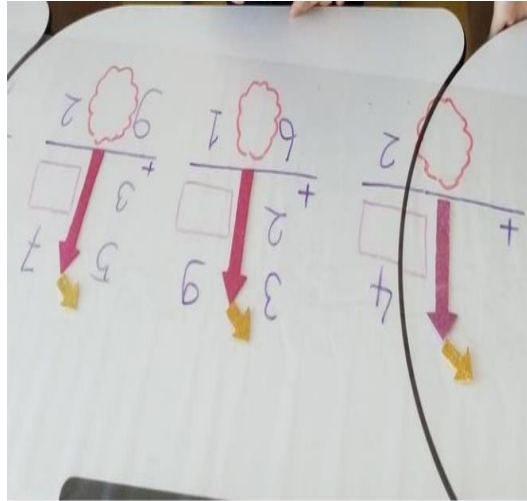
Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.2.2. İki sayının toplamında verilmeyen toplananı bulur.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Grup olarak yerleştirilen öğrenciler, masalarında tasarlanmış etkinlikte üç adet PVC A4, küçük sarı ok ve büyük pembe ok sembolleri kullanmıştır. PVC A4’ün üzerine tasarlanan toplama işleminde oklar eldeyi ikinci onlukların üzerine götürmek için bir yol olarak düşünülmüştür. Öğretmen her öğretim sürecinde aktif olduğu gibi bu süreçte de gruba yönelik anlatımlarda bulunarak süreci devam ettirmiştir.

Etkinliğin Uygulanışı: Üçerli grup olan öğrenciler masalarında bulunan PVC A4’ün üzerine tasarlanan üç adet toplama işlemini yapmışlardır. Öğretmen, çalışmalarını tamamlayan öğrencilerin yanına giderek anlaşılmayan durumlarda gruba yönelik anlatım gerçekleştirmiştir. Çalışmasını tamamlayan gruba “farklı, toplananı verilmeyen” işlemler yazılarak ders süresi boyunca konunun pekiştirilmesi sağlanmıştır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 11: Kesirleri Toplama

Sınıf Seviyesi: 4

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.4.1.7.1. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemi yapar.”
(MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlik sınıf dışında, futbol sahasında gerçekleşmiştir. Çocuklardan parkur oluşturarak bedensel anlamda belli efor harcamaları istenir. Bu eforun sonunda ise balonların içine konulan kâğıtlara yazılmış “paydaları eşit olan kesirlerde toplama ve çıkarma işlemleri”nin parkur sonunda yer alan beyaz tahtaya yazılması ve çözülmesi istenir.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğrenciler iki gruba ayrılır. Parkurda yapacakları eylemler hızlanma, koşma, zıplama ve atmadır. Aynı anda başlayan iki gruptan birer öğrenci parkurdaki gerekli eylemleri yaparak daha önce şişirilip içine birer tane işlemin yazılıp konulduğu balonları oturarak patlattıktan sonra en erken sonuca ulaşan grup oyuncusu işlemi çözme hakkı kazanır. Parkurda kazanan öğrenci işlemi çözmek için tahtanın alanına gidip işlemi çözmeye çalışır. Başarılı bir şekilde işlemi çözebilirse grup puanı alır. İşlemden hata görülürse ikinci oyuncuya işlem çözme hakkı verilir. İkinci oyuncu işlemi çözerse puanı kendi grubuna almış olur. Her iki grup da çözemese puan ortada kalır ve yeni oyuncularla oyuna devam edilir. Çözülemeyen sorular öğretmen tarafından öğrencilere detaylı olarak anlatılır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 12: Kesirleri Toplama

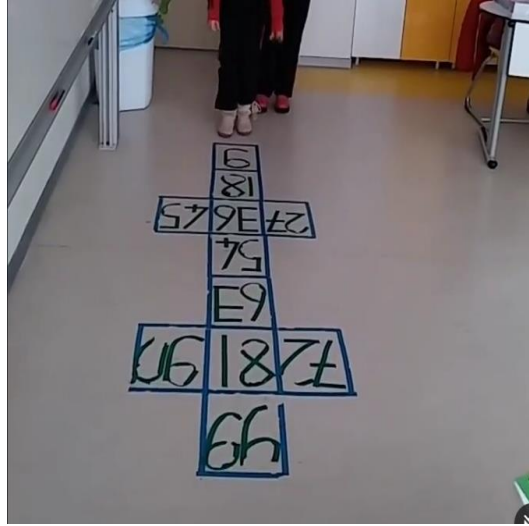
Sınıf Seviyesi: 4

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.3.1.1.6. 100 içinde altışar, yedişer, sekizer ve dokuzar ileriye ritmik sayar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlikte amaç, sınıfın bir alanında oluşan bu görseli çocukların oyun yoluyla içselleştirmesidir. Renkli bantlarla şekil verdiğim ritmik saymalar sürekli göz önünde olduğu için çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.

Etkinliğin Uygulanışı: Hem görsel anlamda hem de oyun yoluyla öğrenmeyi kolaylaştıran seksek oyunu dokuzarlı ritmik sayma ile şekillenmiştir. İlk aşamada, öğrencilerle bu seksek oyunu oynatılmıştır. Sonraki aşamalarda ise şekli bozmadan öğrenme tam anlamıyla gerçekleşene kadar teneffüs sürelerinde öğrenciler oyuna devam etmiştir.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 13: “R” Harfinin Öğretimi

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.1.1.2. Duyduğu sesleri taklit eder.”, “T.1.1.3. Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.” (MEB, 2019), “Mü.1.C.1. Ses oyunları yapar.” (MEB, 2018d)

Açıklama: Bu etkinlikte öğrencilere eğitimin farklılığını sunarak öğretim gerçekleştirilmek amaçlanmıştır. Öğrenciler sıradan öğrenme yöntemleri dışında farklı materyallerle etkileşime girdiklerinde öğrenmeye karşı daha da istekli/heyecanlı olurlar. Gözlerinden ve sözcüklerinden bildiğim bu heyecan yüklü davranışları öğrenmeye karşı daha çok güdülemektedir. Materyalleri ders sürecine hazırlama aşamasında beyaz yapışan küçük

kâğıtlar ve her öğrencinin kendine ait olan melodikalarından yararlanılmıştır. Her öğrenciye tek tek daha önce yazmış olduğu “r” harfine yönelik tüm heceler teneffüs sırasında öğrencilerin melodikalarına planlanan seslere yapıştırılmıştır. Ders süresine olan hazırlık tamamlanmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Tahtaya yazılan “r” harfine yönelik tüm heceler tek tek okunmuş ve öğrencilerin melodikalarına yazılan heceler öğrencilere fark ettirilmiştir. Daha sonra tahtaya yazılan heceler belli sıra halinde okunarak öğrencilerin de okuma sonrası aynı anda önlerinde bulunan melodikalardaki istenilen heceye basmaları istenmiştir. Hece öğrenimini gerçekleştiren bu etkinlik, sınıfta tüm öğrencilerin birlikte hareket etme becerisini de geliştirmektedir. Etkinlik sonrası arkadaşları ile birlikte bir melodi oluşturan öğrenciler müzikle Türkçe dersinin birleşiminden oluşan eğlenceli bir dersi tamamlamış olurlar.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 14: Bölme İşlemi

Sınıf Seviyesi: 2

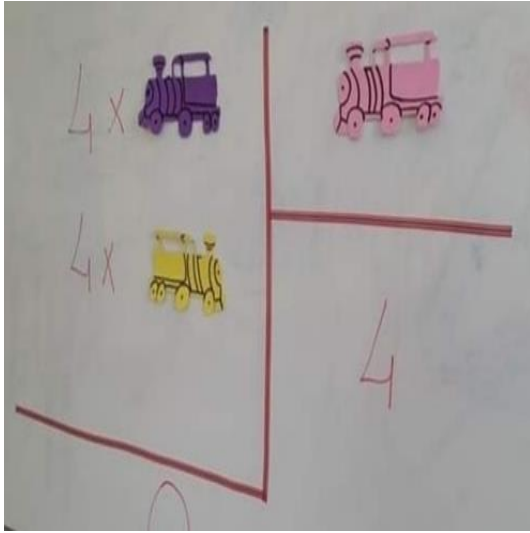
Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.5.1. Bölme işleminde gruplama ve paylaşırma anlamlarını kullanır.”, “M.2.1.5.2. Bölme işlemini yapar, bölme işleminin işaretini (\div) kullanır.” (MEB, 2018a)

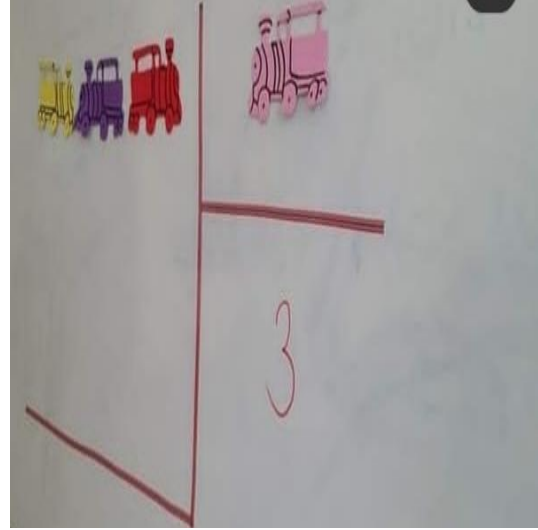
Açıklama: Bölme işleminin mantığının öğrenilmesi için daha açıklayıcı bir anlatımı tercih ettim. Mantığı kavranan konularda ileriye yönelik daha fazla kalıcılık artmaktadır.

Görselliği ön plana çıkararak öğrenmede haz duygusunun gelişimi hedeflendiğinden dolayı eva kâğıtlara trenler çizilmiştir. Bu görsellerle bölme işlemi yapılması amaçlanmıştır.

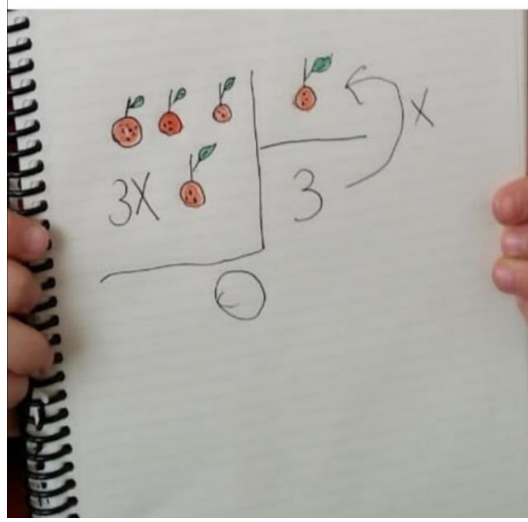
Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte çizilen görseller, bölünen ve bölen rolündedir. Bölme işlemi konusu, çarpma işlemi konusundan sonra geldiği için bu işlemin açıklamasında çarpma sembolünden yararlanılmaktadır. Bölüneni ifade eden bir tren görselinin kaç tane bölüneni ifade ettiği çarpma sembolüyle gösterilmiştir. Örnek olarak; “5*tren kaç tren eder?” sorusunun bölümüne 5 rakamı yazılır. Görsellerde detaylı olarak gösterilmiştir. Bu etkinlik sonrası öğrenciler, bu anlatımı farklı nesnelere hayal etmiş ve bu hayalini çizerek tamamlamışlardır. *Görsel 3*'te bir öğrencinin hayaline yönelik bir çizim yer almaktadır.

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

Etkinlik Örneği 15: İskelet

Sınıf Seviyesi: 4

Ders Adı: Fen Bilimleri

Kazanımlar: “F.4.1.1.1. Vücudumuzun destek ve hareketini sağlayan kemik, eklem, kas ve iskelet kavramlarını ve bu yapılar arasındaki ilişkileri açıklar.”, “F.1.1.2. İskelet ve kas sağlığını etkileyebilecek durumları örneklerle açıklar.” (MEB, 2017)

Açıklama: Her bölgenin kendine özgü farklılıkları vardır. Çevrede olan çeşitlilikten yararlanılması eğitim-öğretime renk katmaktadır. Pasta alanında belli bir uzmanlığa sahip velimle birlikte eğitim-öğretime farklı tasarımlar sunmak için işbirliğinde bulunduk. Bu alandaki uzmanlığın sınıf ortamına taşınmasının öğrencilerdeki haz duygusunu etkileyeceği düşüncesindeyim. Velimle yapmış olduğum işbirliği sonucunda Fen Bilimleri dersinin vücudun bilmecesine yönelik konu anlatımı gerçekleştirilmeden önce öğrencilere iskelet sisteminin yer aldığı bir kurabiye vererek derse olan ilginin artması amaçlanmıştır. 2016 yılında planlanan bu etkinlikte, öğretim programındaki “Vücudun bilmecesini çözelim” ünitesi 2017 yılındaki öğretim programındaki değişiklikle kaldırılmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte ders anlatımı sürecinden sonra daha önce hazırlanmış kurabiyeler sınıfa getirilerek öğrencilerin derse olan tutumlarında olumlu değişiklikler oluşturmak için öğrencilere dağıtılmıştır. Hijyene dikkat edilerek verilen bu kurabiyeler tek tek özel olarak poşetlenmiştir. Yemeden önce kurabiyenin üstünde bulunan iskelet görseli üzerinde konuşulmuştur. Daha sonra afiyetle kurabiyeler yenmiştir. Öğrenciler daha önce görmediği iskelet tasarımlı kurabiyelere ilgiyle yaklaşmışlar ve heyecanlanmışlardır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 16: Çarpma İşlemi

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.4.1. Çarpma işleminin tekrarlı toplama anlamına geldiğini açıklar.”, “M.2.1.4.2. Doğal sayılarla çarpma işlemi yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinliğin amacı öğrencilere çarpma işleminin mantığını kavratmaktır. Doğrudan ezber şeklinde verilen çarpma işleminde derse olan ilgi kısır kalabilmektedir. Mantığını kavratma yoluyla yapılan çalışmalarda öğrencinin öğrenmeyi kolay gerçekleştirebildiği için hem kendine güveni artmakta hem de haz duygusuyla birlikte öğrencilerin zihinsel tasarım süreçlerini etkilemektedir. Etkinlikte materyal olarak her öğrencinin kendine ait oyun hamurları ve pipetler kullanılmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden kendilerine ait olan oyun hamurlarının istedikleri renkleri çıkarmaları istenir. Daha önce hazırlanmış olan pipetlerden dağıtılır. İlk olarak birerli çarpma işlemi ile başlanır. Zeminde 1 tane bilye büyüklüğünde oyun hamuruna bir pipet batırılır. O pipetin diğer ucuna yine yuvarlanmış başka bir oyun hamuru batırılır. Sonra öğrenciye “Bir tane bir, kaç eder?” sorusu yöneltilir. Daha sonra zeminde bir oyun hamuru ve o oyun hamuruna batırılmış ucunda oyun hamuru bulunan ikinci bir pipet batırılır. “Bir tane iki kaç eder?” sorusu yöneltilir. Birli çarpma işlemlerinden sonra ikili çarpma işlemlerine geçilir ve zeminde birbirine bağlanmış iki tane bilye büyüklüğünde oyun hamuru yer alır. Her bir oyun hamuruna birer tane pipet batırılır ve pipetlerin uçlarına tekrar oyun hamuru konulur. Zeminde iki adet oyun hamuru olduğundan ve her bir oyun hamurunun üstünde bir tane pipet bulunduğundan “İki tane bir kaç eder?” sorusu yöneltilir. Daha sonra zemindeki iki oyun hamurunun her birine 2 tane pipet takılır. Zemin iki olduğundan “İki tane iki kaç eder?” sorusu yöneltilir. Bu mantık çerçevesinde zemindeki oyun hamurları çoğaltılarak büyük rakamlara yönelik çarpma işlemleri yapılabilir.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 17: Sıvıları Ölçme

Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.3.5.1. Standart olmayan sıvı ölçme birimlerini kullanarak sıvıların miktarını ölçer ve karşılaştırır.”, “M.2.3.5.2. Standart olmayan sıvı ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Standart olmayan sıvı ölçme birimleri konusunu daha çok somutlaştırmak için ve çocuklarda ilgi uyandırmak amacıyla evcilik oyununu sınıf ortamımıza dâhil ettik. Evlerinden oyuncaklarını getiren öğrenciler, gruplar oluşturarak PVC A4 üzerine işlemlerini yazıp oyuncaklarla (fincan, kaşık, sürahi, vb.) daha önce planlanan işlemleri uyguladılar.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte standart olmayan sıvı ölçme aletleri tanıtılarak probleme dayalı sorular geliştirilmiştir. Tahtaya yazılan bu sorular, öğrencilerin önlerinde bulunan PVC A4 kâğıdına çözümlenmesi istenir. Çözümlenmeden önce öğrenciler, evden getirdikleri oyuncaklarla problemlere yönelik işlemlerin uygulanışını denemişlerdir. Sınıfta bir döngü olarak devam eden sözcü anlatımı sayesinde tüm öğrenciler getirmiş olduğu materyallerle tahtada yazılan problemlere yanıtlar vermeye çalışmışlardır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 18: Toplama-Çıkarma

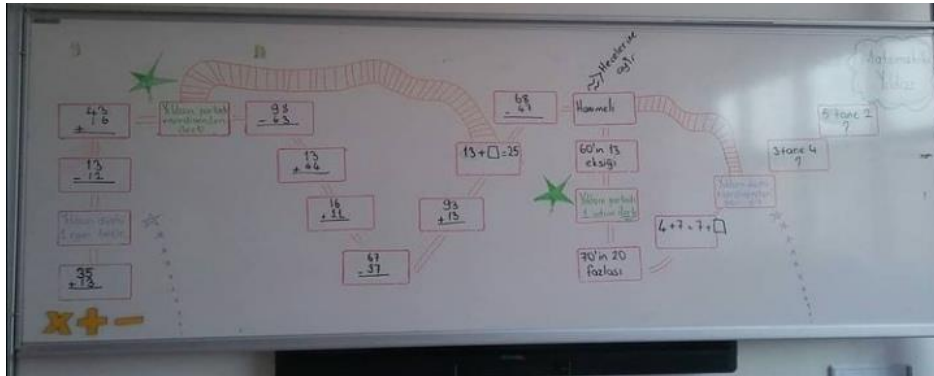
Sınıf Seviyesi: 2

Ders Adı: Matematik

Kazanımlar: “M.2.1.2.1. Toplamları 100’e kadar (100 dâhil) olan doğal sayılarla eldesiz ve eldeli toplama işlemini yapar.”, “M.2.1.3.1. 100’e kadar olan doğal sayılarla onluk bozmayı gerektiren ve gerektirmeyen çıkarma işlemini yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Üç kişi ile oynanan bu oyun rakip takibi, dikkat ve empati kurma becerilerini geliştirmenin yanı sıra matematikte toplama ve çıkarma işlemlerine yönelik pratiklik de kazandırmaktadır. Öğrencilere sıradan bilgisayar oyunlarını sunmak yerine sınıf öğretmenin kendi tasarısını öğrencilere yönlendirmek öğrencilerde düşünme becerilerinde ciddi gelişimler yapmaktadır. Öğretmenini örnek alan öğrenci hazırcılıktan daha çok bireysel tasarımın önemini kendi düşünme becerileriyle harmanlayacaktır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğrencilere farklı zihinsel becerilerini geliştirmenin yanı sıra eğlenceye yönelik ders kazanımlarını sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrencinin tahtaya yazılan işlemleri yaparak tahtanın sonundaki bitiş alanına ulaşması istenmiştir. Başlangıç ve bitiş arasında çeşitli yollardan geçilmesi gerekmektedir. Üç grup halinde ayrılan sınıfın her grubundan birer öğrenci seçilmiştir. Bu öğrencilerden sıranın üzerinde duran daire şeklinde içine 1’den 5’e kadar yazılmış kapalı kâğıtlardan seçilmesi istenmiştir. Sırayla seçen öğrenciler kendilerine gelen sayı kadarıyla tahtada bulunan her bir grubu temsil eden farklı sembolleri sahip oldukları sayı kadar ilerletmişlerdir. Başlangıç ve bitiş arasında farklı süreçleri atlayan öğrencilerden ilk bitiş noktasına gelen öğrenci grubuna puan kazandırmıştır. Her farklı grupta yeni işlemler yazılarak oyunun devam ettirilmiştir.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 19: Toplama

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Matematik

Kazanım Adı: “M.1.1.2.1. Toplama işleminin anlamını kavrar.”, “M.1.1.2.2. Toplamları 20’ye kadar (20 dâhil) olan doğal sayılarla toplama işlemini yapar.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlik, okuma-yazma sürecinin gerisinden gelen bir öğrencimle yapmış olduğum bireysel bir çalışmadır. Okuma-yazma sürecini geç tamamlayan bu öğrencimde matematik becerilerinin kazanımı da gecikmeli olarak devam etmektedir. Görsellerle birlikte renkli kartların üzerinde bir bardağın içinde kaç tane bilye olduğu gösterilmiştir. Öğrenciden iki tane kart seçmesi istenmiştir. Öğrenci seçmiş olduğu kartların her birinde bardağın içindeki çizilmiş bilyeleri sayar ve toplamı elde etmek için her bir karttaki bilyeler kadar kendi bardağının içine gerçek bilyeleri yerleştirir ve iki kartın toplamına ulaşmış olur.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 20: Nota

Sınıf Seviyesi: 5 yaş

Ders Adı: Müzik

Açıklama: Bu etkinlikte, notaların öğrenimini hızlandırmak, daha anlamlı hale getirmek ve eğlenceli bir sürecin başlangıcını ifade etmek için farklı yöntemler kullanılması tercih edilmiştir. Bu etkinliği kendi çocuğuma uygulamış bulunmaktayım. Hayal gücünün,

öğretimin olduğu her yerde aktif olması düşüncesindeyim. Bu düşüncenin ışığında evde devam eden öğretim sürecinde de hayal gücü aktifliğini korumakta ve üretkenliğin sonunun olmadığını göstermektedir. *Görsel 1*'de notaların ne kadar süreyle çalınacağını gösteren kare kâğıtlardan yararlanılmıştır. *Görsel 2*, fa anahtarına yönelik notaların porte üzerindeki yerlerinin tek tek gösterilip pekiştirilmesi için gökkuşağı sembolünden yararlanılmıştır.

Görsel 1

Görsel 2

Etkinlik Örneği 21: Kelime Okuma

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Türkçe

Kazanımlar: “T.1.3.3. Hece ve kelimeleri okur.” (MEB, 2019)

Açıklama: Hayal gücü, çevredeki herhangi bir nesnenin dönüşümünün sağlanması için gerekli bir düşünme eylemidir. Bu düşünme eyleminde o nesnelere hedeflenen konuya dönüştürmek gereklidir. Hafıza geliştirme akıl ve zekâ oyunlarından olan bir materyali hafıza gelişimi kazanımının yanı sıra okuma becerilerinin gelişimini desteklemek açısından bir dönüşüm gerçekleştirdim. Aynısını bulma oyunu oynayan öğrenci bu oyun sayesinde daireler içinde yazılı olan kelimeleri de okuyarak okuma becerisinin de hızlanması hedeflenmiştir.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte olması gereken okuma sürecinin gerisinden gelen öğrencilerin, farklı materyallerle olması gereken okuma sürecini takip etmesi amaçlanmıştır. Bireysel olarak çalışmış olduğum öğrencilere bu oyun oynatılmıştır. Oyunda yazının üstünde olan daire kaldırılır, okunur. Daha sonra eş bulunması istenir ve öğrenci çeşitli denemelerde

bulunarak hem okuma becerisini geliştirir hem de akılda tutma eylemini gerçekleştireceğinden dolayı hafıza gelişimini desteklemiş olur.

Görsel 1

4.3. Meslektaşlarının Hayal Güçlerine Dayalı Uyguladığı Etkinlikler

Bu başlıkta meslektaşlarının farklı sınıf düzeylerine ait farklı konuları öğretmek amacıyla hayal güçlerine dayalı olarak uygulamış oldukları çalışmalara yer verdim.

Etkinlik Örneği 1: Bölmede Sıfırları Yok Etme

Sınıf Seviyesi: 4

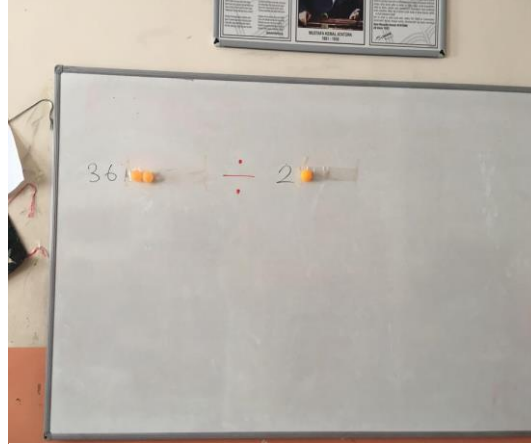
Ders Adı: Matematik

Kazanım Adı: “M.4.1.5.3. Son üç basamağı sıfır olan en çok beş basamaklı doğal sayıları 10, 100 ve 1000’e zihinden böler.” (MEB, 2018a)

Açıklama: Bu etkinlikte bölme işleminde son rakamları sıfır olan sayıları zihinden işlem yaparak daha kolay bir sonuca ulaşılması amaçlanmıştır. Etkinlikte tenis toplarından yararlanılmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğretmen, tahtaya yazmış olduğu sayıların sıfır rakamlarını tenis topuyla belirtmektedir. Tenis toplarına dikkat çekilerek sıfır rakamındaki kolay atılma, öğrencilerin zihinlerinde daha da öğrenilebilir bir durum yaratılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sırayla tahtaya çıkan öğrenciler, tahtadaki işlemi yapmak için sıfırları atmanın en kolay yolunu bulmaya çalışmıştır. Öğretmenin göstermiş olduğu teknikle her bölünenden alınan sıfır kadarıyla bölenden de aynı sayıda sıfır alınması

istenmektedir. Öğrenciler sıfır rakamını topla eşleştirerek sıfır silme eyleminin yerine topları alma eylemini uygulamaktadırlar.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 2: Renkler

Sınıf Seviyesi: 3

Ders Adı: İngilizce

Kazanım Adı: “E3.5.S2. Students will be able to tell the colors and quantity of the toys they have (Öğrenciler sahip oldukları oyuncakların renklerini ve miktarlarını söyleyebileceklerdir.)” (MEB, 2018f)

Açıklama: Bu etkinlik süreci, daha önce hazırlanan çam ağacını boyama işlemi ile tamamlamaktır. Tüm öğrenciler etkinliklerini tamamladıktan sonra her öğrencinin etkinliğinin birleşiminden oluşan daha büyük bir ağaç, okulun koridorunun duvarına yerleştirilerek öğrencilerde öğrenmenin kalıcılığının sağlanması amaçlanmıştır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğretmen öğrencilere renkleri öğretmek için A4 kâğıtlarına çizilmiş olan daireler içindeki çam ağacı dağıtır. Dairelerin içinde öğrencilerin öğrenmeleri gereken renkler yazılıdır. Öğrenciler bu dairelerin içindeki yazıları okuyarak istenilen renkleri boyarlar. Bu etkinlik yılsonuna denk geldiği için daha büyük bir çam ağacının görseli yapılmak istenmiştir. Bu amaçla, öğrencilere dağıtılan ağaç görselinin tamamlandığı A4’ler toplanarak birleştirilmiş ve böylece daha büyük bir çam ağacı görseline (*Görsel 1*) ulaşılmıştır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 3: Okuma

Sınıf Seviyesi: 1

Ders Adı: Türkçe

Kazanım Adı: “T.1.3.12. Okuma stratejilerini uygular.” (MEB, 2019)

Açıklama: Bu sınıf alanında sessiz okuma çalışması yapılmıştır. Alandaki hayal gücü, sessiz okuma çalışmasına ayrı bir hava katmıştır. “Masal anlatıcılığı” yarışmasına katılan öğrencinin arka planı için hazırlanan çeşitli görseller ve şömine, hayal gücünün bir ürünü olarak sınıfın okuma alanına yerleştirilmiştir. Sınıfın bu alanı çocukları okumaya güdüleyerek, okumaya karşı olumlu anlayışın gelişmesi amaçlanmıştır.

Görsel 1

Etkinlik Örneği 4: Madde

Sınıf Seviyesi: 4. Sınıf

Ders Adı: Fen Bilimleri

Kazanım Adı: “F.4.4.1.1. Beş duyu organını kullanarak maddeyi niteleyen temel özellikleri açıklar.” (MEB, 2018b)

Açıklama: Bu etkinlikte öğrencilere renkli kâğıtlar dağıtılmıştır. Öğrenciler, yaptıkları ürünleri “anlat bakalım” tekniği ile arkadaşlarına sunmuşlardır.

Etkinliğin Uygulanışı: Bu etkinlikte öğretmen vermiş olduğu görsellerin (yastık, şişe, balon, uçak, çanta, bardak, pelüş ayı, araba, elek, vb.) özelliklerini öğrencilerin yapmış oldukları kitap görünümlü ürünlerin içlerine yazmaları istenir. Öğrenciler kendi cümleleriyle nesnelere tanımlanmış ve kitaplarına yazmışlardır. Tanımlanan nesnelere bireysel olarak “anlat bakalım” tekniği ile arkadaşlarına aktaran öğrenciler “Ben neyim?” sorusuyla nesnelere isimlerinin bilinmesini istemişlerdir.

Görsel 1

4.4. Etkinlikler Esnasındaki Duygu ve Düşüncelerimi Yansıtan Günlükler

Araştırma sürecinde tuttuğum günlüklerim, gözlemlerim ve yaşantılarım ile varmış olduğum sonuçlara dayanmaktadır. Yazdığım bu günlükler; öğretimin aktif olduğu zaman diliminde, 2021-2022 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde okulun ilk açıldığı haftadan itibaren haftalık olarak yazılmıştır.

Günlük 1 (Hafta 1)

Her çocuğun ihtiyaç ve arzuları vardır. Sınıf öğretmenliği mesleğinde ise bu gerçeklikler gözetilerek güne başlangıç yapılır ve sınıf öğretmeni bu gerçekliklere uyan biri olarak sınıftaki

öğrencilerin isteklerine özgü sınıfta yeni bir atmosferin varlığını oluşturur. Tüm bu gerçekliklerin farkına varıp analiz ederek yeni durumlar sentezlemesi öğretmenin hayal gücüne kalmıştır. Bir çocuğun hayallerini tanımlayabilmek için de sınıf öğretmenin hayal gücüne gereksinim duyulmaktadır. Çocuğun hayallerine ulaşabilmesi için sınıf öğretmenin sıra dışı düşünmeyi önemsemesi şarttır.

Hayal gücünün işlevlerinden yararlanmış bir öğretmen, öğrencilerinde duygusal bir etki bırakır. Öğretmenin öğrencisiyle girdiği olumlu iletişimle birlikte, ödül ve ceza ile işleyişi kabul etmek yerine, çocuğu tanıyabilmek için sınıf içi ve sınıf dışı planlanan sıra dışı etkinliklere ihtiyacı vardır. Çünkü hayal gücüyle bezenmiş bir öğretime yönelik etkinlikler, öğrencilerde güçlü ve derin bir duygusallık yaşatır. Bu arada sıra dışı ders içerikleriyle yaşanan duygu alışverişi bu sürecin verimli bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır.

Bu düşüncelerin etkisinde bulunarak deneyimlerimdeki artışla ve hayal gücümün uyandırdığı duygularla yaşamda profesyonel eylemler gerçekleştirmek için mesleğime anlam katmaya çalışmaktayım. Küçük yaşta hayal gücünü kullanma yetisine sahip olan çocukların bu yetilerini köreltmeden yetişkinlik dönemlerine aktarılması için bu konuda çok fazla deneyim sunmak adına ön hazırlıklarda bulundum. Çünkü bir sınıf öğretmenin somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş sürecinde rol aldığını bilmekteyim. Bu yüzden materyal seçimimdeki deneyimlerimin, gelişim çağında bulunan çocukların eğitime ilişkin anlayışlarında belirleyici olacağını düşünmekteyim.

Çalıştığım okulda, uzaktan eğitim sürecinden bir sonraki yıl görev almam nedeniyle ve öğretmenlik yaptığım alan kırsal bir alanda bulunması dolayısıyla genel ağ kullanımında altyapı yetersizliğinden dolayı birçok öğrenci eğitim ortamından uzak kalmıştır. Önyargıdan uzak bir şekilde tanıdığım öğrencilerimin her birine hitap etmeye çalışarak sınıf içi ders içeriğini tasarlama planlı olmaya özen gösterdim. Üçüncü sınıf öğretmeni olmama rağmen 27 öğrencilik bir sınıfta altı okuma-yazma bilmeyen öğrencimle ders sürecine başlangıç yaptım.

İlkokulda bir öğretmen öğrencilerini başarısız, yetenekli, alt kültür gibi birçok kategoriye ayırmadan; öğrencilerini tanıyarak, önemseyerek, çeşitli ders içerikleriyle derse hazırlamalıdır. Çünkü öğrenme, insanı mutlu eden bir eylemdir. Disiplinin gerçekleşmesi için de olumlu iletişimin yanında çocuğa eğlenceli bir öğrenme ortamı sunmak gerekir. Çocuğun, okul sürecindeki kazanımlarının kendini ne kadar olumlu etkilediğinin farkında olduğunda, okula yönelik düşüncelerinde cesaret belirtileri de yeşermeye başlar.

Günlük 2 (Hafta 2)

Yaşamda insanın kendini iyi hissetmesi çevresine sağlamış olduğu yararlarla gerçekleşir. Meslek hayatımı düşündüğümde çevremdeki çoğunluk öğrencilerimdir. Ayrıca zamansal anlamda günümün çoğunluğunu eğitim ortamlarında geçirmekteyim. Bulduğum eğitim sürecinde etki ettiğim insanlar ne kadar çoğalır o derece kendimi iyi hissederim. İyi hissettikçe yaşama dair bakış açım da olumluluklar artar. Bir öğretmenin etki etmiş olduğu öğrencilerinden almış olduğu dönütün kalitesi ne kadar artarsa başarıya duygusu da o yönde düşüncelerinde kendini gösterir. Bu yüzden kalite, benim başarıya duygularımı artırmakta ve kendimi sürekli mesleğime yönelik farklılık arayışında bulunmamı sağlamaktadır.

Duyularımızdaki canlanmış düşünceler eylemlerimize yön verdiğinden hep diri tutmak ilk amacımdır. Çünkü duyularımızdaki olumluluk, eylemlerimizin anlam düzeyinde olumlu bir artış sağlamaktadır. Bir döngü olarak düşündüğüm bu olay, kendimi iyi hissetmemi sağlayan çevreme, dokunuşlarıma ve çalışmalarına yön veren mesleğime yönelik sahip olduğum duygularımdır. Düşünsel olarak yoğunlaştığım çalışmalarımda yıllar geçtikçe (deneyim edindikçe) planlamada ve uygulamada çalışmalarımın orijinallik kazandığını ve niteliksel artışın gerçekleştiğini düşünmekteyim. Çalışmalarımı değerlendirdiğimde belirlediğim amaca daha hızlı ve doğru bir şekilde ilerlediğimi gözlemlemekteyim.

Sınıf içi ve sınıf dışı öğretim sürecini etkileyen duygular, eylemlerimize yön verdiği gibi eylemlerimize yeni taktikler de ekleyerek hayal gücümüze genel bir bakış açısı kazandırır. Öğretim süreçlerindeki niteliği artıran, planlılığı ve uygunluğu olan hayal gücü çeşitliliğinin öğrencilerimle aramdaki iletişimde de olumlu yansımalarının olduğunu düşünmekteyim. Okulun ilk zamanlarında, ilk çalışmalarımı gerçekleştirdiğim süreçte öğrencilerimi enseli sistemden (art arda dizilmiş sıra siteminden) uzaklaştırarak sıralarda düzenlemeler yapma fikrinin sıradanlığa karşı bir tepki olması nedeniyle, bu ilk tepkimi uygulama sürecinde gerçekleştirmek istedim. Farklı bir biçimde oturmaya başlayan öğrencilerimin yüreğindeki kıpırtıları, gözlerindeki parıldayan ışıkları gördüğüme inanıyorum. Hayal gücüme ton veren bu ışıklar derslerimde duygularımı da ön plana çıkararak bilişsel ve duygusal anlamda ders sürecine olumlu değerler kazandırmıştır.

Günlük 3 (Hafta 3)

Her bir süreç bir sonraki yaşanılacak süreci etkiler. Şu an yaşanan zamanın, gelecek zamanı şekillendirdiği gibi. Süreci verimli yaşamak için zamanda değer algısı yaratmak

gereklidir. “Değer” kavramı ise sıradanlıktan öte bir yaşamı betimlerken hayattan haz alma duygusunu da tanımlamaktadır. Kendimiz için değerli bir hayatımız olsun ki, sıra dışı bir yaşamla haz duygusunu tadalım. Hayattan haz alarak yaşayabilmek içinse bakış açımızdaki farklılıkla sıra dışı eylemlerin ve düşüncelerin yolundan gitmeliyiz. Düşünceler eylemleri şekillendiren iç sestir. Bu yüzden düşüncemizin kalitesi eylemlerimizdeki anlamlılığı belirlemektedir. Yaşamdaki anlam arayışımızdaki pozitiflik, eylemlerimize yansır; düşüncelerimizi etkileyerek anlamlı bir döngü oluşturur. Bu anlamlılığın temeli hayal gücümüze bağlıdır. Çünkü hayal ederek düşüncelerimizi şekillendirir, renklendiririz. Aslında kendimizi ödüllendiririz. Hayattan haz alma duygusunun yaşamsal kaliteyi artıracığından ve geleceğin inşasında yer alacak olan çocuklarımıza bu duygunun yeşermesini sağlayacak biz öğretmenlere çok fazla görev düşmektedir. Farkında olmadığımız bir duygunun ve içselleştirilemeyen bir yaşantının öğretilmesi, anlatılması güç bir durumdur.

Öğretmenlikte bilgiden öte, bilginin sunuş biçimindeki ilgi çekicilik hem öğretmeni hem de öğrenciyi tatmin etmektedir. Sunumdaki çekicilik ya da üstünkörülük, öğrencideki okul ruhunun yetersizliğinin ya da yeterli oluşunun bir nedenidir. Okul ruhundaki yetersizliğin, ahlak eksikliği ve bozuk tavır gibi birçok olumsuzluğa da ortam hazırlayacağı düşüncesindeyim. Bu yüzden daha bilgili, daha verimli, daha anlayışlı ve hayal gücüyle etkileyici bir sunuş gerçekleştirmeye çalışan bir öğretmen olmak için gerekli çalışmalarda bulunmaktayım. Yorgun ve bitkin tavrılardan uzak, motivasyonu yüksek bir kimlikle öğrencilerimin öğretmeni olmaya çabalamaktayım. Motivasyonumun artmasına neden olan hayal gücümün, zihinsel anlamda aktif olmamı sağladığını eğitim-öğretim sürecinde fark ettim. Düşüncelerimdeki bu olumluluk motivasyonumu olumlu etkilediği gibi, öğrencilerimde “öğrenmeye direnmek” gibi direnç yüklü davranışların da kısa sürede ortadan kalktığını çalışmalarım sürecinde veli-öğretmen ikilisi olarak fark edildi. Ayrıca, bilişsel ve duygusal anlamda bütünsel bir nitelik kazanıldığına yönelik veli-öğretmen ikilisi tarafından hemfikir olundu.

Günlük 4 (Hafta 4)

Kişi, kendi etkinlikleriyle düşünce resminin tasarısını somutlaştırır. Etkinliğin oluşumu; deneyimler, deneyimler arası tertipler; hayal gücünün varlığı ile zenginleşir. Düşünce tasarımının ana kaynağı hayal gücü ile bu etkinlikler yaratıcı eylemlere dönüşür. Hayal gücümün gelişimi bilimsel araştırmalardan ve görünür gerçekliklerden etkilenmiştir. Bu çalışmalar için de bakış açısını etkileyen düşünce zenginliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü deneyimlerin yön verdiği düşünceler, hayal gücü ile yaşamdaki gerçeklikler arasında

bağlantılar kurulmasına imkân sağlamaktadır. Düşünceye yön vermek için tümevarım ve tündengelim anlayışını edinmek elzemdir. Düşüncede gelişen analiz ve sentez, kavramlar arasındaki bağlantıyı kurmayı kolaylaştıracaktır.

Üniversite sürecinde ve mesleğimi aktif olarak yaparken davranışlarımın ve düşüncelerimin yönünü hep sorgulayıp öğretmenlikte gerçekleştirdiğim eylemlerimi şekillendirmeyi amaçladım. “Gerçekten bu meslekte neredeydim? Hangi konumda yer alıyordum? Öğrenme ve öğretme faaliyetlerini ne derecede planlayabiliyor ve uygulayabiliyordum?” gibi sorular beni fiziksel kişiliğimin içinden arındırarak öğretmenliğe dair düşünce özgürlüğüme ulaştırdı. Düşünce özgürlüğümü edindikçe de kendime değer vermeye başladım. Değer yargısının özgüvene etki yaptığı düşüncesindeyim. Özgüven ise yeniliği icra etmede en önemli bir etmendir. Özgüvenim hem düşünceme hem de fiziksel eylemlerime katkıda bulunan önemli bir değerdir. Zaman içerisinde düşüncelerimde oluşan gelişim, olumlu bir değişimin kapılarını da araladı. Düşüncelerimdeki özgürlük zamanla daha fazla kanatlara sahip oldu. Hayal gücüyle yapıcı bir şekilde konuşabilmeyi öğrendi. Her geçen gün farklı konuşmalarla zihnin birçok yönünü keşfetti. Bir zaman sonra bu eylemler mesleğime dair kendi kendini yönlendirme, yönetebilme becerilerini kazandırdı. Gelişimin sağladığı değişim öğretim anlayışımın/felsefemin de temelini oluşturdu.

Öğretmenlikte en önemli konu öğretmenin kendine verim sağlamasıdır. Verimi olmayan hiçbir ürün başkasına yarar sağlamaz. Eğitim vermeden önce öğretmenin kendine yönelen eğitimi kabul etmesi gerekir ki yeteneğin üzerine çıkarak bu verimleri artırabilsin. Böylece öğrenenin alacağı verimde de daha çok fonksiyon artışı gerçekleşebilsin. Pozitif değerlendirmenin mesleğimde önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Bir öğretmenin öğrencilerine, meslektaşlarına, velilerine ve kendisine yönelik değerlendirmelerinde pozitif bakış açısını ön plana çıkarmalıdır. Desteği içeren bu değerlendirme bir öğretmenin iletişim becerilerindeki verimini göstermektedir.

Sınıfımda bulunan altı okuma-yazma bilmeyen öğrencimin arasında, bu öğrencilerimden en son okumaya geçen öğrencim olarak belirtebileceğim öğrencim hakkında sadece akademik olarak yapmış olduğum değerlendirmelerimde belki çok olumlu bir görüşü ifade etmeyebilirdim. Yalnız akademik olarak pasif gördüğüm bu öğrencim başka bir etkinlikte yönergeleri diğer öğrencilerime göre daha çabuk kavrayarak, origami sanatında sınıfın genelinden daha sağlam bir uçak yapabirmiştir. Bu etkinlikle öğrencimin, öğrenime dair akranlarından belli konularda daha iyi olabileceği fikrini edinmiş oldum. Etkinliğin

yönlendirmesiyle öğrencime yeteneği doğrultusunda destek sağlayarak pozitif değerlendirmelerim ön plana çıkmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencimde öğrenmeye karşı güdülenme gerçekleştiği düşüncesindeyim. Sınıf ortamında motivasyonu artan öğrencimin okuma hızında da ciddi bir artış görülmüş ve okuma-yazma bilen çoğu öğrencimden kısa bir süre içinde daha iyi bir okuma seviyesine ulaşmıştır.

Öğrenciler, bireysel farklılıklarla yaşamlarını sürdürürler. Bu farklılıklar dikkate alınmalıdır. Hem gözlem hem de farkındalık sağlayacak etkinliklerle her öğrencimizin pozitif bir değerini ortaya çıkarabileceğimiz kanaatindeyim. Bunun için sıradanlıktan uzaklaşarak pozitif değerlendirmelerle çevremize yaklaşım sağlamalıyız.

Günlük 5 (Hafta 5)

Öğrencilerin kendilerine yönelik tutumları, kendilerine yönelik algıları öğretmenlerinin tutumu ve algısı ile şekil alır. Sınıf öğretmenleri ilkokulda tüm derslerde aktif rol aldıkları için bu boyutun oluşumunda daha çok etkilidirler. Tüm süreçte aynı atmosfer solunduğundan bir aile ortamı olarak da değerlendirilebilir. Bir günlük zaman diliminde önemli bir süreyi kapsayan bu okul sürecinde günlük altı ders saati derslere girerek okul sürecinin tümünde öğrencilerimle bir aradayım. Bu süreci olumlu geçirmek öğrencilerim açısından iyi olabileceği gibi kendi psikolojik sağlamlığım için de önemlidir. Bu yüzden öğretmenlik, sevgi ve çevredeki canlılara saygı ile yapılması gereken bir meslektir. Bu süreçten sıkılan bir öğretmen, öğrencilerine zarar verebileceği gibi kendi düşünce dünyasında da kirlilikler oluşturmaktadır. Yaşamın her anında sürekli şikâyetlerin varlığı, ciddi problem dünyasının yaşanması demektir.

Hayat deneyimlerini artırmak, eğitime dair her bir konuyla ilgilenmek kişinin mesleğine olan saygısını artırması yanında kişinin eylemlerine gerekli aktiflik de kazandırır. Hayal gücü gibi farklılıkların önünü açan farklı düşünme isteklerinin, eğitimde kaliteyi artıracaklarını düşündüğümünden mesleğime dair diğer yaşayabileceğim sorunları çözebilmekteyim. Sorunları düşünmek yerine “Eğitimdeki kaliteyi nasıl artırabilirim?” sorusuyla düşüncelerimi yoğurarak verimli bir yaşamı kendime hediye etmekteyim. Kendimle iyi ilişkiler kurduğumdan hayatıma dair sorunlara genelde çözüm odaklı yaklaşmaktayım. Kişisel hayatıma ve kişisel çevremeye yönelik de istemsizce pozitiflikten yana durmaktayım.

“Hayal gücüm, ders planlama ve uygulama sürecinin neresinde?” sorusunu dikkate alarak hayal gücümün, mesleğimin her alanında olmasını önemsemekteyim. Bu önemi canlı tutmak için çaba harcamaktayım. Sınıf içi yaptığım çalışmalarda, çizimlerde ya da ders

sürecinde ani gelişen eylemlerde hayal gücümün bir getirisi olan pratiklik öğrencilerimde şaşkınlık oluşturmaktadır. Aslında bu pratiklik, düşünce zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Edindiğim farklı bilgilerle, uygulamış olduğum gerçeklikler zaman zaman bütünleştiğinde sıra dışı eylemlere dönüşebilmektedir. Öğrencilerim yaşamış olduğu bu durumlar karşısında “Öğretmenim siz çok yaratıcısınız” sözleriyle şaşkınlıklarını ifade etmektedirler.

Ders sürecini tasarlariken kullandığım aracın ilginç ve çekici olması öğrencinin hayal gücüne katkı sağladığı gibi o konuya yönelik öğrenmesinde de kolaylık oluşturmaktadır. Bu tasarımlarımda ders kazanımlarının akılda kalmasını istediğimden farklı duyu organlarına hitap edebilecek şekilde ayarlamaktayım. Duyu organları arasında köprü kurmalarını sağlayarak konuya dair temellerini sıkı dokumak için hayal gücümü aktif tutmaktayım. Hayal gücümle tasarladığım çalışmalarında ayrıntıların önemi büyüktür. Bir çizim konusunda ya da renklendirmelerde herhangi bir ayrıntıdaki önemde öğrencinin bütünü hatırlamasına yardımcı olmaktadır. Ayrıntıdan doğan bütün, öğrenmede kalıcılığı artırdığı gibi öğrencideki dikkat seviyesinde de düşüşü engellemektedir.

Araştırma Sürecinde Sahip Olduğum Hayal Gücümü Yansıtan Etkinlikler arasında Fen Bilimleri ve Türkçe derslerine yönelik yaptığım bir disiplinler arası derste (*Etkinlik Örneği 16*) Fen Bilimlerine yönelik işlediğim konudaki görseller, öğrencilerimin zihinlerinde kalıcı bir görüntü oluşturmuştur. Disiplinler arası olarak planladığım özgün tasarımım olan bu ders içeriği ile ilgili hazırlamış olduğum görselleri sınıfımın bir kösesinde uzun süre, parçalardan oluşan öyküleşmiş bütün olan görselin bir parçası olarak (*Görsel 4*) duvarda asılı kalmıştır. Bu konuya yönelik ünite sonunda yaptığım bir tarama testinde bu görsellerle ilgili bilgiler öğrencilerimin karşısına çıkmıştır. Öğrencilerimin ilginç olarak karşıladığı bu çalışma akademik olarak geriden gelen bir öğrencide de ilgi uyandırdığından tarama sonucunda o soruya yönelik %100 bir verim sağladık. Çocukların yaşamış olduğu bu değişik deneyim onlarda öğrenmede kalıcılığı sağlamıştır.

Günlük 6 (Hafta 6)

Mesleğe olan tutku, insanda daha fazla hayal etme eylemi uyandırır. Ayrıca, yeniliğe ulaşmanın yolu da hayal etmekten geçer. Çünkü hayal ettikçe farklılığı düşünürüz. Düşünen birey de aktiftir. Aktiflik ise mesleğe olan tutkunun göstergesidir. Bir döngü olarak devam eden bu süreç mutluluğun simgesidir. Örneğin, okullar arasında gerçekleşen “masal anlatıcılığı” yarışmasında okulumuzu temsil edecek dördüncü sınıflardan bir öğrencimizi bu yarışmaya

hazırlamakla okuldaki tüm öğretmenler görevlendirildi. Mesleğe olan tutkunun okulda toplu olarak yapılan çalışmalarda büyük rolü olduğunu bu yarışma sürecinde daha net anladım. Mesleğini tutkuyla gerçekleştiren öğretmenler bu görevlendirmede daha aktifken; yorgun, her durumda şikâyetle bulunan öğretmenler ise mesleğe olan tutkuya karşı uzaklardı. Hayal gücüne yönelik yaptığım bu araştırmadan dolayı gerçekleştirdiğim çalışmaların yanında okul sürecinde iyi bir gözlemci olmaya çalıştım. Bu gözlemlerimde ise öğretmenlerin çalışmalara zorunluluktan katıldığını (isteksizlik), görmezden gelerek bahanelerde bulunduğunu ya da bir şeyler yapmak için sıradanlıktan kurtulamadıklarını (hazırcılık) gözlemledim. Benim bu çalışmadaki rolüm ise hayal gücümü yine aktif kullanma ve emekle bir çalışma ortaya koyma çabalarımdır. Farklı ve emek isteyen bir çalışma ortaya koymak istediğim için ileri düzeyde olmasa da çizim yeteneğime çalışmamda yer verdim. Yapmış olduğum çalışmayı çizim ve boyama ile birlikte beş saatte tamamladım. Okul yöneticisinin ve meslektaşlarımın ilgisini çeken uğraşım takdir kazandı. EmegİN görüldüğü bir çalışma ortaya çıkardığımdan kendimi iyi hissederek mesleğime yönelik tutkum ve motivasyonumda artış gerçekleşti.

Bu çalışmalara yönelik toplu etkinliklerde sürekli şikâyet eden, aktivitelere katılmayan ya da gönülsüz olduğunu ifade eden kişilerin; okula geliş gidişlerde içsel sorunlar yaşayan meslektaşlarım olduğu düşüncesindeyim. Bu konuda gayret eden, yalnız alışılmışın dışına çıkabilme becerisi bulunamayan kişilerin de öz gelişimleri katkıda bulunmaları için belli uğraşları hayatlarında yer edindirmelidirler. Bu konuya yönelik düşüncelerim bu etkinlik sürecinde daha da belirginleşmiştir.

Masal anlatıcılığı yarışması sonrası çalışmalarımın, emegimin devamını sağlamak için yapmış olduğum hazırlığı, sınıfımda değerlendirmek istedim. Bu çalışma animasyon evlerin çizimine yöneliktir. Sınıfımın bir köşesine asarak bu görsele bir bütünlük kazandırma düşüncesini öğrenmede haz duygusu ve öğrenmede kalıcılığı artıracaklarını düşündüğümünden dolayı uygun gördüm. Öğrencilerimle bu görsele dair bütünlük oluşturma konusunda fikir alışverişinde bulundum. Çeşitli fikirler sunan birçok öğrencim oldu. Bir öğrencim ise bu görseli hayvan resimleriyle bütünlüştürülebileceği fikrini söyledi. Öğrencimi tebrik ederek bu fikri hangi kazanımla ilişkilendirebileceğimi düşünmeye başladım. Kazanımlara, kitaplara tek tek göz atarak bütünlüşmüş bir fikir elde etmeye çalıştım. Evlerin üzerinde, gökyüzünde uçan kuşları matematikte “10 ve 100 ile çarpma işlemi” konusuyla bütünlüştürmenin uygun olabileceğini düşündüm. Bir kuş görseli çizerek üzerine bu konuya yönelik işlemler yazdım. Renkli kâğıtlarla bu kuş görselini tamamlamalarını istedim. Bu çalışmalar, “*Araştırma*

Sürecinde Hayal Gücümün Yansıması Olan Etkinliklerim” başlığı altında Etkinlik Örneği 17’de ayrıntılarıyla yer almaktadır.

Günlük 7 (Hafta 7)

Bulduğumuz toplumun düzeyine bağlı kalmadan kişiliğimizi besleyerek niteliğimizi daha da ileri taşıyabiliriz. Becerilerimizi, yeteneklerimizi daha da genişletme azminde bulunarak toplumumuzun görüşünü genişletmek biz öğretmenlerin öncelikli görevlerindedir. Bulduğumuz toplumun düşüncelerinin içinde yaşayacağımız olumsuzluklar yerine, hapsolmemiş benliğimizle toplumun bakış açısında değişiklikler yaratma imkânları için kararlı olmalıyız.

Özel kurumlardaki altı yıllık çalışma hayatımdan sonra devlet okulundaki çalışmamın ikinci senesindeyim. Bulduğum ortam Doğu Anadolu’nun gelişmemiş bir ilçesidir. Bu ilçeye bağlı uzak bir merkezi okulda görevimi yapmaktayım. İlçeye ilk geldiğimde tanıştığım birkaç arkadaşla voleybol takımı kurarak ilçeye olan bakış açısında değişiklik oluşturmaya çalıştım. Halkın geleneksel davranışları nedeniyle öğretmenlerin de kendini soyutladığı bir ilçeye geldiğimi yavaş yavaş öğrenmeye başlamıştım. Üç yılımın geçeceği bu ilçede hayatımdan üç yılın kaybına izin vermeyeceğime kendi kişilik özelliklerimden dolayı emindim. Yaşam felsefemden, her yıl kendimi geçmiş yıldan bir öteye taşıma düşüncesinden vazgeçmeyeceğimden emindim. Bu araştırmayı, yaşadığım bu ilçede ikinci senemde gerçekleştirmekteyim.

Geçmiş düşüncelerimdeki olumluluk, şimdiki düşüncelerimde de kendini usandırmadan devam etmiştir. Hayal gücümü geliştirmek için birçok çabada bulunarak farklı planlamalar geliştirdim. Bu planlamalarım arasında kitapların önemli bir yeri vardır. Kitaplar düşüncelerime yön veren, gerektiğinde birçok yönleri aynı konu üzerinde sunan önemli kaynaklardır. Her kitaptan çıkardığım fikirleri birleştirerek, ayrıştırarak farklı projelere notlarım arasında yer verdim. Milli Eğitim Müdürlüğüne, daha önce yazmış olduğum kitaplar için söyleşilerde bulunmak istediğim düşüncesini ileterek sosyal anlamda başarılarımı artırmaya yönelik girişimlerde bulundum. Bu girişimlerde öz yeterlilik, özgüven gibi yaşam için önemli olan becerileri geliştirmeye çalıştım. Daha önce patentini almış olduğum strateji oyunum hakkında kaymakamlıkla işbirliği içinde bulunmak için görüşmeler düzenledim. Kendimi ifade etmedeki bu arzum ileriki çalışmalarım için önemli bir yere sahiptir. Çalışmalarımdaki kaliteyi sunmanın ileriye yönelik çalışmalarına şekil vereceği kanaatindeyim.

Tasarladığım farklı fikirlerle yeni projeler üzerinde bireysel çalışmalarımı devam ettirirken bir öğretmenin kendini çok yönlü geliştirme çabalarının gerekliliğine inandığım için ilçedeki bir müzik öğretmeninden piyano dersi almaya başladım. İleri düzeyde edinmiş olduğum bu piyano çalışmalarıyla toplumun bir parçası olan ailemin de bu becerileri kazanmasına destek oldum. Beş yaşındaki kızım da ileri düzeyde piyano çalışmasında bulunarak her sene farklı beceriler kazanmaya devam etmektedir. Edinmiş olduğum bu beceriyi okulda öğrencilerimle paylaşarak müziğe olan ilgilerini artırmak hedefimdir ve okulumda bu konu üzerinde çeşitli uygulamalarda bulundum.

Kendimi sanatın her alanında geliştirerek mesleğimde haz duygusuyla yeşermek ve yeşerilmesine ortam sağlamak için çalışmalarım her yıl kendini daha da ileriye taşımaktadır. Bunun için bulunduğum ortamdaki olanaklar, koşullar, ilişkiler ne olursa olsun yılmadan bir öğretmen olarak gelişme sürecimin gerilemesine izin vermemeliyim. Çünkü inanıyorum ki toplum öğretmenlerin aynasıdır. İşbirliği içinde bulunarak kendi aynadaki görüntümüzü şekillendirmek biz öğretmenlerin görevidir.

Günlük 8 (Hafta 8)

Fikir, bilginin oluşumuyla kendini gösterir ve zamanın şekillenmesinde etkindir. Zenginlik, zamanı ne kadar etkili kullanmamızla anlam kazanır. Zamanı kendine ait olan insan ise zengindir. Mesleğimizi kendi zamanımızın bir parçası olarak hissederseniz ve bu konuda çalışmalar yaparsanız kendimize ait olan bu zamanın zenginliğini yaşamış oluruz. Bir öğretmen, özel yaşamında da zamanı etkili kullanmaya yönelik belli beceriler kazanmalıdır. Kişinin hayatında birçok işi aynı anda yapma becerisi olması zamanı etkili kullandığını gösterir. Sınıf ortamında etkili zaman kullanımı, bu becerinin her alanda kullanılabilmesinin bir göstergesidir. Kırsal kesimlerde sık görülen öğrencilerde öğrenme düzeylerindeki farklılıkların, en aza indirilmesi için bir öğretmen olarak olmazsa olmazımız zamandaki verimliliği sağlamaktır. Öğretmenlerin müfredattaki konuları yetiştirebilme telaşıyla öğrencilerimizin düzeylerindeki farklılıkları göz ardı edebilmesi olasıdır. Hayal gücümüzü zamandaki verimlilik ile ilişkilendirdiğimizde birçok öğrencimize hitap edebilme durumumuz söz konusudur.

Çalışmış olduğum kırsal kesimdeki bu okulda toplumsal yapıdaki az gelişmişliğin yanı sıra geçen seneki pandeminin etkisi ile öğrenciler arasındaki seviyelerde ciddi farklar oluşmuştur. 27 kişilik sınıf mevcudumda altı öğrencim okuma-yazma bilmezken, 10 öğrencim ikinci sınıf düzeyinde, geriye kalan öğrencilerim ise ikinci sınıf konularını tamamlayarak

üçüncü sınıfa hazırlanmışlardır. Bu öğrenciler arasında düşük gelirli ailelerin bulunması nedeniyle öğrenme zorlukları yaşayan öğrencilerimin sayısı da belirgin bir şekilde mevcuttur. Öğrencilerim arasında matematik konularını hızlı anlayan öğrencilerimin yanı sıra matematik becerilerini kavrayamayan öğrencilerim de bulunmaktadır. Ayrıca Doğu Anadolu’da Türkçeyi anlama konusunda ciddi anlamda eksiklikler bulunmaktadır.

Tüm bu karma ortamda bir gruba hitap etmek öğretmenlik anlayışına sığmamaktadır. Bu nedenler öğretmenliğin getirisi olan haz duygusunun yaşanmasına engel olarak görülebilmekte ve ciddi anlamda eğitim-öğretim ortamına olumsuzluklar yansıtabilmektedir. Öğretim yöntem ve tekniklerine hâkim olan bir öğretmen, bu teknikleri sınıf seviyesindeki farklılıklara uyarlayabilmesi için yine hayal gücüne ihtiyaç duymaktadır. Öğretmen, hayal gücünü zamandaki verimlilikle ilişkilendirdiğinde hem öğrencilerin öğrenme hızı artmış olur hem de tüm sınıfa hitap biçimi edinir. Edindiğim bu duygularla bu karma sınıfta uygulamalarımı çeşitlendirmeye özen gösteriyorum. Bir grup öğrencimle etkinlik çalışması yaparken bazı öğrencilerimle de yapmakta olduğum etkinliğin öğrenmedeki bir alt seviyesinde farklı etkinlikler tasarlayarak öğrenmelerine anlam kazandırmaya özen gösteriyorum.

Günlük 9 (Hafta 9)

“Öğrencilerimde düşünce tasarıları nasıl oluştururum? Ders başlangıcında, ders ortasında ve ders sonunda bu tasarılar nasıl şekillenir?” Bu ve buna benzer soruların zihnimde canlanması için sürekli fikirlerimi sorgulama sürecinin içinde bulunmaktayım. Kendi düşünsel tasarılarımı şekillendirdiğim gibi öğrencilerimin de düşünsel tasarılarının oluşması için gerekli fikirler üreterek ders süreci içinde uygulama aşamasıyla ilişkilendirmeliyim. Bu soruların çözümünü uygulama aşamasındaki çeşitlilikle ilişkilendirilebilme düşüncesindeyim. Bir sınıf öğretmeni, çeşitlilikten yoksun olursa öğretmenliğin anlamındaki nitelikte kayıplar yaşanabileceği gibi öğrencilerimize tasarılarından uzak tekdüzeliğe uzanan bir yolu göstermiş oluruz. Öğretmen ise bu tek düzelikte bir gölgeden öteye geçemeyeceği gibi, öğrenciler de boş bir gölgenin takipçisi rolüne bürünürler.

Öğretmen düşüncesine hâkim olursa, öğrencilerine netliği öğretmiş olur. Netlik tasarıların oluşumunda temeli ifade eden bir göreve sahiptir. Düşüncelerini aracı olarak kullanan öğretmen egemenliğini hayal gücü aracılığıyla farklı alanlara yaymaktadır. Bu durum ise düşünsel anlamda hâkimiyet genişliğinin bir göstergesidir. Geniş düşünen insan, farklı tasarıların yolundan gider. Birçok tasarımı deneyimlemiş olan öğrenciler ise hayal gücünün

zenginliğine yaklaşmış olurlar ve bu zenginlik farklı tasarımların yolunu açar. Bir öğretmen olarak düşüncemizdeki farklılıkları ertelemeyelim. Yenilik her zaman özeldir. Düşüncelerdeki özellik insana kendini de değerli hissettirir. Kendine değer veren, tüm canlıyı değerli görür ve tüm canlıyı özel hissettirir. Öğretmenlik gibi düşüncelerde değer yüklü bu mesleğin icra edicisi olarak hayal gücüyle oluşan düşüncelerdeki farklılığı, orijinalliği, üretkenliği geleceğe yön veren öğrencilerin de kazanması için ders sürecindeki nitelikte kayıplar yaşamadan daha da ileri, yaratıcı uygulamalar geliştirilmelidir.

Hayal gücü kullanımında birincil malzeme düşüncelerdeki yönetim biçimidir. Farklı düşüncelerin fethedilmesi yönetimdeki hâkimiyeti belirginleştirir. Ne kadar çok fetih, o kadar çok büyüme demektir. Kısacası insanın iç dünyasında bir düzenleme gerektirir. Bu düzene alışmış olan öğrencilerin dünyasında çeşitlilik gösteren birçok düşünce eylemi yer almaktadır. Bu düşünce eylemi basit ve belirsizlikten uzak, estetik bir buluşla vücut bulmalıdır.

Günlük 10 (Hafta 10)

Hayal gücü, hastalıklı düşüncelerin ortadan kalkması sonucunda anlam kazanır. Sağlıklı düşünceler ise öğrenme sonucunda oluşan haz duygusunun ortaya çıkardığı ürünlerdir. Yaşamdaki haz duygusu, öğrenme isteği ile şekil alır. Öğrenmeye karşı duyulan istek (haz duygusu), birçok olguyu derinden etkilemektedir. Bu olgulardan en geneli yaşama dair haz duygusunun gelişmesi ile anlam kazananıdır. Yaşama duyulan haz, öğrenmeye duyulan hazzın bir getirisi; sağlıklı düşüncelerin ortaya çıkmasında çok büyük bir etkidir. Hastalıklı düşüncelerden arınmış bir düşünce yapısı, hayal gücünün ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Hayal gücü, sadece sağlıklı düşüncelerle anlam kazanır.

Nerede olunursa olunsun, sağlıklı düşünceler üretmeliyiz. Zaman kavramı, zihinden zihne farklı boyutlarda yer alır. Bu demek oluyor ki, zaman kavramı zihinde genişleyen bir kavramdır. Bu zaman kavramındaki kalite, düşüncelerin sağlık yapısını da şekillendirir. Zamana yönelik ne kadar aktif olunursa, düşüncelerimizin sağlık yapısında bozulmalar en aza indirilebilir. Sağlıklı düşünceler, yaşanan zaman sürecindeki verimin bir ürünüdür. O yüzden gelişim odaklı ve kaliteli eğitim-öğretim ortamı yaratma düşüncesiyle bütünleşmeliyiz.

Düşüncedeki üretim kavramını anlayabilmek için olağanüstü olguların bilincinde olmalıyız. Çünkü hayal gücünün kökü insanın düşüncelerinde saklıdır ve insanın kendine özgü düşünce yapısında olgunlaşır. Filizlendirmek ise düşüncelerdeki aktifliğin sonucudur. Hayal gücünün sınırlarını aşmamak düşünceleri tek düze eğitime mecbur kılar.

Günlük 11 (Hafta 11)

Geçmişe yönelik eğitim yaşantımızdan etkilendiğimiz öğretmenlerimiz ya da öğrencilik yıllarımızdan edindiğimiz eğitim felsefesinden öte, bir öğretmen olarak güncel deneyimlerle eğitim felsefemizi yapılandırmalıyız. Bu yapılandırma sürecinde hayal gücünün yasalarını düşüncelerimizde yer edindirirsek fikirlerimizdeki tasarıların özgün ve kullanışlı olmasını sağlamış oluruz. Bu demek oluyor ki, bir sanat boyutunda yaşam felsefesine ulaşmış oluruz.

Düşünme sanatı, duyguları harekete geçireceğinden cesareti de tetikleyecektir; iç dünyamızdaki zenginlikte artış sağlanacaktır. Kendi iç dünyamızı zenginleştirmenin yanı sıra öğrencilerimizin de ilgi alanlarını keşfetmeye çalışmak gerekmektedir. Anlaşılamayanlar ve bilinmeyenler arasında hayal etmek güçtür. Öğrencilerimizin ilgi ve yetenekleri üzerinde anlamlı bir keşif gerçekleştirirsek onlara hayal etme gibi üretkenliğin esasının ilk aşamasını hediye etmiş oluruz. Bir inşa; ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, hayattan haz alarak hayal gücü kullanımını gerçekleştirebilecektir. İlgi ve yeteneklerinden habersiz bir kişilik, hayal gücünü ortaya çıkaran çoğu durumdan uzak kalacağı için çeşitli fikir tasarılarının da önüne ket vuracaktır.

İlgi ve yetenekleri doğrultusunda öğrencide içsel motivasyonu sağlamak da öğretmenin hayal gücüyle mümkün hale gelir. Öğretmenin yaptığı her çalışma çocukların duygularına dokunması gerektiği gibi hayal gücü kullanım becerilerini de edinmesini sağlamalıdır. Model öğretmendir, öğretmenin fikri ve düşünceleridir.

Günlük 12 (Hafta 12)

Öğrencilerin geleceği eğitimle şekillenir. Eğitimin geleceği de entelektüel bir bakış açısıyla zenginleşir. Entelektüellik, eğitimi bünyede bulunan sanattaki zenginlikle daha da ileri götürür. Gerçek anlamda eğitim veren bir okulun, donanımlı bilinçli bir sanat anlayışıyla hayal gücünü aktif kullanan öğretmenlerle bütünleşmesi gerekir. Çünkü sanattaki ayrıntılar, öğretmenin hayal gücünde gizlidir. Hayal gücü bir melodi edasındadır. Tınını ayarlamak sahibinin becerilerine kalmıştır. Sınıf yönetiminde, ders içi uygulamalarda hayal gücünün yaratım sürecini iyi denetlemek gerekir.

Meslek hayatımda yer alan gözlemlerimden, okulun içeriğinin donanımı ne olursa olsun, hangi değerde olursa olsun yine de bir öğretmen tarafından şekillenebileceği düşüncesini taşımaktayım. Daha önce çalıştığım özel okul deneyimlerimden ve düşük gelirli bir mahalle

okulunda çalıştığım devlet okulundaki yıllarımda bir öğretmen olarak eğitim anlayışında bir farklılık oluşmamıştır. Bir öğretmen hangi ortamda olursa olsun, ortamın gelişmişliği ya da ortamdaki zengin materyaller; öğretmenin hayal gücüyle belli bir boyut kazanır, işlevselliği çeşitlenir. Çeşitlilik her zaman, her yerde öğretmenin getirmiş olduğu bir farklılıktır. Bir öğretmen zengin bir ortamın işlevselliğini azaltabilirken, başka bir öğretmen de yoksun bir ortamda öğrencilere gelişmiş fırsatlar sunabilmektedir.

Nasıl görsel sanatlar, işitsel sanatlar, dramatik (karma) sanatlar gibi çeşitli, farklılık oluşturan sanat türleri varsa öğretmenlik sanatında da farklılıklar olmalıdır. Farklılıklar her zaman bir zenginlik getirisidir. Farklılıklar her zaman başka bir hayal gücü getirisini tetiklemektedir. Böylece çoğalan bir bakış açısı ve zengin öğrenme-öğretme ortamları yakalanabilir. Kişisel deneyimler sorgulanarak çoğalan bu zenginlikle öğretmenler yaşam bilgisine ilk elden hâkim olabilmelidir. Analiz ve sentez gücünün getirisi olan sıradanlıktan uzak farklılıklar her zaman insan hayatını kolaylaştırmada çok büyük bir etkidir.

Günlük 13 (Hafta 13)

Öğrencinin ileriki yaşantısında eylemlerinin bir bütün olarak işlevselliğini sürdürülebilmesi için hem yazılı dilin hem de sözlü dilin aynı zaman diliminde geliştirilmesi gerekmektedir. İlkokul yılları, hem yaşanan süreci zenginleştirirken, hem de öğrencilere ileriye yönelik bir yaşam zenginliği sunmaktadır.

Hayal etmek, zihinsel bir süreçten geçer. Bu zihinsel süreçte çocuğun dil becerilerini kullanması hayatının tasviri için önemlidir. Dil becerilerinde ise iki tür ifade ediş şekli mevcuttur. Çocuk, içsel motivasyonunu sağlayıp bunu devam ettirerek, hayal etme eylemini gerçekleştirmesinin yanı sıra hayallerinin ürününü sunma becerisini geliştirmesi gerekmektedir. Sözlü dilin bu konudaki yeri yadsınamaz. Yalnız tek başına yeterli değildir. Sözlü dilin yanı sıra yazı diline de hâkim olmak fikir tasarılarını sunmak için gereklidir. Yazı diline hâkim olmak, hayal gücünün getirisi olan birikimlerin birbirinden etkilenerek çoğalmasını sağlayacaktır. Sözlü dilin yanında yazı dilinin gelişiminde ilkokul yıllarının önemi büyüktür. İki dilin de öğrencinin ilkokul seneleri tamamlanmadan öğrenciye kazandırılması için öğretmenlerin bu konuda strateji geliştirip uygulaması gerekmektedir. Özgün, kullanışlı, amaca uygun gelişimler hayal gücüyle anlam kazanır. Bilinir ki, hayal gücü öğretmenin fikirlerini sıradanlıktan uzaklaştırmaktadır.

İlkokul yıllarının ilk zamanlarında çocuk yazı dilinde ne yazması gerektiğini kavrayamaz. Bu konuda başarı yakalayabilmek için kompozisyon yazımlarına imkân verilmelidir. Kompozisyon yazımlarında ise konu ne kadar farklı olursa olsun aynı yazım türü yerine öğretmen farklılıklarla şekillendirmelidir. Birbirinden bağımsız kelimelerle yeni anlatım tasarımları, çocuğun hayal gücünü nasıl kullanacağına yardımcı olacaktır. Sözlü sınıf etkinliklerinin yanı sıra yazılı etkinliklere de önem veren öğretmen, bu konuda hayal gücünün kullanımındaki yansımaları çocuğa iletebilir. Hayal gücüyle bezenmiş sınıf etkinlikleriyle tasarımcı bireylerin yetiştirilmesi olanaklı olacaktır. Çünkü hayal gücü, analizi ve sentezi gerektirir.

Sınıfta uygulamış olduğum “*Etkinlik Örneği 11*”i sözlü dilin yanında yazı dilinin zemininin oluşumu için bir öğrenme süreci olarak tasarladım. Bu etkinlikle öğrenciler, etkinliği düşünerek sözlü olarak ifade etmişlerdir. Soru-cevap yöntemiyle düşüncelerini dile getirmişlerdir. Yapmış oldukları ifadeleri ise süzgeçten geçirerek yazı diline dökmüşlerdir. *Etkinlik Örneği 12*'de ise özgün bir metin yazarak metni ders sürecinde yer edindirdim. Özgün metinlerin yazımı bir örnek olarak sunulmuştur. İfade etme becerisinin gelişimine destek olan sözlü dil ile birlikte öğrenciler istenilen cevapları öğretmenin metni okuması sırasında analiz edip sonuçlarını ise kendi içsel dil becerilerini kullanarak düşüncelerini kâğıda dökmektedirler. *Etkinlik Örneği 13* ve *Etkinlik Örneği 16*'da olduğu gibi, sınıfta yaptığım uygulamalarda özgün metinler, özgün cümleler kullanmaya özen gösterdim.

Ders içi uygulamalarım için özgün hikâyeler oluşturma fikrinin her zaman öğrenciler için büyük bir anlam ifade ettiğini düşünmekteyim. Bunun için sınıfa bazen özgün kısa hikâyeler getirerek öğrencilerimin bilmediği kavramları geliştirmeyi hedefledim. Yazmış olduğum bu hikâyelerde bilinmeyen, az kullanılan kelimeler mutlaka yer almaktadır. Hikâyeye oluşturma etkinliğinin, kelime hazinesinin gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu düşünmekteyim. Bu hikâyenin içeriğindeki kahramanlar öğrencilerimin isimlerinden seçilmiştir. Bu da hikâyeye ayrı bir eğlence katarak öğrencilerin dikkatlerini hikâyede yoğunlaştırmaktadır.

Günlük 14 (Hafta 14)

Ders içi uygulamalarımında sınıf öğretmenliğinin olmazsa olmazı olarak gördüğüm disiplinler arası çalışmalarda nitelikli bir bütünle karşılaşıldığını düşünmekteyim. Bir plan

doğrultusunda hazırlanmış olan disiplinler arası ders içi uygulamaların iki veya daha fazla ders arasında bir döngüsellik olduğundan birbirini olumlu anlamda etkilemeleri söz konusudur.

Çocukların bilgi seviyesini ve becerilerini daha öteye taşıyabilmek için onların sınırlarını zorlamak gerekir. Öğrenmeye ayrılan zaman diliminin niteliğini artırmak ve çocuklarda bütünsel gelişimi desteklemek için disiplinler arası çalışmaların önemi yadsınamaz. Bu tür çalışmalar ise yüksek deneyim, farklı alanlarda bilgi donanımı, dil ustalığı gibi becerilerin getirisiidir. Hayal gücünün sunumu, dil ustalığının maharetine bağlıdır. Sınıf içi uygulamaları görselleştirmek ise zihin becerisinin yanı sıra el ustalığı da gerektirmektedir.

Disiplinler arası çalışmalarda genelde konu benzerliğine gidilebilir. Derin benzerliklerin oluşturduğu konular arası bitişiklik kolay sağlanabilir. Bu durum belki de hayal gücünü çok zorlamadan elde edebilir. Yalnız, karşıt konuların bitişikliği ile de bazen büyük yankılar uyandırarak daha güçlü görünen durumlar elde edilebileceği düşüncesindeyim. Değişim ve başkalaşım kavramlarının derinlemesine hayal gücüne aktarılması uyarlamada kolaylıklar sağlayacaktır. Düşünceler yeteri kadar kaynak barındırmazsa, karşıt konuların birleşiminin mümkün olmadığı, benzer konuların bile ilişkilendirilmesinin güç olacağını düşünmekteyim.

Günlük 15 (Hafta 15)

Her insan hayal gücünün kendine özgü yasalarını düşüncelerine uyarlamalıdır. Bu yasalar ise kişinin yapmış olduğu meslekle şekillenir. Bilinen bu yasalar hayal gücüne boyut kazandırır ve düşüncelerdeki eylemleri uygulamaya döker. Zihnimizde oluşan bütünü ayırtırmak ya da bu bütüne yeni parçalar eklemek hayal gücünü kullanmanın bir göstergesi olmaktadır. Hayal gücü ile yapılan tüm eylemler basit bir zevkin yaşanmışlığı değil, zihin ötesinde hâkimiyet yaratmaktır. Hayal gücünden sürekli faaliyet talep etmek de zihin ötesindeki hâkimiyeti kalıcı hale getirecektir.

“İnsan, neden hayal gücünü kullanamaz?” şeklindeki bir sorunun cevabı için isteksizlik, yaşama dair olumsuz bakış açıları, duygu eksikliği gibi temel problemler akla gelebilir. İnsanın iç dünyasında uyandırdığı yankı, hayal gücü kullanımında olmazsa olmazdır. İhtiyaçlar iletişimi artırır. Nasıl bir ihtiyaç doğrultusunda bir bireyle iletişime geçiliyorsa, düşünce ihtiyacı için de kişi hayal gücüyle iletişimde olmalıdır. Sınıf uygulamalarım da bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Bu ihtiyaçlar; öğrenmede haz duygusunu yaratmak, kalıcı öğrenmeyi sağlamak, hayal gücünü yaşamın tüm evresinde aktif hale getirmek, sınıf ortamını düşünen, sorgulayan, eleştiren gibi bilimin öncü kavramları ile donatmak, öğrenmeyi öğrenen yeni bir nesil kimliği

yaratmak gibi birçok düşünce eylemiyle çeşitlenebilir. Tüm bu ihtiyaçlara yanıt vermek için yeni fikirler tasarlanması gerekir. Bu ihtiyaçlara anlamlı yanıtlar, hayal gücünün sonucunda gerçekleşmektedir.

Günlük 16 (Hafta 16)

Hayal gücü; planlamada, uygulamada ve gözlemde düşüncelerdeki düzenle, kurallarla bütünleşir. Hayal gücünün özdeşi olan düzen; arzunun, tutkunun ve irade eylemlerinin devamı için gerekli bir durumdur. Bu eylemlerin, hayal gücünün düşüncelerdeki aktarımını sağlamak için duygularımızda olması gerekir. İnsan düşünceleri, düzen sayesinde aktarımı gerçekleştirebilir ve ötesine giderek sadece algılamada değil, ortaya çıkarmada da işlevselliğini artırır.

Sanatta, edebiyatta, düşünce eylemlerinin her alanında aktarım sayesinde özgünlüğe gidilebilir. Aktarımda sınırlı kalmamak, düşünce sınırını aşabilmek için öteyi görmek gerekir. Bunu ise öğrenmede duyulan haz ile başarabiliriz. Öğrenme gerçekleştikçe düşüncelerdeki, aktarımdaki “sınır” kavramı belirsizleşip kavrama yönelik zihinde yer alan şemalar yok olmaya mahkûm olacaktır. Öğretmenlik hayatımda benimsediğim bu felsefe sayesinde bıkmadan, usanmadan ders sürecini şekillendirmeye devam etmekteyim. Bu duygularla yapmış olduğum her bir eylem hem öğrencilerimde hem de kendi yaşamımda haz duygusunun aktifliğini sağlamakta ve haz duygusunun kalıcılığını arttırmaktadır.

Günlük 17 (Hafta 17)

Öğretmenlik mesleğinde duygusal faktör, hayal gücünün oluşumunda bir ön koşuldur. İnsan hayatındaki duygusallığın rolünün oluşumunda ise birçok alt neden vardır. Bunların başında estetik düşünce anlayışı yer almaktadır. Meslek hayatımda ve araştırma sürecinde sınıf ortamı, oturma düzeni, tahta kullanım biçimi beraberinde sınıf içi uygulamalarımda estetik düşünme biçimimi sürekli canlı tutmak için çaba harcamaktayım. Tabii ki sadece estetik düşünce anlayışıyla bu beklentiler gerçekleşmeyebilir. Bunun için istek, mesleğe dair tutku, ihtiyaçlardan doğan tatmin edilmemiş dürtü beraberinde olmalıdır. Bunlar sayesinde insan iç dünyasında yankılar uyandırır, bu yankılarla duygular harekete geçer. Bu durum da düşünce eylemlerine yansır ve hayal gücü devreye girer. Hayal gücünün etkisiyle ise farklılıklara doğru adım atılır.

Sınıf ortamında estetik anlayışı geliştirmek için parçaları oluşturan her bir etkinlikteki görsellerle sınıfın çeşitli alanlarında görsel bütünlük oluşturulmasına önem verdim. Etkinliklerimi tasarlarken, görsel bütünü oluşturan bu alanlardaki eksiklikleri göz önünde bulundurarak fikir geliştirmeye çalıştım. Hem etkinliklerin hem de sınıfın içinde bulunan bütünlüğe görsellerin, öğrencilerin göz zevkine hitap etmesi öğrenmede haz duygusunun gelişimi için gereklidir. Bu haz duygusu hem öğrencilerdeki öğrenmeyi etkilerken hem de öğretmenlerdeki öğretme durumlarını etkilemektedir. Öğrenme ve öğretmede kalıcılığı artırmak ve haz duygusunu yaşatmak için estetik anlayışın önemi yadsınamaz.

Sınıfta oluşan görsel bütünlüğün tasarımında öğrencilerimin de fikirlerine başvuruyordum. Çeşitli fikirler sunan öğrencilerim, bu görsel bütünlüğün oluşmasında kendilerinden de birer parça koyduklarını bildiklerinden görselleri kendi eserleri olarak görmektedir. Kendilerinden birer parça olan sınıftaki estetik durumlar, öğrencilerimin sınıfta aidiyetlik duygularının daha belirgin oluşmasını sağlamıştır. Bu durum hem öğrencilerimin arasında uyumu artırırken hem de öğretme planlarında önemseyemediğim düşüncelerinden kendilerine olan saygı da net bir şekilde oluşarak düşünce ifade edişlerinde, özgüvenlerinde bir artış gerçekleşmiştir.

Hayal gücünü açığa çıkarmak için “duyguların” önemi büyüktür. Bunun için meslek hayatımızda duygularımızı diri tutmalıyız ve beslemeliyiz; duygularımızın oluşumunu geliştirmeliyiz. Yeniliğin, farklılığın, başarının yolu diriltilmiş duyguları yaşamaktan geçer.

Günlük 18 (Hafta 18)

Araştırma sürecine aktif katılım sağlayan öğrencilerim, duygu ve düşüncelerini yansıtırken öğrenmeye açık olan davranışlarını da sergilemektedirler. Ders ortamlarındaki renklilik güdülenme sürecini kolaylaştırmaktadır. Ders sürecinde ya da teneffüs zamanlarında öğrencilerimin öğrenmeye dönük davranışları/istekleri, yapmış olduğum planlamaların doğruluğunu sezdirmiştir. Her bir ders sürecinde öğrencilerimden beni motive edici cümleleri duymam da benim hayal gücümün daha da aktifleşmesini sağlamıştır. Örneğin: “Öğretmenim diğer konuyla ilgili nasıl bir etkinlik yapacağız? Yarın yanımızda hangi malzemeleri getirelim? Öğretmenim bizim için çok yoruluyorsunuz. Öğretmenim sizin sayenizde artık daha da çok güzel resim çiziyorum. Öğretmenim sınıfımız masal mı oluyor? Öğretmenim sizinle ders işlemek çok eğlenceli.” vb.

Öğrencilerimin heyecan yüklü bu sözleri sınıfta olumlu bir atmosferin varlığını sağlamaktadır. Bu atmosfer benim dâhilimde tüm öğrencilerimin sağlıklı bir hava solmasına neden olmaktadır. Sınıf içinde fikirlerinin önemli olduğunu hisseden öğrencilerim, eğitim-öğretime dâhil olarak fikirlerini ders sürecine detaylı olarak yansıtmışlardır. Çoğu zaman öğretim konularındaki planlamalarda beni yönlendirdiklerini söyleyebilirim. Her çocukta hayal gücü bulunmaktadır. Önemli olan bir öğretmen olarak öğrencilere bu gücü yönetebilme becerisini kazandırmaktır. Hayal gücü kavramını öğrenen öğrencilerimin kendilerine güvenleri oluşarak hayal güçleriyle sınıfın her alanında, etkinliklerde, kazanım pekiştirme süreçlerinde her gün daha da ileri gitmişlerdir.

Sınıf içinde yapılan değerlendirmelerle öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcılığı artıran uygulamaların her geçen gün başarıyı daha da fazla arttırdığını gözlemledim. Öğrencilerimin derse olan tutumları diğer derslerini de etkilemiştir. Örneğin, İngilizce derslerinde geçen döneme göre daha fazla başarı gösteren öğrencilerimin derse olan tutumları da olumlu yönde değişim göstermiştir.

Günlük 19 (Hafta 19)

Yapılan her bir etkinlik öncesi ve sonrası iletişimde olduğum eleştirel arkadaşım diyalogum araştırma sürecinde de devam etmiştir. Eleştirel arkadaşım ile birçok konuda iletişimde bulunmam “hayal gücümün” kullanılmasına ayrı bir boyut kazandırmıştır. Eleştirel arkadaşımın yorumları, araştırma sürecinde benim dinamik bir şekilde iletişimde bulunmamı sağladı. Eleştirel arkadaşım sayesinde eğitim-öğretime yönelik düşüncelerimin niteliğini sorgulamamın önemini kavramış oldum. Yeterliliklerimin, tutumumun ve stratejilerimin yaşamdaki rollerini daha da net görme imkânı yakaladım. Araştırma sürecimde ve kişisel yaşantımda birçok anlamda katkılarının olduğunu düşündüğüm eleştirel arkadaşımın beni daha da ileri götürdüğü düşüncesindeyim. Etkinliklerimdeki anlamlılıkları denetleme, araştırma sürecinde yönlendirme gibi birçok düşünce eylemiyle süreci aktif olarak birlikte ilerletmiş bulunmaktayız.

Kendimi eğitime adanmış bir öğretmen olarak yaşadığım ya da yaşayabileceğim boşluğu eleştirel arkadaşım sayesinde tamamlama imkânı buldum. Eleştirel arkadaşımın rolü, araştırma sürecinde eğitim-öğretimi desteklemektir. Araştırmacı-öğretmen rolümde her anlamda destekçi olan eleştirel arkadaşım ile işbirliğine girerek araştırmamın niteliğini artırmayı ve öğrencilerimin öğrenmelerine zenginlik katmayı hedefledim.

4.5. Eleştirel Arkadaşımın ve Meslektaşlarımla Yorumları

4.5.1. Eleştirel Arkadaşımın Yorumları

Uygulama sürecinde eleştirel arkadaş olarak rol aldığım bu araştırmada, araştırmacı konumunda olan meslektaşımınla birlikte profesyonel bir öğrenme süreci geçirdiğimize inanıyorum. Araştırmacı meslektaşımınla birlikte yansıtıcı, öğrenme kapasitesini destekleyici ve işbirliğine dayalı bir uygulama sürecini devam ettirdik. Araştırmacı ile birlikte hayal gücünün gelişimine yönelik yansıtıcı paylaşımlarda bulunduk, ikilem durumlarında ise tartışmanın koşullarına uyarak araştırma sürecine katılan öğrencilerdeki verimliliği artırmak ve araştırmanın bulgularına nitelik kazandırmak için en doğru karara ulaşmayı büyük çabalarla keşfetmeye çalıştık.

Ayrıca, araştırmacı ile karşılıklı yakınlığı beslemek adına sınıfta uygulanacak tüm hayal gücü faaliyetleri üzerine sürekli olarak doğru iletişimi koruduk. Bu yakınlık bizi bir ekip ruhuyla araştırma sürecine dâhil etti ve bir bütün olarak hareket etmemizi sağladı. Bu sayede süreçten beklentimizi ve düşünme tarzlarımızı da anlayıp sürece daha fazla verim sağlamış olduk. Aramızda oluşan güven duygusuyla araştırmaya yönelik sorunları duygularımızı açığa çıkartarak tartıştık. Araştırma sürecinde güçlü ve yapıcı düşünce alışverişimizi bazen telefon üzerinden sözlü olarak sonuca bağlarken, bazen de WhatsApp üzerinden görsellere bağlı görüşlerimizi yansıttık. Hayal gücüne yönelik uygulamalarını dikkatli ve açık bir şekilde aktaran araştırmacı, tüm süreci detaylı olarak benimle paylaşmıştır. Bu yönüyle araştırmacının sahip olduğu hayal gücüne dayalı ürünlerinin öğrenmeyi kolaylaştırdığı kanaatindeyim. Hayal gücünün ileriye dönük bir katkısının olabilmesi için eğitimin ilk aşaması olan ilkokulda öğrencilere aktif olarak sunulmalıdır. Bu becerileri edinmiş bir öğrencinin, araştırmacının deyimiyle, “yaşamda haz duygusunu” edineceği düşüncesindeyim. Yeni neslin, yaşamlarında sahip oldukları bu duyguyla büyüdüklerinde insan psikolojisinin her alanında önemli bir sorgulama noktasına gelebileceklerini düşünüyorum. Yaşamlarına dair yapmış oldukları sorgulamayla ise hayatlarına yönelik daha bilinçli kararlar alacakları açıktır.

Araştırmaya yönelik uygulama süreçlerini değerlendirdiğimde, sıradanlıktan uzak, farklılığa yakın, nitelikli uygulamaların yer aldığını görmekteyim. Bu sürecin en iyi şekilde işleyebilmesi için öğretmenlerin kalite odaklı çalışması gerekmektedir. Bunun içinse çalışma süreçlerinde aktif olmaları şarttır. Zihin yorgunluğundan uzak bir anlayışla eylemlere devam edilmelidir. Araştırmacı sınıfın her alanında, yapılacak olan etkinliklerin tasarımında,

materyallerin hazırlanışında, ders anlatım süreçlerinde ve daha birçok düşünce eylemlerinde kalite odaklı düşündüğünden ve uygulamayı gerçekleştirdiğinden anlamlı etkinliklerle karşılaşıldığını düşünmekteyim. Araştırmacı meslektaşımın zihin yorgunluğu kavramına yönelik aşağıdaki ifadesi benim de meslek anlayışındaki bakış açımında olumlu değişiklikler olmasını sağlamıştır.

“Hayal gücünü aktif kullanan bir birey; pratiklik, uygulanabilirlik ve haz kavramlarıyla bütünleşeceğinden dolayı psikolojik sağlık ifadesini içselleştirmiştir. Bu içselleştirmeye zihinde oluşabilecek yorgunluklar en aza indirgenmiş olacaktır.”

Bu ifade ile araştırmacımın mesleğine olan sevgi dolu bakışları, hastalıklı düşüncelerden uzaklaşmanın yolunun hayal gücüne bağlı olduğu düşüncesini ben de paylaşıyorum.

Araştırmacı meslektaşım ile bir öğretim dönemi boyunca fikirlerimizi konuştuk, eylemlerimizi düşündük ve olası sorunları tartıştık. Her bir iletişim sürecinde yeni kavramlar üzerinde durduk. Araştırmacımın “hayal gücünün kullanımına yönelik” düşüncesinde bir sanat değeri taşıdığını görmekteyim. Bu değeri öğrencilerine kazandırmak için vermiş olduğu uğraşmayı kutluyorum. Ben de meslek hayatım boyunca hayal gücüme dayanarak çeşitli etkinliklerde bulunmayı denedim. Bu etkinliklerin hazırlanma sürecinde ve uygulama aşamalarında meslektaşarımdan çeşitli yorumlar aldım.

4.5.2. Meslektaşarıımın Yorumları

Yaşam; istek, azim, mesleğe dair olumlu düşünme, kişisel ve çevreye karşı olumlu duyguların geliştirilmesi ve daha birçok nedenle daha da fazla işlevsel hale gelir. Meslek hayatım boyunca sınıfta uygulayacağım materyalleri tasarlarken el becerilerimi özenle kullanmaya çalıştım. Bu süreci gören meslektaşarıım, bu kadar uğraşın fazla olmasını dile getirerek, süreci daha az zahmetle ilerletebileceklerini ifade etmişlerdir. Benim düşünceme göre ise bir eserin sanat boyutu taşıması için emeğin değeri önemlidir. Daha az emek demek daha çok sıradanlık demektir. Farklılık ise emeği içeren düşünmeyi ve emeği içeren eylemleri gerektirir. Özel okul ya da devlet okulu, şartlar ne olursa olsun öğretimdeki güç öğretmenin elindedir; haz ise bu güçten doğar. Çevremdeki meslektaşarıımdan gelen yansımalar, öğretim daha çok zahmetsiz bir şekilde ilerlemesi yönündedir. Ancak, haz duygusundan yoksun olan eylemler ise bir döngü misali bir gücü barındıramaz. Bir insan mesleğine tutunmalı ve acelecilikten uzak bir şekilde haz almaya çalışmalıdır. Mesleğine yönelik haz duygusundan uzak olan meslektaşarıımın uygulamış oldukları etkinlikler ezberci sistemden ötede değildir.

Hayatı hızlandırarak yaşamayı tercih eden bu meslektaşlarım, eğitim-öğretim süresinin hızlı bir şekilde bitmesi için dakika saymak haricinde diğer yaratıcı eylemlere çok uzak kalmaktadırlar. Kendi kelimeleriyle bu durumu ifade eden bazı meslektaşlarım süreçteki yoğunluktan kaçtıklarını ifade etmektedirler. Karşılaştığım meslektaşlarım arasında ise farklılığı takip eden, mesleğine tutkulu bakan eğitimci arkadaşlarım da bulunmaktadır. Bu görüşe sahip olan meslektaşlarımdan bazıları ise “hayal gücü” kavramı üzerinde ayrıntılı bir fikir geliştirmemişlerdir. Farklı ama özgün olmayan fikirleri sınıf ortamlarında uygulamaktadırlar.

Araştırma süreci boyunca özgünlüğe yönelik bir tasarım üzerinde diğer meslektaşlarımla yapmış olduğumuz eğitsel sohbetler de hem meslektaşlarımda kendi düşüncelerinde hem de benim bakış açımda olumlu yankılar uyandırmıştır. Örneğin, öğrencilerimin İngilizce dersine giren İngilizce öğretmenimiz sınıfta hayal gücünü geliştirmeye yönelik yapmış olduğumuz çalışmaların kendi ders sürecindeki yansımalarını aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“İki yıldır İngilizce dersi işlediğim 3-A sınıftaki öğrencilerde, dersin her aşamasında geçen senelere göre olumlu yönde bir farklılaşma olmuştur. Öğrencilerin derse katılım oranlarının yükselmesinin yanı sıra derse karşı ilgi ve istekleri de artmıştır. Öğrencilerin genelinde hayal gücünün kullanımının ve farklı açılardan bakabilme becerilerinin geliştiğini gözlemledim. Ders sürecinde yapılan çalışmalarda öğrenciler arasındaki işbirliğinde artış olduğunu ve sınıfta güçlü bir bağ oluştuğunu görmekteyim.”

4.6. Öğrencilerimin Öğretim Sürecine Yönelik Görüşleri

Hayal gücüne dayalı gerçekleştirdiğim uygulamalarım hakkında öğrencilerimden süreç boyunca genellikle olumlu dönütler aldım. Bu olumlu dönütler, öğrencilerimin akademik yaşantılarına belirgin olarak yansırken onların birbirleriyle ve diğer öğretmenleriyle okul içi iletişimlerinde de belirgin olarak kendini gösterdi. Bu konuya yönelik gözlemlerime ve deneyimlerime yazmış olduğum günlüklerde ayrıntılı olarak yer verdim. Ayrıca, öğrencilerime dönem sonunda hayal gücüne dayalı eğitim-öğretime yönelik uygulamalar hakkında yazılı dönüt almak istediğimi ifade ettim. Gönüllü olan bazı öğrencilerimin bu uygulamaya yönelik dönütlerini matematik terimlerini kullanarak kişileştirmede bulundum ve aşağıda yansıttım. Örneğin, *Açı* adlı öğrencim görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenim yaptığımız etkinlikler bizi hem eğlendiriyor hem de bilgilendiriyor. Romen rakamları, atasözleri, duyu organları, maddenin özellikleri, zıt anlamlı kelimeler

gibi etkinlikleri çok beğendim. Okula gelmeyi çok seviyorum. Çünkü siz çok güzel etkinlikler yapıyorsunuz ve bu bizi çok mutlu ediyor. Hem eğlendiriyor hem de bilgilendiriyor. Öğretmenim siz bize bir sürü etkinlik yaptırınız. Hem bize resim dersini hem de matematik dersini birlikte verdiniz. Yaptığımız evleri biz de yapmaya çalıştık. Zıt anlamlı kelimelerde ve eş anlamlı kelimelerde tahtaya çıktık, birlikte eğlendik. Yaptığımız uçaklar bizi çok geliştirdi. Çift ve tek sayılarda yanlış yapmışım ama öğrendim.”

Diğer öğrencilerime ait görüşler de şu şekildedir:

“Okula başladığımda duvarlarda hiç etkinlik yoktu. Sonra çok güzel etkinlikler işledik ve o etkinlikleri duvara astık. Sınıf çok güzel oldu. O etkinliklerle bir sürü bilgi öğrendim. Etkinlikle hem güzel vakit geçirdik hem de çok eğlendik.” (*Kenar* adlı öğrencim)

“Öğretmenim sizin yaptığınız etkinlikleri çok ama çok sevdim. Sizin yaptığınız etkinlikler sayesinde ben geliştim. En çok beğendiğim etkinlikler matematik etkinlikleriydi. Özellikle çarpma etkinliğini çok beğendim ve kuşları da çok sevdim. Siz eğlenceli bir öğretmensiniz. Biz sınıfa ilk geldiğimizde sınıf boştu ve siz güzel etkinliklerle doldurdunuz.” (*Çevre* adlı öğrencim)

“Öğretmenim sayenizde bir sürü şey öğrendim. Yaptığınız bütün etkinlikleri çok beğendim ve etkinlikler bana çok şey öğretti. Öğretmenim sayenizde çok iyi matematik sorusu çözüyorum ve kendimi çok geliştirdim. Etkinlik yaparken kendimi çok mutlu hissediyorum. Etkinliklerin öğrenmek için ne kadar önemli olduğunu şimdi anladım. Kendim için ve sınıfım için ne kadar çok şey değiştirdiğini şimdi görüyorum. Öğretmenimi ve etkinlikleri çok seviyorum. Çok yaratıcı olan atasözleri etkinliğinde çok zorlandım. Aklıma hiçbir şey gelmiyordu. Etkinliklerde öğretmenimiz bize çok yardımcı oldu. Zorlandığım her şeyi kolayca anladım. El işi becerimi geliştirdim. Güzel resim yapıp boyamayı da öğrendim.” (*Köşe* adlı öğrencim)

“Öğretmenim ip baskısı etkinliğinde çok zorlandım. Duyu organları etkinliğini de çok sevdim. Hayal gücümü kullandığımda etkinlikler çok güzel oluyor. Hayal gücümü kullanarak güzel resimler yapabiliyorum. Öğretmenim yaptığınız etkinlikleri çok sevdim.” (*Alan* adlı öğrencim)

“Sizin yaptığımız etkinlikler çok hoşuma gidiyor. Etkinlikler sayesinde çok şey öğrendim. Sizin dersleriniz bize bilgiler kazandırıyor. Hiçbir öğretmen bu kadar etkinlik yapmamıştı. Resimlerimize bakarak çok güzel resimler yaptık, ellerimiz gelişti sizin sayenizde. Sizi çok seviyorum canım öğretmenim. Siz bütün etkinlikleri hayal gücünüzle yaptınız, size bu yüzden çok teşekkür ederim. Siz dünyanın en iyi öğretmenisiniz. Sizin yaptığımız kuşları nasıl yapacağımızı siz anlattınız. Biz de hayal gücümüzle boyadık. Bütün etkinliklerinizi hayal gücümüzle hep birlikte yaptık.” (*Küre* adlı öğrencim)

4.7. Hayal Gücü Bağlamında İleriye Dönük Planladığım Çalışmalar

Mesleğime dönük çalışmalarında “bilgi edinme” hayatımın merkezinde olan bir eylemdir, çünkü entelektüel düşünce eylemlerinin kazanımında “bilgi” temel bir role sahiptir. Profesyonel bir mesleki kimlik taşımak için bilginin gereksinimine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden hem mesleğimde gelişimi artıracak hem de düşünce eylemlerimi zenginleştirecek olan kitaplar hayatımın bir parçası konumundadır. Bilgi, hayat boyu öğrenmenin gerçekleşmesiyle yenilenir ve yeniliğin oluşumuna destek vererek kültürel anlamda gelişimin oluşmasına imkân sağlar. Uygulanmayan ve üretilmeyen bilgi, farklılıkların önünü kapatarak hayal gücü kullanımının önüne de ket vurur.

Var olan kültürümdeki birikim ileriye dönük düşüncelerimi de etkilemektedir. Kültürü geliştiren ve zenginleştiren ise düşüncelerdeki eylemlerdir. Bu yüzden nitelikli bir yaşam öyküsünü benliğimize sunmamız için düşüncelerimizi diri tutarak eylemlerimize yön verebilmeliyiz. Yön verdiğimiz eylemlerin birikiminin benliğimize sağladığı kazanç kültürümüzdeki birikime destek olacaktır. Kültür, insanın yaşamına yansıttıklarının ürünüdür. Yaşantımıza yansıttıklarımız mesleğimizin gereği güçlü ve zengin eğitim-öğretimi sunma yeterliliğini benliğimize sunarak mesleki eylemlerimizdeki niteliği artıracaktır.

Bu tür düşüncelerime dayanarak kültürümü geliştirmek için çeşitli eylemleri hayatıma hediye etmekteyim. Öncelikle düşüncelerimi farklılıklarla zenginleştirerek, bu zenginlikleri uygulamak eylemlerimin ilk aşamasıdır. Çünkü bu aşama diğer aşamalara geçişi sağlamaktadır. Düşüncelerimdeki zenginliğin oluşumu için kendime hediye ettiğim eylemleri büyük bir mutluluk ve haz duygusuyla uygulamaktayım. Yaşamımın her senesinde farklı bir uygulamayı gerçekleştirerek kültürüme zenginlik katma hayat felsefem olarak benliğime kazanmıştır.

Sınıf öğretmenini kimliğimin getirisi olan düşünce eylemlerim uygulamalarımı da şekillendirmektedir. Mesleki kimlik doğrultusunda düşünsel farklılıkları hayatıma kazandırarak mesleğime olan haz duygusunu da doruk noktasında yaşayacağıma inanmaktayım. Bu nedenle sınıf öğretmenini olarak mesleğimin getirisi olan “çocuk edebiyatı” ile yakından ilgilenme ihtiyacı beni çocuk kitaplarına yöneltmiştir. Yaşam felsefem olan hayal gücünün ürettiğim ürünlere de yansımalarının yoğun olarak bulunduğunu düşünmekteyim. Bu bağlamda, şu ana dek yazığım ve yayınladığım iki çocuk kitabım (“Gezgin Ayraç” ve “Beyin Deneyi” adlı kitaplarım) hayal gücümün birer ürününü temsil etmektedir. İnanıyorum ki çocukların hayal etmesi ve farklılıklarla düşündüklerini uygulaması, çocuk kitaplarında “hayal gücünün” varlığını olmazsa olmaz yapmaktadır. İleriki zamanlarda yayınlayacağım hâlihazırda tamamlanmış birçok çocuk edebiyatı ürünlerim bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı haricinde öğretmenlik mesleğine yönelik ve farklı alanlarda kitap çalışmalarında bulunmak hedeflerim arasındadır.

Öğretmenlik mesleğinin bir getirisi olan ve bu mesleği daha iyi anlamlandırmak ve uygulamak istediğimden dolayı almış olduğum zekâ oyunları eğitici eğitimi sertifikası doğrultusunda farklı zekâ oyunu tasarımlarını düşünerek Türk çocuklarına yeni bir oyun hediye etme fikri ile “TOYGENS” isimli strateji oyununu tasarladım. Bu oyunun ismini ve Logo çalışmalarını “isim ve patent uzmanı” ile birlikte çalışarak özgün bir isim ve Logo çalışmaları oluşturmak istedim. “TOY” kelimesi eski Türk kültüründe toplanmak, şölen yapmak gibi anlamlara gelen sosyal faaliyetlerin genel adıdır. Bu düşünceyle yerli oyun imajı kazandırmayı ve uluslararası alanda da telaffuzu kolay bir marka ismi oluşturmayı hedefledim. “GEN” hecesi ise oyunun altıgen şekillerden oluşmasına atfen “altı-gen”i çağrıştırmaktadır. Ayrıca, kalıtım anlamındaki “gen”e de çağrışım yaparak “Türk geni”, “Türk oyunu” gibi kavramlarla ilişkilendirilmesini istedim. “S” harfi ise prestijli bir marka imajı kazandırılmasından dolayı kullanılmıştır. Tasarladığım bu oyunun Türkiye’nin %100 yerli ve milli strateji oyunu olarak patentini almış ve tüm marka çalışmalarını da yapmış bulunmaktayım. Bu patentli oyunum haricinde ilkökulda eğitim-öğretimi daha anlamlı hale getiren, kolaylaştıran eğitim materyalleri tasarlayarak yeni buluşlar gerçekleştirmeyi hedeflemekteyim.

Yabancı dildeki birçok kaynağın düşünce eylemlerinde ciddi anlamda gelişimi sağladığını düşündüğümünden “dil öğrenmeye” yönelik merakım her gün biraz daha artmaktadır. Farklı kültürlerin eğitime bakış açısı, yaşama bakış açısı gibi çeşitli bakış açılarından yararlanarak kendi kişisel kültürümü zenginleştirmek için “dil öğreniminin” mutlak olarak

hayatın bir parçası olması gerektiği düşünceşindeyim. Yaşama karşı haz duygusunun artması için kişi kendine özel zamanlar ayırmalıdır. Bu özel zamanlar, kişinin her alanında hayatını kolaylaştırmaktadır. Almış olduğum piyano eğitimiyle hem kendime hem aileme hem de öğrencilerime farklı anlayışlar kazandırmaktayım. Bu eğitimdeki ilk amacım kendime yönelik özel bir zaman dilimi ayırarak mutluluk duygularımı pekiştirmektir. Eğitimim sonunda insanın kendine ayırdığı özel zamanların çevresini de olumlu anlamda etkilediğini öğrendim. Görsel sanatlar alanında belli bir anlayışa sahibim. İleriki hedeflerim arasında ise bu anlayışı geliştirmek yer almaktadır. Bununla birlikte keman eğitimimi sürdürerek yaşamıma farklı anlayışlar ve farklı dostluklar kazandırmaya kararlıyım.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sürecinde edinilen izlenimler ve bu süreç neticesinde ulaşılan sonuçlar tartışılarak alan yazınla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, araştırmada elde edilen deneyimlere bağlı olarak uygulayıcı konumunda olan öğretmenlere bazı öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

Eğitim sistemlerinde, öğretmenin rolü yadsınamaz. Bir eğitim sisteminin yapılandırılmasında öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin yaratıcılığını dikkate alma ve geliştirebilme çabaları ise toplumun kendini daha da ileri taşıması açısından gereklidir (Şahin, 2003; akt. Erdoğan, 2006). Ayrıca, öğretmenlik mesleğinde hayal gücünün kullanılması, eğitim-öğretim sürecinin niteliğinin artması açısından önemlidir. Çünkü öğretmenin sahip olduğu hayal gücünün yönlendirmesiyle farklı bakış açıları yakalanır (fark edilir), keşfin yapılması sağlanır ve benzersiz ders planları tasarlanır. Kısacası, özgün etkinliklerin tasarlanması ve uygulanması, hayal gücünün kullanılmasına bağlıdır. Türk eğitim sisteminde de hayal gücü yetisini geliştirebilen ve öğrencilerin yaratıcı fikirlerine saygı duyabilen, yenilikçi, hayal gücüyle farklılığa doğru yol alabilen öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu bağlamda, ben de kendime özgü farklılığım ile uyguladığım bu bireysel araştırma sürecinde; hayal gücümle zenginleştirdiğim sınıf içi uygulamalarımı, uygulamalarım sırasında “hayal gücü” olgusunun öğrencilerin öğrenmelerine ve sınıf atmosferine yansımalarını ve hayal gücünün mesleğime olan tutkunun gelişimine yönelik getirilerini öz-anlatıma dayalı bir söylemle detaylandırdım. Bu süreci ele alırken üçüncü sınıf kazanımlarının hayal gücümle şekillenmesini sağlayarak öğrencilerime yönelik öğretim etkinlikleri gerçekleştirdim. Hayal gücümün getirilerinin sunumunu sınırlandırmak istemediğimden mesleki hayatımın bütününe içeren hayal gücü ürünlerine de yer verdim. Hayal gücümün düşünce dünyamdaki rolünü betimlemek için günlüklerime kaydederek hayal gücümün rolünü tartıştım.

Çağın ve ülkenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek seviyede yetişmesi gereken öğretmenlerin mesleki ve kişisel niteliklere sahip olması beklenmektedir (Yetim & Göktaş, 2004). Hayal gücümün düşünce eylemlerindeki yolculuğu mesleki hayatımda yeni oluşumlara imkân sağlayarak mesleki ve kişisel gelişimime katkı sağlamaktadır. Bu imkânlar

doğrultusunda sorgulamalarıma yeni keşif yolları açılmıştır. Öğretmenliğin, öğrencilerin yaşamlarındaki rolü üzerinde düşünce çeşitlemelerinde bulunarak bu yaşamdaki rolümün niteliğini nasıl artırabileceğimi sorguladım ve düşüncelerimi eyleme dönüştürerek niteliği detaylı bir anlatımla paylaşmaya çalıştım.

Hayal gücümün getirisi olan uygulamalarım süresince düşünce eylemlerimdeki detaylandırmalar, uygulamalarımındaki hayal gücünü sorgulayan öğrencilerimin ders sürecine olan ilgi, tutum ve hayal gücüne yönelik anlayışlarındaki gelişimi, sınıf içi gözlemlerimde öğrencilerimde var olan hayal gücü ürünleri, eleştirel arkadaşım ve meslektaşlarımla hayal gücü üzerine kurmuş olduğum iletişim, hayal gücümdeki farklılıkları keşfetmeme yardımcı oldu. Bu keşif beraberinde öğrencilerime yeni öğretim imkânlarının yollarını bulmada daha da geniş bir bakış açısını düşünce dünyama sundu. Ayrıca, hayal gücümü geliştirmek için ileriye yönelik bakış açısında hayal gücümü geliştirmek adına kendime, farklılığı keşfetmenin yollarını armağan ettiğini ve düşüncelerimi ve kişiliğimi geliştirecek yeni yolları hayatıma sunduğunu düşünmekteyim. Bu sunuşların yaşamdaki haz duygusunu da beraberinde getirdiğine inanmaktayım. Hayal gücümle bütünleştirdiğim eylemlerim; eğitim-öğretime yönelik uygulamalarımın, öğrencilerimin düşüncelerindeki bilimin ve okulun değerinin, öğrencilerimin öğretim sürecine yönelik haz duygusunun ve bu haz duygusuyla “öğrenmeyi öğrenme” eyleminin yaşamlarında belli bir kalıcılığın varlığının gelişimini desteklemektedir.

Hayal gücüm sayesinde gelişime açık olan yaşam öyküm, bu araştırma sürecinden sonra ileriye dönük olarak zihnimde daha da net şekillenmeye başlamıştır. Bu şekillenmenin sonucunda var olan deneyimlerim araştırma sürecimdeki analizlerimi oluşturmaktadır. Her bir deneyim sonraki deneyimin tasarısı olduğundan ileriye dönük hayat hikâyeme yeni boyutlar eklemekteyim. Ayrıca, araştırma sürecinde eleştirel arkadaşımın; uygulamış olduğum hayal gücüne yönelik eğitim-öğretim uygulamalarımı gözlemlemesi ve eleştirmesi, işbirliği içinde bulunmamızı ve böylece hayal gücü kullanımında farklı teknikleri keşfetmemi sağladı. Bu araştırma sürecinde meslektaşlarımla girmiş olduğum iletişim ile meslektaşlarımla hayal gücü kullanımında eğitim-öğretimdeki aktifliğini-pasifliğini düşündürdü. Bu iletişimle mesleğimde hayal gücü kullanımına yönelik çeşitli faaliyetlerde bulunma girişimimi sorguladım. Colbert, Brown ve Thomas (2008) mesleki gelişimin olumlu anlamda gerçekleşmesi için seminerlerin yanı sıra akran gözlemine ve işbirlikli çalışmaya gereksinim olduğunu belirtmiştir. Benzer görüşler ve modeller İlğan (2021) ve Bümen, Çobanoğlu, Özkan, Ural ve Acar (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da vurgulanmıştır.

Araştırmam boyunca öğrencilerime hayal gücümle tasarladığım öğrenme ortamlarında sıradanlıktan uzaklaşarak özgünlüğün hâkim olduğu eğitim-öğretim ortamı sunma çabam öğrencilerimin kendilerini değerli hissetme algısıyla bütünleştirmiştir. Hatırlı ve Duran (2018) “değer algısıyla bütünleştirmede” ve “motivasyon artışının sağlanmasında” öğrencilere sorumluluk ve yetki verilmesinin önemine değinmiştir. Dewey (Hein, 1991) ise gelişimci eğitimi açıklarken etkileşimin, bilginin uyarlanmasında öğrenmenin bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Ben de öğrenenin öğretme-öğrenme sürecinin önemli noktasında bulunmasını sağlayan yapılandırıcı yaklaşımı (MEB, 2005) benimseyerek hayal gücümle oluşturduğum uygulamalarımı ve öğrenmeyi destekleyen sınıf görsellerimi hazırlarken öğrencilerimin fikirlerinden yararlandım. Öğrencilerimin fikirlerini sınıf içi uygulamalarına ya da sınıf görsellerine uyarladım. Bu eylemlerin öğrencilerimi heyecanlandırıldığını, derse olan tutumlarını olumlu yönde değiştirdiğini, ders başarısını arttırdığını, arkadaş ilişkilerinde iyileşmeler sağladığını ve kaliteli bir yaşam için gerekli olan hayal gücü becerilerini kullanma imkânları sunduğunu araştırmam boyunca gözlemledim. Bu gözlemlerime dayalı olarak öğrencilerimin özelliklerinde olumlu anlamda iyileşmeler olduğunu fark ettim (özgüven, özsaygı, özdisiplin, özdenetim, vb.).

2021-2022 öğretim yılı Güz dönemi eğitim-öğretim sürecinde okulda bulunan meslektaşlarımdan öğrencilerimde oluşan farklar üzerine eleştiride bulunmalarını istedim. Bu doğrultuda öğrencilerimin sınıf disiplini, arkadaş ilişkileri, tenffüs sırasında yaşanan durumlar gibi birçok alanda sınıf genelinde ciddi bir gelişim gösterdikleri ifade edildi. Akademik anlamda gelişimi ifade eden İngilizce öğretmeni ise süreç boyunca sınıf genelinin ders sürecinde daha disiplinli ve istekli bir şekilde derse katıldığını ifade etti. Öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitim-öğretim ortamlarında haz duygusuyla beslenmesi, birçok başarıyı da beraberinde getirmektedir. Haz duygusu da hayal gücü ile şekillenen bir olgudur. Hem kendi yaşamımda hem de öğrencilerimin yaşamlarında olumlu dönüt alabilmek için mesleki hayatımın her anında bu kavramla iç içe çalışmalar yapmaktayım. Öğretmenlik anlayışında mesleğime dair olumlu çabalarımın pekişmesinde haz duygusunun etkili olduğuna inanıyorum.

Nitelikli eğitim için gereken temel unsurlardan biri olan öğrencilerdeki ihtiyaç ve arzuların varlığı ya da “öğrenci motivasyonu” (Hatırlı & Duran, 2018) her zaman bir öğretmenin eğitim anlayışı doğrultusunda ya giderilir ya da görmezden gelinir. Olması gereken, öğrencilerin ihtiyaç ve arzularının varlığından haberdar olmak ve yardımda bulunmaktır. Öğretmen sınıf ortamında; öğrencilerin, sınıfın, okulun ve toplumun olumlu nitelikleri üzerinde

düşünendir (Çoban & Demirtaş, 2011). Nitelikli bir öğretmen öğrencilerini tanıyabilmesi için sıra dışı etkinliklerini eğitim-öğretime dâhil etmelidir. Öğrencilerin farklı materyallerle iletişimini artırdığında, sıradanlıktan uzaklaştırdığından dolayı öğrenmede daha fazla heyecan ve tutkunun yaşanmasını sağlar. Uygulamalarımda farklı materyallere yer vermem bu heyecan ve tutkunun oluşmasına imkân verdi.

Sınıf ortamında nitelik artışını sağlamak istediğim için tasarladığım çeşitli uygulamalara bulgular kısmında tanıttığım etkinliklerde yer verdim. Planladığım uygulamalarda materyalleri hazırlarken birden fazla duyu organına hitap etmeye, eğlendirici etkinlikler sunmaya ve disiplinler arası uygulamalar yapmaya özen gösterdim. Araştırma süreci öncesinde uyguladığım etkinlikler arasında bulunan *Etkinlik Örneği 17*'de evdeki ortamı okula taşıyarak öğrencilerimin duyarına hitap edecek şekilde eğlendirici bir öğrenme ortamını öğrencilerime sunmaya çalıştım. Sıradan eğitim yerine öğrencilerin evlerinde severek kullandıkları oyuncaklarını eğitim ve öğretim ortamına taşıdım. Bu oyuncakların heyecanı ile derse daha bir merak, daha bir tutku ile yaklaşan öğrencilerimin de konuya yönelik algıları daha fazla açılarak zevkli bir öğrenme gerçekleştirilmiş oldu. Yalçın ve Şişman'a (2018) göre, çalışmalarında farklı disiplinleri ele alan öğretmenler öğrencilere; etkileşimli bir eğitimin yanı sıra eğlenme, bilimsel ve eleştirel düşünme, yaratıcı olma, sorgulama, soru sorma, yargılama, sorun çözme, merak duyma gibi temel yaşam becerilerini de kazandırmış olur.

Hayal gücündeki aktifliği yitiren bir öğretmenin öğrencilerinde hayal gücünün gelişimi beklenemez. Öğrenciler sınıfta uygulanan etkinliklerle; dokunarak, duyarak, iletişimde bulunarak birçok düşünsel becerilerinin gelişiminin yanı sıra sosyal becerilerden olan sınıfta uyum, arkadaş ilişkilerinde iyileşme ve daha birçok becerileri de geliştirirler. Freudenberger'in nitelik kaybı yaşamak anlamına gelen "tükenmişlik" (Fontes, 2020) kavramının yanı sıra, Gündüz (2005) tükenmişliğe karşı önlem olarak öğretmenlerin duygu ve düşüncelerinin rahatlıkla açıklanabilmesi için ortamlar hazırlanmasının gerekliliğini önermiştir. Anlamını felsefeye borçlu olan değer kavramının (Özensel, 2003) tutum ve davranışları da etkilediği bilinmektedir (Amorosa, 1995). Öğretmenler tarafından taşınılan değerler belli bir süre sonra toplumun değeri olarak benimsenmektedir (Memiş & Güney Gedik, 2010). Öğretmenlik mesleğinin toplumda var olan konumundaki değer artışını sağlamak yine öğretmenlere bağlı olan bir durumdur. Bu mesleği icra ediciler olarak mesleğimizi sevme, saygı duyma ve benimseme gibi duygu durumlarımızda iyileşmeleri her geçen gün daha öteye taşımamız gerekmektedir. Öteye taşıma kavramı ise bir amaç gerektirir. Amaca ulaşmak için de eylemlere

ihtiyaç vardır. Sınıfta kullandığım hayal gücü ürünlerinden sonra öğrencilerimden almış olduğum dönütler beni daha farklı bakış açılarını analiz etme arayışına götürmüştür. Öğretmenin düşünsel ve eylemsel niteliğindeki getirileri öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Colbert vd., 2008; Meister, 2010; Opfer & Pedder, 2011).

Sınıf öğretmenleri gün içinde aktif olarak geçirdiği zaman diliminin çoğunluğunu okul ortamında aynı öğrencilerle harcamaktadırlar. Psikolojik sağlamlıklarını koruyabilmek için öğrencilerden aldıkları dönütün kalitesinde artış olması gerekmektedir. Çünkü sınıf ortamında öğretmen kaliteli bir dönüt almadığı sürece bu kavramın niteliğine ulaşamayacaktır. Sınıf ortamında bu kavram, öğrencilerle bütünleştiğinde sonuç vermektedir. Bu yüzden öğretimde sanatı icra ederek öğrencilerin de eğitim-öğretim sürecinden haz alması için gerekli eylemleri yapmak öğretmenin görevidir. Geleneksel yöntemlerin uygulandığı eğitim-öğretim ortamlarında öğrenci, kendinde olumsuz duyguların gelişimiyle okul ve ders ortamlarından süreç içerisinde sıkılmaktadır. Bu duygular ise öğrencinin okulda öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek hayatına aktarımını zorlaştırmaktadır (Dönmez, 2017). Gelişimsel eğitimle öğretmen, becerilerini çeşitlendirerek eğitim-öğretim ortamını hayal gücüyle şekillendirir. Öğretmen, kendine özgü farklılıklarıyla eğitim-öğretim ortamını özenli hale getirerek renklendirir. Tabii ki bu zenginliğe ulaşabilmek için öğretmenin mesleki bilginin yanı sıra bilgiyi harmanlamak için hayal gücüne yönelik belli becerilere sahip olması gerekir. Yaşadığı bölge, veli yapısı, öğrenci profili hakkında yeterli bilgiye sahip olan öğretmen eğitim-öğretim ortamına katkıda bulunabilmekte ve sınıf ortamının yanı sıra eğitim uygulamalarına da renk verebilmektedir. Araştırma süreci öncesindeki etkinlikler arasında yer alan *Etkinlik Örneği 15*'te pasta uzmanı velimle Fen Bilimleri dersinin kazanımına yönelik, derste öğrencilerimin dikkatini artıracak iskelet figürlü kurabiye tasarımında bulunarak kurabiyeleri ders sürecine dâhil etmemiz öğrencilerimizi birçok açıdan motive etmiştir. Kurabiye üzerindeki iskelet figürü düşüncesi bana ait iken bu fikri icra etme düşüncesi ise velimin mesleğindeki uzmanlığı ile gerçekleşmiştir.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından geliştirilen öğretim programlarının uygulama süreçleri öğretmenlerin elinde şekil almaktadır. Ben bu şekli hayal gücümle biçimlendirmeye çalıştım. *Günlük 5*'teki "Eğitimdeki kaliteyi nasıl artırabilirim?", "Hayal gücüm ders planlamada ve uygulamada sürecin neresindedir?" ve *Günlük 9*'daki "Öğrencilerimde nasıl düşünce tasarımları oluştururum?" sorularıyla hayal gücümdeki biçime yön vermek istedim ve sürekli hayal gücümü ve hayal gücümün getirileri olan eğitim-öğretim

uygulamalarımı eleştirdim. Eğitim programlarındaki konular hayal gücü ile düzenlenir ve zamanla kazandırılır. Bu düzene ulaşmak için de derslerde işlenecek bilimsel bilginin yanı sıra öğretim yöntem ve tekniklerine de hâkim olmak gerekmektedir. Bilginin sunuş biçimi olan öğretim yöntem ve teknikleri hayal gücü sayesinde belli bir düzeni alarak eğitim-öğretim sürecinde zaman sınırlandırmalarının önüne geçilmesine yardımcı olur ve farklılıklara da hitap biçimini kolaylaştırır.

Her öğretmenin sahip olduğu eğitim kalitesini sorguda tutması gerektiğini düşünmekteyim. “21. yüzyılda öğretmenlerin bilgiye ulaşma, bilgiyi yapılandırma, yenilikleri takip ederek performanslarını ortaya koyabilmeleri gerekmektedir” (Kalemkuş & Bulut Özek, 2021, s. 880). Kozikoğlu ve Özcanlı (2020), eğitim-öğretimin her alanında öğretmenlerin başarıyı sağlayabilmeleri ve nitelikli öğretim hizmeti sunabilmeleri için mesleğe adanmış olmaları ve 21. yüzyıl öğretme becerilerine sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için öğretmenin felsefe terimine düşüncelerinde yer vermelidir. Çünkü eğitimi icra ediciler olarak sorgulamalarımızla hayal gücümüzle ulaşabileceğimiz farklılıkları araştırmamız, biz öğretmenleri anlayış bakımından daha da ileriye taşıyacaktır. Tuncel (2004) felsefe terimi için profesyonel eğitimciler dâhilinde öğretmenlik mesleğinde deneyimli veya deneyimsiz olarak çalışan öğretmenlerin düşünce anlayışlarındaki gelişim için destekleyici bir kavram olduğunu ve bu terimin eğitim için değişik seçenekleri ortaya koyabileceğini ifade etmiştir.

Psikolojik sağlık olgusunun yaşamda elde edilen başarıya katkısının olduğu düşüncesindeyim. Hayal gücü ile birleşen üretkenlik kavramı haz duygusunu da beraberinde getirdiğinden, birey tüm kötü durumlara karşı iyileşme becerisini de kazanmış olur. Öğretmen kendi hayatına ve öğrencilerinin hayatlarına sağlıklı bir pencereden bakabilmesi için bu iyileştirme becerisini mutlaka edinmelidir. Luther, Cichetti ve Becher (2000), insandaki psikolojik sağlık kavramının geliştirilebilir bir özellik olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerini geliştirmeleri hem kendi ruh sağlıkları açısından öneme sahiptir hem de öğrencileri ile açık ve etkili ilişkiler geliştirmeleri ve sağlıklı bir okul ikliminin oluşumu için de ciddi bir gereksinimdir (Hoşoğlu, Fırınacı Kodaz, Yılmaz Bingöl, & Vural Batık, 2018). Daha nitelikli bir neslin varlığı için öğrencilerde olumlu bir etki bırakacak öğretmenler, hayal güçlerine aktiflik kazandırıp psikolojik sağlamlığı kazanmanın yollarını bakış açılarına yansıtmalıdır. Öğretmenlerin hayal gücüyle şekillenmiş düşünce anlayışlarındaki izlerle öğrencilerin özgüven algıları güçlü olmaktadır. Hayal gücüyle

beslenmemiş öğrencilerin, öğretmenlerinden edindiği düşünce anlayışlarındaki izler yetersizlik duygusuna maruz kalmaktadır.

Günlük 1'de yer alan “İlkokulda bir öğretmen öğrencilerini başarısız, yetenekli, alt kültür gibi birçok kategoriye ayırmadan, öğrencilerini tanıyarak, önemseyerek çeşitli ders içerikleriyle derse hazırlamalıdır.” biçimindeki ifade, öğretmenin eğitim-öğretim ortamındaki rolünün önemine net bir şekilde değindim. Öğretmen, sınıfı istediği gibi şekillendirebilme kapasitesine sahiptir. Eğitim-öğretimde kontrol öğretmenin elinde olmasından dolayı yapacağı her uygulamanın öğrencilerine mutlaka yansımaları olacaktır. Bu özerk ortamda hayal gücü, bilgi ve sorumluluk bilinciyle olumlu yansımalar göstererek öğrencinin ileriye dönük yaşantısında her zaman öğrenmeye, bilgiye, ahlaki sorumluluk bilincine, duygularına ve yaşamındaki farklılıklara etki edecektir. İlkokulda özgünlük ve gerçekçi yaklaşımlar ne kadar çok olursa öğrenciler de ileriki öğrenim yaşantılarına özgünlük anlayışını ve gerçekçi yaklaşımlarını taşıyacaktır. Çünkü öğrenciler okul öncesinde ailelerinin yansımalarını nasıl kazanırsa okul sürecinde de zamanının çoğunu geçirmiş olduğu öğretmenin yansımalarını taşımaya başlayacaktır. Öğretmenin yeterliliklerindeki nitelik, öğrencilerin görülmeyen becerilerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. *Günlük 4*'te akademik anlamda geriden gelen bir öğrencimin diğer öğrencilerimden daha farklı becerileri olduğunu ders sürecinde nasıl keşfettiğimi örneklendirdim.

Sınıf ortamına göre hazırbulunuşluğu düşük olan öğrencilere öğretmen kimliğimizin vermiş olduğu (hiçbir öğrenciyi dışlamadan) öğrencinin bireysel farklılığından ötürü gerekirse bireysel çalışmalara yönelmemiz gerekir. Öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyinde yapılan iyileşme sonraki öğrenmeler için önemli bir basamaktır (Paydar & Doğan, 2021). Her öğrenci eğitimden yararlanmalıdır. Her öğrencinin öğrenme düzeyi ve hızı da birbirinden farklı olabilir. Bunun bilincinde olan bir öğretmen olarak öğrencilerimizi tanıyarak onların beklentilerini karşılayacak fırsatlar sunmamız elzemdir. Araştırma süreci öncesinde uyguladığım etkinliklerim arasında *Etkinlik Örneği 21*'de akademik anlamda geriden gelen öğrencime hazırladığım bir örneğe yer verdim. Bu etkinlikte öğrenci oyun ile iç içe olduğundan hem öğrenmeden haz almış hem de istenilen kazanımda öğrenmeyi gerçekleştirmiştir. Akademik kazanımı verebilmek için farklı materyalle bütünleştirdiğim bu etkinlikte hayal gücümle bir nesneyi eğitim-öğretimdeki akademik kazanıma uyarlayarak gerçekleştirdim.

Hayal gücü bir dönüştürme eylemi olarak da adlandırılabilir. Dönüştürme becerisini edinen öğretmen, kazanımları birçok nesne ile birleştirebilir ve öğrencilerine farklı deneyimler

sunarak sıra dışı öğrenme ortamlarına zemin hazırlar. Farklılıklar her zaman farklı becerileri ortaya çıkarmaktadır. O yüzden düşüncelerimizi çeşitlendirmeliyiz ve bu çeşitliliği amaca uygun olarak sunumunu gerçekleştirmeliyiz. Bu çeşitlenmeler ise ancak hayal gücünün varlığı ile gerçekleşebilir. Düşünen, düşüncelerini birleştiren, bir nesnedeki ya da bir düşüncedeki alışılmışın dışında uygulamalar üreten bir öğretmenin varlığı ile bu çeşitlenmelerin sunumu mümkündür. Sınıf ortamında fark edilmeyi bekleyen öğrenci sayısı her zaman olduğundan fazladır. Öğrenciyi yakından tanıyabilmek için öğrenci ile öğretmen arasında bilgi alışverişi mutlaka olmalıdır. Sıradanlaşmış bir öğretim tarzı ile işlenen derslerde öğretmen konusunu anlatır, öğrenciler gerekli alıştırmaları çözer, öğretmen çözülmesi gereken alıştırmaların doğruluğunun ve yanlışlığının dönütünü verir; bunun sonucunda ise ders sonlanır. Öğrenci sadece akademik ihtiyacı olan bir canlı değildir; duygular ve düşünceler çözümlenmeden akademik başarısında anlamlı bir uygulama süreci geçiremez. Akademik başarının getirdiği doygunluğun yanında duygu ve düşüncelerinde de tamamlanmışlık hissi oluşmak zorundadır. O süreç sonunda öğrenci kendini tam olarak tanıma yoluna girer; ne istediğinin ve kim olduğunun sorgulamasını yapar.

Öğretmenlik güvene dayalı profesyonellik gerektiren bir meslektir. Profesyonelliğin bir getirisi, ihtiyacı olan bireylerin ne tür bir ihtiyaca sahip olduğunu fark etme yetisidir. Profesyonellik kavramı birçok yetinin birleşimiyle oluşabilecek düşünce ve eylemler bütünüdür. Bu düşünce ve eylemlerdeki özgünlük ise farklı olmak demektir. Farklılıklar her zaman profesyonellik kavramını daha da öteye taşıyacaktır. Gelişimin, büyümenin, üretmenin ve en önemlisi de bu süreçlerde yaşanılacak, insanı daha da öteye götürecek olan haz duygusunun gerçekleşmesi için hayal gücüne mutlak bir ihtiyaç vardır. Meslek hayatım boyunca bazı meslektaşlarımdan tarafından dile getirilen zamandaki kısıtlılık bahanesi, öğretmenlerin kendine verim sağlama, eylemlere ve düşüncelere yatırımda bulunma gibi profesyonelliğe ulaştıracak birçok eylemini engellemektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinin gelişmemiş bir ilçesinde görev yapan bir sınıf öğretmeni olarak ilkökul üçüncü sınıf öğretim programında yer alan kazanımlar doğrultusunda ve araştırmamın odak noktası (hayal gücü) bağlamında bir dönem boyunca etkinlikler gerçekleştirmeye çalıştım. Akademik verimi sağlamak için hayal gücümün yansıması olan tasarımlarla ders sürecini şekillendirirken, zamanda verimliliği sağlamak için de ders içi düzenlemelerimi özenle planlamaya gayret ettim. İlkokulda, hem derse olan ilginin artması hem de müfredatta bulunan tüm derslere yönelik kazanımları eksiksiz bir şekilde tamamlamak için

disiplinler arası bir düzene ihtiyaç vardır. Karakuş ve Aslan (2016) disiplinler arası planlanan derslerde öğrenciler, olaylara ya da durumlara bütünsel olarak bakabilme becerisini edindiğinden üst düzey düşünme becerisini de kazandıklarını ifade etmiştir. Bu düzenin nitelikli bir bütün olarak ders sürecinde yer alması için de nitelikli planlamalarla gerçekleştirilmesi şarttır. Bir sınırlama olmadan nitelik çerçevesinde iki veya daha fazla dersin birlikte ele alınarak disiplinler arası bir planlama yaklaşımının uygunluğunu araştırmam sırasında öğrencilerimden aldığım olumlu dönütlerle teyit ettim. Örneğin, araştırma sürecinde uyguladığım etkinlikler arasında yer alan ve Fen Bilimleri ve Türkçe derslerine yönelik yaptığım bir disiplinler arası etkinlikte (*Etkinlik Örneği 16*) Fen Bilimlerine yönelik işlediğim konudaki görseller, öğrencilerimin zihinlerinde kalıcı bir görüntü oluşturmuştur. Bu görseller sınıfımın bir köşesinde uzun süre duvarda asılı kalmıştır.

4.2. Öneriler

Bu araştırmada, “kendimi” araştırmanın konusu olarak belirleyip sahip olduğum hayal gücümün öğretim anlayışıyla etkileşimi sonucu mesleki yaşantımdaki uygulamalarımı sorgulamayı amaçladığımdan “bireysel araştırma” desenini kullandım. Sınıf öğretmenleri de bu araştırmada ele aldığım ve hayal gücümün eğitim-öğretime yansması olarak uyguladığım öğretim etkinliklerini analiz etme fırsatı bularak öğretme-öğrenme sürecindeki uygulamalarını değerlendirebilirler. Bu araştırma sürecinde edindiğim tecrübeler ışığında aşağıdakileri önerilebilirim:

1. Öğretmenlikte hayal gücünü kullanmak sadece ders sürecinde olan bir durum değildir. Hayal gücü, mesleğin her aşamasında yer almalıdır. Bu aşamalardan birisi de sınıftaki öğrencilere öğrenmeyi kolaylaştıracak ortamlar hazırlamaktır. Öğretmenler bu ortamları eğitim-öğretimde kullanılan materyallere yer vererek zenginleştirebilirler. Gelişi güzel düzenlenen materyallerin tercih edilmesi yerine planlı, hayal gücüne dayalı materyallerin tercih edilmesi öğrenme ve öğretmede haz duygusunu geliştirecektir.

2. Öğrenmede haz duygusu, rutin tekrarlardan uzaklaşılması sonucunda gerçekleşmektedir. Bu yüzden öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmazı mesleğe yönelik uygulamalardan haz almaktır. Haz duygusunun, öğretmenin eylemlerindeki düşüncelerini yansıtması bakımından öğrencilerde de hem duygusal hem de akademik anlamda ciddi getirileri olmaktadır. Bu duygu sayesinde, öğrenciler “öğrenmeyi öğrenmek” eyleminin temel mantığını kavramış olur. Bir öğretmen olarak eğitim-öğretim ortamında farklı çalışmalarda bulunmamız

öğrencilerin öğrenmeye karşı daha çok istek, merak duymasına neden olmaktadır. Farklılığın yolu ise haz duygusunun tetiklediği hayal gücünden geçmektedir.

3. Öğrencilerin öğrenmelerini iyileştirmek/zenginleştirmek için hayal gücünün getirisi olan farklılıkları sınıf ortamına taşımamızdır. Hayal gücü düşüncedeki verimliliği artırmak için gerekli bir düşünsel eylemdir. Biz öğretmenler bu düşünsel eylemi öğrencilerin zihinlerinde de yer edindirmek için üzerimize düşen çalışmaları yapmalıyız. Verimlilik ne kadar çok artarsa öğrenmeye karşı heyecan ve istekte de artış gözlenir. Öğrencilerin sıradan öğrenme yöntemleri dışında farklı görsel materyallerle etkileşime girdiklerinde öğrenmeye karşı heyecan ve istekleri de artmaktadır. Etkinliklerde görselleştirme ve oyunlaştırma öğrenmeyi kolaylaştıran unsurlar olarak ön plana çıkarılarak önemsenmelidir.

4. Zamanda verimliliği sağlamak için sınıf içi uygulamaların tasarlanmasında disiplinler arası yaklaşım benimsenmelidir. Ayrıca bu yaklaşımın getirisi olarak öğrenciler hayal gücünün malzemeleri olan ayırıştırma ve birleştirme gibi düşünsel eylemleri daha yakından tanımış olurlar.

5. Bu araştırmada bazı etkinlikler bireysel etkinlikler olarak planlanmıştır. Bu tür etkinlikler, özellikle akademik açıdan geriden gelen öğrenciler için tasarlanmıştır. Öğrencilerin öğrenme düzeylerinde farklılıklar görülebilir. Bu farklılıkları önemseyerek akademik açıdan geriden gelen öğrenciler tanınmalıdır. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalı ya da kazanımları farklı nesnelere ilişkilendirip öğrencinin öğrenimini kolaylaştıracak ve dikkat uyandıracak uygulamaları düşünmeliyiz.

6. Etkinlik tasarımında, sınıf içi uygulamalarda ya da sınıfta yer alacak görsellerin planlanmasında öğrenci fikirlerine başvurmak hem çalışmaların niteliğini artırabilmekte hem de öğrencilerde olumlu duygu ve düşünceler uyandırmaktadır. Kendi fikirlerinin önemsendiğini gören öğrenciler ders sürecinin işlenişi hakkında daha fazla fikir sunmak için konu takibini daha da ciddiye almaktadırlar.

7. Öğretim etkinlikleri, birçok duyu organına hitap edecek şekilde planlanmalıdır. Bu sayede ders eğlenceli bir hale getirilmiş olur ve öğrencinin de birden fazla duyu organına hitap edilmiş olunur; böylece de öğrenmede kalıcılık artar.

8. Öğretim etkinliklerinde bölgesel unsurlar ve özellikler dikkate alınmalıdır. Çünkü her bölgenin kendine özgü farklılıkları vardır. Yakın çevrede olan çeşitlilikten yararlanılması

eğitim-öğretime renk katmaktadır. Ayrıca, okul-çevre ilişkileri bağlamında etkinliklerin planlanmasında velilerle işbirliğine gidilmelidir.

9. Eğitim-öğretimde öğrencinin haz alacağı öğrenme ortamları hayal gücüyle tasarlanmalıdır. Hayal gücünün getirisi olan farklı bakış açısı, var olan niteliği sorgulayarak mesleğe yönelik düşünsel ve fiziksel eylemleri daha da iyiye yöneltmektedir. Hayal gücü ile eğitim-öğretimde keşif sağlanmalı ve yorumlanma becerisindeki kalite artırılmalıdır. Daha kaliteli eğitim anlayışı için kişisel dünyada yeni oluşumlara imkân sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adams, S. & Straume, I. S. (2012). Castoriadis in dialogue. *European Journal of Social Theory*, 15(3), 289-294.
- Afflerbach, P., Pearson, P., & Paris, S. G. (2008). Clarifying differences between reading skills and reading strategies. *Reading Teacher*, 61, 364-173.
- Alan, B. (2016). Öğretmen eğitiminde nitel bir araştırma yöntemi olarak bireysel araştırma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 7-25.
- Alan, B. (2019). Re-discovery of the self through personal experience methods: A narrative self-study. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 470- 494.
- Alan, B., Sariyev, H., & Odabasi, H. F. (2021). Critical friendship in self-study. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 316-334.
- Alphen, P. V. (2011). Imagination as a transformative tool in primary school education. *Research on Steiner Education*, 2(2), 16-34.
- Amoroso, V. (1995). For kids' sake, let's teach values. *Vocational Education Journal*, 70(6), 62.
- Andreasen, N. (2019). *Yaratıcı beyin* (Çev.: Kıvanç Güney). Ankara: Akılçelen Kitaplar.
- Arslan, M. (2007). Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 41-61.
- Arslan, M. M. (2017). Adayların yansıtıcı günlüklerinde öğretmenlik uygulamasına yönelik farkındalıkları. *Bartın üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 1017-1026.
- Aslan, N. & Arslan Cansever, B. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 333-340.
- Austin, T., & Senese, J. C. (2004). Self-study in school teaching: Teachers' perspective. In J. Loughran, M. L. Hamilton, V. LaBoskey & T. Russell (Eds.), *International handbook of self-study of teaching and teacher education practices* (pp. 1231-1258). Dordrecht: Kluwer.

- Avcı, M. (2019). *Zygmunt Bauman'ın insan anlayışı*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Avşar, H. (2017). *Gezgin Ayraç*. Ankara: Sisyphos Yayınları.
- Avşar, H. (2020). *Beyin Deneyi*. Konya: Parya Kitap Yayınları.
- Aydın, Z. (2011). Yaratıcılık ve ulusal eğitim programlarında yaratıcılığa ilişkin araştırmalar. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 362-385.
- Babadoğan, C. (2000). Öğretim stili odaklı ders tasarımı geliştirme. *Milli Eğitim*, 147, 61-63.
- Balkır, S. (2020). William Blake: Hayal gücü ve sonsuz beden. *Rating Academy*, 3(1), 1-10.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Beaney, M. (2005). *Imagination and creativity*. United Kingdom: Open University Course AA308 Thought and Experience: Themes in the Philosophy of Mind. Milton Keynes, UK: Open University.
- Bower, G. H. (1970). Imagery as a relational organizer in associative learning. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 9, 529-533.
- Brooks, G. & Brooks, M.G. (1999). The courage to be constructivist. *Educational Leadership*, 57(3), 18-24.
- Bronson, P. & Merryman, A. (2010, July 19). *The creativity crisis*. Newsweek. Retrieved from <http://www.newsweek.com/2010/07/10/the-creativity-crisis.html>
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bullough, R. V. & Gitlin, A. (1995). *Becoming a student of teaching: Methodologies for exploring self and school context*. New York: Garland Publishing, Inc.
- Bullough, R. V. & Pinnegar, S. (2004). Thinking about the thinking about self-study: An analysis of eight chapters. In J. J. Loughran, M. L. Hamilton, V. K. LaBoskey & T. Russell (Eds.), *International handbook of self-study of teaching and teacher education practices* (pp. 313-342). Dordrecht: Kluwer Academic.

- Bullough, R. V. & Stefinee, P. (2001). Guidelines for quality in autobiographical forms of self-study research. *Educational Researcher*, 30(3), 13-21.
- Bümen, N. T., Çobanoğlu, A. A., Özkan, E. Ç., Ural, G. & Acar, V.. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim*, 41(194), 2791-7657.
- Colbert, J. A., Brown, R. S., Choi, S. H., & Thomas, S. (2008). An investigation of the impacts of teacher-driven professional development on pedagogy and student learning. *Teacher Education Quarterly*, 35(2), 135-154.
- Colello, S. M. G. (2007). *Imagination in children's writing: How high can fiction fly?* Retrieved October 24, 2011, from <http://www.hottopos.com/notand14/silvia.pdf>
- Cummings, T. G. & Worley, C. G. (1997). *Organization development and change* (6th edition). Cincinnati: South-Western College Publishing.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İyi düşün, doğru karar ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çankaya, İ., Yeşilyurt, E., Yörük, S., & Şanlı, Ö. (2012). Öğretmen adaylarında yaratıcı düşünmenin yordayıcısı olarak değişime açıklık ve hayal gücü. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 46-62.
- Çelik Şen, Y. & Şahin Taşkın, Ç. (2010). Yeni ilköğretim programının getirdiği değişiklikler: Sınıf öğretmenlerinin düşünceleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 26-51.
- Çellek, T. (2003). Sanat ve bilim eğitiminde yaratıcılık. *Pivolka Dergisi*, 2(8), 1-11.
- Çıvgın, A. (2019). Spinoza'da birinci tür bilgi: Hayal Gücü zemininde bir derinleştirme. *Dört Öge*, 15, 95-110.
- Çoban, A. (2014). Beyin temelli öğrenme. B. Oral (Ed.), *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları, öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflamalar* (s. 447-478). Ankara: Pegem Akademi.

- Çoban, D. & Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 317-348.
- Dall’Alba, G. & Barnacle, R. (2007). An ontological turn for higher education. *Studies in Higher Education*, 32(6), 679-691.
- Descartes, R. (2014). *Aklın yönetimi için kurallar* (Çev.: Engin Sunar). İstanbul: Say Yayınları.
- DeVries, W. A. (1988). *Hegel’s theory of mental activity: An introduction to theoretical spirit*. Ithaca, NY: Cornell University Press. Retrieved August 18, 2011, from <http://pubpages.unh.edu/~wad/HTMA/HTMAfrontpage>
- Dönmez, A. (2017). *Oyun destekli ilköğretim ortamı ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin sayı örüntülerindeki üst bilişsel farkındalıklarını ve üst bilişsel stratejilerini kullanma becerilerini nasıl etkiler?* Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Duban, N. & Yanpar Yelken, T. (2010). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 343-360.
- Eagleman, D. (2016). *Beyin* (Çev.: Zeynep Arık Tozar). İstanbul: Domingo.
- Eckhoff, A. (2006). *Influences on children’s aesthetic responses: The role of prior knowledge, contexts, and social experiences during interactions with the visual arts*. Unpublished doctoral dissertation, University of Colorado, Boulder, CO.
- Eckhoff A. & Urbach J. (2008). Understanding imaginative thinking during childhood: Sociocultural conceptions of creativity and imaginative thought. *Springer*, 36, 179-185.
- Egan, K. (1986). *Teaching as storytelling*. Chicago: University of Chicago Press.
- Egan, K. (1992). *Imagination in teaching and learning* [e-book]. Retrieved from <http://www.ierg.com>
- Egan, K. (1997). *The educated mind: How cognitive tools shape our understanding*. Chicago & London: University of Chicago Pres.

- Egan, K. (2005). *An imaginative approach to teaching*. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Egan, K. (2007). Imagination, past and present. In K. Egan, M. Stout, & K. Takaya (Eds.), *Teaching and learning outside the box*. New York: Teachers College Press.
- Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Enjawer, S. & Al-Jamal, D. (2016) An imaginative approach to teaching grammar. *Journal of Educational Sciences*, 28(1), 183-202.
- Er Bıyıklı, N. & Gülen, L. A. (2018). Hayal gücü ve yaratıcılık kavramlarının tasarım sürecine etkisi. *İdil Dergisi*, 7(50), 1273-1277.
- Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarılar arasında ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Erden, M. & Altun, S. (2006). *Öğrenme stilleri*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Feldman, A. (2003). Validity and quality in self-study. *Educational Researcher*, 32(3), 26-28.
- Fettes, M. (2005). Imaginative transformation in teacher education. *Teaching Education*, 16, 3-11.
- Fleer, M. (2011). Conceptual play: Foregrounding imagination and cognition during concept formation in early years of education. *Contemporary Issues in Early Fey Childhood*, 12(3), 224-240.
- Folkman, M. N. (2010, November 29-December 1). Enabling creativity. Imagination in design processes. Paper presented at the *1st International Conference on Design Creativity (ICDC 2010)*. Kobe, Japan.
- Fontes, F. (2020). Herbert J. Freudenberger and the making of burnout as a psychopathological syndrome. *Memorandum*, 37, 1-19.
- Gallas, K. (2003). *Imagination and literacy: A teacher's search for the heart of learning*. New York: Teachers College Press.
- Garbett, D. & Ovens, A. (2017). Being self-study researchers in a digital world. *Self-Study of Teaching and Teacher Education*, 16, 3-10.

- Glanz, J. (1999). A primer on action research for the school administrators. *Clearing House*, 72(5), 301-304.
- Gordon, T. (2010). *Etkili öğretmenlik eğitimi* (Çev.: Sermin Karakale). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Griffiths, M. (2014). Encouraging imagination and creativity in the teaching profession. *European Educational Research Journal*, 13(1), 117- 129.
- Gündüz, B. (2005). İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-166.
- Güven, S. (2008). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim ders programlarının uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim*, 177, 224-236.
- Hamilton, M. L. & Pinnegar, S. (2017). Self-study of teaching and teacher education practices methodology and digital turn. *Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices*, 16, 11-29.
- Hatırlı, Y. & Duran, Y. (2018). Öğrenmede motivasyonu etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Isparta Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(2), 330-343.
- Hein, E., G. (15-22 October 1991). *CECA (International Committee of museum Educators) Conference*, Jerusalem, Israel (www.exploratorium.edu).
- Ho, B. & Richards, J. C. (1993). Reflective thinking through teacher journal writing: Myths and Realities. Research Gate, <http://sunzi1.lib.hku.hk/hkjo/view/10/1000060.pdf>.
- Hoşoğlu, R., Fırıncı Kodaz, A., Yılmaz Bingöl, T., & Vural Batık, M. (2018). Öğretmen adaylarında psikolojik sağlamlık. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 219-239.
- İlğan, A. (2021). Öğretmenlerin mesleki gelişimi üzerine kavramsal bir çerçeve ve Türk eğitim sistemi için çıkarımlar. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 256-280.
- Işıldak, R. S. (2008). Yaratmada ilk adım: İmge ve imgelem. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 64-69.

- İlhan, T. (2014). Öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflandırmalar. B. Oral (Ed.), *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları, öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflamalar* (s. 447-478). Ankara: Pegem Akademi.
- Jordan, M. (2019). Cultivating attainment through imagination in religious education classes. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18(4), 104-119.
- Kalemkuş, F. & Bulut Özek, M. (2021). 21. yüzyıl becerileri konusunda araştırma eğilimleri: 2000-2020 (Ocak Ayı). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 879-900.
- Karabulut Temel, E. (2018). *Yaratıcılık*. Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Karaduman, G. B. & Yıldırım, E. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerisi hakkındaki görüşlerine ait nitel bir çalışma. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 4(2), 51-63.
- Karakuş, M. & Aslan, S. (2016). İlkokulda disiplinler arası öğretime yönelik mevcut durumların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1325-1344.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. baskı). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Kırlangıç Şimşek, B. (2012). *Yaratıcılık özgürlüktür*. Ankara: Nobel.
- Killion, J. (1999). Journaling. *Journal of Staff Development*, 20(3), 36-37.
- Kim, J. & Wiehe Beck, A. (2016). Understanding “the other” through art: Fostering narrative imagination in elementary students. *International Journal of Education and the Arts*, 17(2), 1-33.
- King F. & LaRocco D. (2006). E-journaling: A strategy to support student reflection and understanding. *Current Issues in Education*, 9(4), 1-13.
- Klein Jr, V. H. (2015). Bringing values back in: The limitations of institutional logics and the relevance of dialectical phenomenology. *Organization*, 22(3), 326-350.
- Koç, C. & Yıldız, H. (2012). Öğretmen uygulamaların yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 223-236.

- Komporozos Athanasiou, A. & Fotaki M. (2015). A theory of imagination for organization studies using the work of Cornelius Castoriadis. *Organization Studies*, 36(3), 321-342.
- Korthagen, F. & Vasalos, A. (2005). Levels in reflection: Core reflection as a means to enhance professional growth. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 11(1), 47-71.
- Kozikoğlu, İ. & Özcanlı, N. (2020). Öğretmenlerin 21. yüzyıl öğreten becerileri ile mesleğe adanmışlıkları arasında ilişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(1), 271-290.
- Küçükali, R. & Akbaş H. (2017). Bilimsel bilginin elde edilmesinde yaratıcı zekâ ve hayal gücünün etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 779-792.
- LaBoskey, V. K. (2004). The methodology of self-study and its theoretical underpinnings. In J. Loughran, M. L. Hamilton, V. K. LaBoskey & T. Russell (Eds.), *International handbook of self-study of teaching and teacher education practices* (pp. 817-869). Netherlands: Springer.
- Lehrer, J. (2016). *Hayal gücü: Yaratıcılığın sırrı nedir?* (Çev.: Ferit Burak Aydar). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Liang, C., Chang C., Chang Y., & Lin, L. (2012). The exploration of indicators of imagination. *Turkish Online Journal of Education Technology*, 11(3), 366-374.
- Luther, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: a critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562.
- Loughran, J. (2007). Researching teacher education practices: Responding to the challenges demands and expectations of self-study. *Journal of Teacher Education*, 58(1), 12-20.
- Magee, M. D. (2009). *The third space: The use of self-study to examine the culture of a science classroom*. Doctoral dissertation. University of Northern Iowa, ABD.
- May, R. (2019). *Yaratma cesareti* (Çev.: Alper Oysal). İstanbul: Metis.
- McNiff, J., & Whitehead, J. (2002). *Action research: Principles and practice*. London: Routledge Falmer.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *Yeni öğretim programları inceleme ve değerlendirme raporu*. 08.10.2013 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *İlköğretim fen bilimleri dersi öğretim programı ve kılavuzu (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018a). *İlköğretim matematik dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018b). *İlköğretim fen bilimleri dersi öğretim programı ve kılavuzu (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018c). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018d). *İlköğretim müzik dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018e). *İlköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018f). *İlköğretim İngilizce dersi öğretim programı ve kılavuzu (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021). *Ders kitaplarını değerlendirme raporu (öğretmen görüşleri)*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/15195856_derskitaplarin_i_degerlendirmeraporu_ogretmengorusleri_2021.pdf
- Meister, D. M. (2010). Experienced secondary teachers' perceptions of engagement and effectiveness: A guide for professional development. *Qualitative Report, 15*(4), 880-898.
- Memiş, A. & Güney Gedik, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi, 8*(20), s. 123-145.
- Morrison, R. G., & Wallace, B. (2001). Imagery vividness, creativity and the visual arts. *Journal of Mental Imagery, 25*(3-4), 135-152.
- Musa, İ. (2018). *Gazali ve imgelem poetikası* (Çev.: Çağla Taşkın). İstanbul: Hece Yayınları.

- Nielsen, T. W. (2006). Towards a pedagogy of imagination: A phenomenological case study of holistic education. *Ethnography and Education, 1*(2), 247-264.
- Nussbaum, M. C. (1998). *Cultivating humanity: A classical defense of reform in liberal education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- O'Brien, R. (2003). *An overview of the methodological approach of action research*. <http://www.wb.neVrobrien/papers/artinal.hUm>.
- O'Hara, L. A., & Sternberg, R. J. (2001). It doesn't hurt to ask: Effects of instructions to be creative, practical, or analytical on essay-writing performance and their interaction with students' thinking styles. *Creativity Research Journal, 13*, 197-210.
- Onur, D. & Zorlu, T. (2017). Yaratıcılık kavramı ile ilgili kuramsal yaklaşımlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6*(3), 1535-1552.
- Opfer, V. D. & Pedder, D. (2011). The lost promise of teacher professional development in England. *European Journal of Teacher Education, 34*(1), 3-24.
- Orhon, G. (2014). *Yaratıcılık: Nörofizyolojik, felsefi ve eğitsel temeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özalp, H. K. (2016). *12-17 yaş grubu Türk ve Alman çocuklarının estetik beğeni düzeylerinin karşılaştırılması*. Doktora tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Konya.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(3), 217-239.
- Passmore, J. (1985). *Recent philosophers: A supplement to a hundred years of philosophy*. NY: Duckworth.
- Paydar, S. & Doğan, A. (2021). Hazırbulunuşluğu düşük olan ilkokul birinci sınıf öğrencisine doğal sayıların öğretimi üzerine bir eylem araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 27*, 26-51.
- Pelaprat, E. & Cole, M. (2011). Minding the gap: Imagination, creativity and human cognition. *Springer, 45*, 397-418.

- Perdue, K. (2003). *Imagination. The Chicago school of media theory*. Retrieved July 16, 2011, from <http://lucian.uchicago.edu/blogs/mediatheory/keywords/imagination/>
- Pinnegar, S. & Hamilton, M. (2009). *Self-study of practice as a genre of qualitative research: Theory, methodology and practice*. Springer.
- Ribot, T. (1906). *Essay on the creative imagination*. Chicago, IL: Open Cour.
- Richards, J. (2004). Towards reflective teaching. *The Language Teacher*, 33, 2-5.
- Rossmann, G. B. & Rallis, S. F. (2003). *Learning in the field: An introduction to qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rousseau, J. J. (2011). *Emile ya da çocuk eğitimi üzerine* (Çev.: Mehmet Baştürk). Kilit Yayınları, Ankara.
- Saban, A. & Sariçelik, S. (2018). İçedönük bir çocuğu anlamak: Bir anlatı araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 225-252.
- Sak, U. (2004). About creativity, giftedness, and teaching the creatively gifted in the classroom. *Roeper Review*, 26(4), 216-222.
- Samaras, A. P., Hicks, M. A., & Berger, J. G. (2004). Self-study through personal history. In J. Loughran, M. L. Hamilton, V. LaBoskey & T. Russell (Eds.), *International handbook of self-study and teaching practices* (pp. 905-942). Dordrecht: Kluwer.
- Samaras, A. P. & Roberts, L. (2011). Flying solo: Teachers take charge of their learning through self-study research. *Journal of Staff Development*, 32(5), 42-45.
- Schön, D. (1983). *Reflective practitioner: How professionals think in action*. <http://www.sopper.dk/speciale/arkiv/book49.pdf>.
- Schön, D. (1987). *Educating the reflective practitioner*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Schreglmann, S. & Kazancı Z. (2016). Öğretmen adaylarının “yaratıcı öğretmen” kavramına yönelik metaforik algıları. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3(3), 21-34.
- Sezik, N. (2002). *Sınırsız beyin gücü*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

- Smolucha, F. (1989, April, 27-30). The relevance of Vygotsky's theory of creative imagination for contemporary research on play. Paper presentation in the *Meeting of the Society for Research in Child Development*, Kansas, D.C.
- Starko, A. J. (2010). *Creativity in the classroom*. New York: Routledge.
- Steiner, R. (1996). Teaching from a foundation of spiritual insight (Translated by Lathe, R. F. & Whittaker, N. P.). *The Education of the Child*, 2, 41-50.
- Steiner, R. (1997). *The roots of education*. Hudson, NY: Anthroposophic Press.
- Şahinel, S. (2007). *Eleştirel düşünme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şardağı, E. & Yılmaz, A. (2017). Anlatı kuramı ve reklamda kullanımı: Anlatı analizi çerçevesinde bir inceleme. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 88-133.
- Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5, 25-38.
- Templeton, S. J. (2002). *Wisdom from world religions: Pathways toward heaven on earth*. Radnor, PA: Templeton Foundation Press.
- Tos, F. (2007). *Bilimin ışığında psikoloji ve dehaları*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Turgay, O. (2017). Tasarım olgusundaki düşünsel kurgunun biçimsel ürüne dönüşmesinin temeli olarak esin kaynağı. *Altınbaş Üniversitesi Mühendislik Sistemleri ve Mimarlık Dergisi*, 1(1), 24-38.
- Tuncel, G. (2004). Öğretmenlerin kendi eğitim felsefelerini inşa etmeleri üzerine. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 223-242.
- Uçak, S. & Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında 21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 76-93.
- Ungan, S. (2007). Yazma becerilerinin geliştirilmesi ve önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 461-472.

- Urbach, J. (2006). *The door into Narnia: Orchestrating a broader view of literacy*. Doctoral dissertation, University of Colorado, Boulder, CO.
- Ülger, E. (2013). Platon'un sanat kuramının düşünsel evrimi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF)*, 16, 15-28.
- Ünveren, D. (2020). Türkçe öğretiminde hayal gücü ve yaratıcılık eğitimi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 378-404.
- Valett, R. E. (1983). *Strategies for developing creative imagination and thinking skills*. Retrieved June 28, 2011, from <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED233533.pdf>
- Veysel, Ç. (2007). *Felsefe bir işe yarar mı?* İstanbul: Etik Yayınları.
- Vygotsky, L. S. (2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian and East European Psychology*, 42(1), 7-97.
- Weisberg, R. W. (1993). *Creativity: Beyond the myth of genius*. New York: Freeman.
- Whitton, J. T. (2016). *Fostering imagination in higher education teaching and learning: Making connections*. Doctoral dissertation. Monash University, Australia.
- Woods, P. & Jeffrey, B. (1996). *Teachable moments: The art of creative teaching in primary school*. Buckingham: Open University Press.
- Wu, J. J., & Albanese, D. (2013). Asian creativity, chapter one: Creativity across three Chinese societies. *Thinking Skills and Creativity*, 5, 150-154.
- Yalçın, H. & Şişman Z. B. (2018). Keşif ve sorgulama temelli bilim öğretimi programının 10-12 yaş çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4(2), 83-96.
- Yeşilyurt, E. (2021). Öğrenme stratejileri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 5118-5139.
- Yetim, A. A. & Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541-550.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, C. & Güney Karaman, N. (2017). Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve bakış açısı alma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(2), 33-58.
- Young, J. J. & Annisette, M. (2009) Cultivating imagination: Ethics, education and literature. *Critical Perspectives on Accounting*, 20, 93-109.
- Zankour, M. (2017). The digital story in mathematics for developing mathematical imagination and numerical intelligence among primary school (impulsive/reflective) students. *Journal of Educational Mathematics*, 20(5), 1-129.
- Zemore, S. E. (1995). Ability to generate mental images in students of art. *Current Psychology*, 14, 83-88.